

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

Fakulta financí a účetnictví

Katedra finančního účetnictví a auditingu

Diplomová práce

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

Fakulta financí a účetnictví

Katedra finančního účetnictví a auditingu

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

Účetní budoucnosti
v kontextu digitalizace a automatizace

Autor diplomové práce: Bc. Lenka Toťová

Vedoucí diplomové práce: Ing. Jan Molín, Ph.D.

Rok obhajoby: 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Účetní budoucnosti v kontextu digitalizace a automatizace*“ vypracovala samostatně a veškerou použitou literaturu a další prameny jsem řádně označila a uvedla v přiloženém seznamu.

V Praze dne 14. ledna 2020

.....

Bc. Lenka Toťová

Poděkování

Ráda bych velice poděkovala vedoucímu své diplomové práce Ing. Janu Molínovi, Ph.D., který mi poskytl odborné rady při zpracování této práce. Dále všem osloveným odborníkům, kteří věnovali svůj čas a přinesli této práci jiný rozměr v podobě cenných informací.

Abstrakt

Název práce: Účetní budoucnosti v kontextu digitalizace a automatizace

Autor: Bc. Lenka Toťová

Vedoucí práce: Ing. Jan Molín, Ph.D.

Katedra: Katedra finančního účetnictví a auditingu

Klíčová slova: účetní, digitalizace, automatizace, účetní budoucnosti, certifikace, technologie

Diplomová práce se zabývá pohledem na účetní ve světle digitalizace, automatizace a robotizace, respektive jak se mění postavení účetních na trhu práce s vývojem moderních technologií. V práci lze nalézt názory oslovených významných odborníků v oblasti účetnictví, spřízněných profesí a zástupců státní sféry na postavení účetních a jejich případné ukotvení v legislativě. Diplomová práce upozorňuje na možné příležitosti a hrozby moderních technologií a s tím spojenou úroveň digitální konkurenceschopnosti České republiky. Dále se práce zaměřuje i na dovednosti a kvalifikaci účetních, které jsou nezbytné k výkonu práce, jakož i na organizace, které účetní v České republice zastřešují.

Abstract

Title: Future accountants in the context of digitization and automatization

Author: Bc. Lenka Toťová

Supervisor: Ing. Jan Molín, Ph.D.

Department: Department of Financial Accounting and Auditing

Keywords: accountant, digitalization, automatization, future accountant, certification, technology

The diploma thesis summarizes the view of accountants in the light of digitalization, automation and robotization, respectively how the position of accountants is changing on the labor market due to the development of modern technologies. The public opinion can be found there as well as opinion of related professions and representatives of the state on the position of accountants and their possible anchoring in legislation. The thesis draws attention to the potential opportunities and threats of modern technologies and the level of digital literacy in the Czech Republic. Furthermore, the thesis focuses on the skills and qualifications of accountants, which are necessary for performance of this profession, as well as organizations that cover accounting profession in the Czech Republic.

Obsah

Úvod.....	9
1. Obecná východiska.....	15
1.1. Přehled vybrané relevantní literatury a její konsekvence	15
1.2. Historie a vývoj účetní profese.....	17
1.2.1. Základní historické mezníky ve vývoji účetnictví	18
1.2.2. Význam účetního pro podnik	22
1.2.3. Pojmy Bookkeeper vs. Accountant	24
1.3. Účetní – zaměstnanec a účetní – podnikatel	26
1.3.1. Interní účetní (zaměstnanec)	28
1.3.2. Externí účetní (podnikatel).....	30
2. Budoucnost účetních.....	34
2.1. Vnímání účetních	34
2.1.1. Pohled veřejnosti a účetních kanceláří	34
2.1.2. Pohled spřízněných profesí a zástupců státu	35
2.2. Vlastnosti a dovednosti účetních.....	39
2.2.1. Mezinárodní vzdělávací standardy	40
2.2.2. Účetní budoucnosti dle průzkumu ACCA	42
3. Technologie v digitální éře.....	45
3.1. Technologie jako hrozba nebo příležitost	45
3.2. Česká republika ve světě technologií.....	47
3.2.1. Digitální gramotnost v České republice	47
3.2.2. Komunikace s orgány veřejné moci (eGovernment).....	51
3.3. Vývoj technologií v účetnictví	55
3.4. Rizika spojená s digitalizací	62
4. Profesní kvalifikace účetních.....	67
4.1. Organizace zastřešující kvalifikaci účetních	67
4.2. Certifikace účetních	70

4.2.1. Systém certifikace účetních.....	70
4.2.1. Organizace ve světě (ACCA, ICAEW).....	75
5. Účetní budoucnosti.....	78
Závěr	83
Seznam použité literatury.....	87
Seznam obrázků	95
Seznam tabulek.....	95
Seznam grafů.....	95
Přílohy	95

Úvod

Žijeme v době, kdy většina z nás využívá moderní technologie, které bezpochyby patří k osobnímu i pracovnímu životu, na denní bázi. Téměř každý u sebe nosí mobilní telefon a v batohu počítač pro vlastní potřeby. Na ulicích potkáváme reklamy v digitální podobě, ve škole nás učí látku za pomoci počítačů a dataprojektorů a podniky využívají softwary, které jim automatizují procesy a ulehčují rutinní práci ve svém každodenním fungování. A co více, již se můžeme setkat například s dopravními prostředky bez řidiče, ledničkou, která nás informuje, co v ní chybí nebo robotickými pomůckami v medicíně. O moderních technologiích, automatizaci, robotizaci a digitalizaci slyšíme čím dál častěji, doprovází nás na každém kroku. Co se ale za těmito pojmy opravdu skrývá a co si pod nimi představit?

Pojem „**digitalizace**“ představuje určitý, rychle se měnící, proces, při kterém dochází prostřednictvím moderních digitálních technologií ke zefektivnění, zlepšení a zrychlení komunikace, předávání informací, ukládání dat a dalších procesů, přesněji řečeno dochází ke konverzi informací do digitálního formátu. „*Můžeme se také setkat s axiomem, že žijeme v „informační společnosti“, která je charakterizována využíváním digitálního zpracovávání, uchovávání a přenosu informací.*“¹ Obecně lze říci, že výše uvedené pojmy představují něco, čemu se říká **čtvrtá průmyslová revoluce**. Tedy změnu v přístupu firem k jejich podnikání, ale i myšlení a charakteru pracovní náplně. Dle výzkumu nazvaného *Iniciativa Průmyslu 4.0*, zpracovaným Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky, „*nadcházející průmyslová revoluce není jen zásadní proměnou konvenční logiky výrobního procesu.*“ Dle tohoto výzkumu mají technologie a jejich užívání přímý vliv na dění ve společnosti. Dále je také uvedeno, že „*podoba práce, této esenciální součásti lidského života a zdroje identity jednotlivce a v důsledku celých společenství, se nebyvale rychlým tempem proměňuje jako taková. Schopnost adaptace a ztotožnění se s novým pojetím cesty k úspěchu v nastalých okolnostech je základním faktorem potenciálního úspěchu či neúspěchu společenství v konkurenčním prostředí globální ekonomiky.*“²

¹ VODIČKA, Milan. *3D: Data, daně digitálně, aneb, Aťákem i proti své vůli.* (2014)

² MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR, Odbor 31300. *Iniciativa Průmysl 4.0.* 2.9.2016

Digitální svět bez pochyb ovlivňuje každý aspekt řízení podniku, tedy i samotné účetnictví. Filip Dřímalka, který je jedním z odborníků na digitalizaci a digitální transformaci firem, upozornil: „*V médiích se stále častěji objevuje, jak umělá inteligence nahradí obří množství pracovních sil, a data přitom ukazují, že to tak vůbec není. Mění se pouze charakter práce.*“³ **Povaha práce účetního**⁴ se vyvíjí v návaznosti na technologický pokrok, který je zapříčiněn rozvojem společnosti. Poohlédnutím se do historie účetnictví zjistíme, že se účetní záznamy přepisovaly ručně pomocí základních potřeb jako jsou papír a tužka, což trvalo mnohdy i několik hodin či dní. Dřívějšími předpoklady dobrého účetního bylo především umět psát, číst a být pečlivý a přesný. S vlivem technologického pokroku na celou světovou ekonomiku jde ruku v ruce změna požadavků podniků na předpoklady uplatnění nejen v účetní profesi. Dle Národního ústavu pro vzdělávání „*práce v digitalizovaném průmyslu vyžaduje nové kompetence. Jde zejména o informačně-technické odborné znalosti nebo znalosti z oblasti mechatroniky*“⁵, které se liší v závislosti na daném odvětví. *Stejně tak důležitá je ale také schopnost pracovat v komplexních databázových systémových prostředích.*“⁶ Teprve ve druhé polovině 20. století se začal využívat počítač pro účely zachycení transakcí v elektronické podobě a dnes jsou již diskuze o tom, zda mají technologie, umělá inteligence, plně nahradit člověka. Jak jsem již zmínila, se změnou technologií se mění charakter práce. K pořízení účetních záznamů se, až na velké výjimky, již tužka a papír nevyužívá, nýbrž většinu práce zastávají technologie a softwary naprogramované přímo pro potřeby daného podniku. Není pochyb o tom, že digitální transformace v ekonomice a napříč společnostmi bude stále pokračovat a velice dynamicky, mnohdy nepředvídatelně, se vyvíjet, není však jasné, jakým tempem. Otázkou tedy zůstává, co tato změna, nejen pro účetního, znamená, zda se novým technologiím dá plně důvěřovat a svěřit jim mnohdy až miliardové transakce podniků. V rámci studia na Vysoké škole ekonomické jsem

³ DŘÍMALKA, Filip. *Jak připravit firmu k digitalizaci? rozhovor*. 18. červenec 2018

⁴ Pojem „účetní“ je v této diplomové práci vyjádřen mužským rodem, avšak znamená i rod ženský.

⁵ Multidisciplinární obor, který integruje poznatky z oblasti elektroniky, mechaniky, informatiky, přičemž podstatnými rysy jsou umělá inteligence, interaktivnost, autonomní chování či konstrukční vyspělost. (zdroj: MICHIGAN TECHNOLOGICAL UNIVERSITY. *What is Mechatronics?*)

⁶ NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Průmysl 4.0 a jeho vliv na svět práce*.

studovala vedlejší specializaci s názvem *Manažerská psychologie a sociologie*, a proto se v diplomové práci zabývám i psychologickým hlediskem, respektive tím, jak by se měl v takovém případě moderní účetní profilovat. Ruku v ruce s rozvojem technologií zde také vzniká také otázka bezpečnosti dat, která jsou předmětem digitální transformace.

Cílem práce je definovat profil účetního v kontextu digitalizace, automatizace a robotizace a jeho budoucí uplatnění v rámci rozvoje v oblasti technologií. Současně zjistit, jak digitální transformace ovlivňuje povahu účetní profese a zda představují moderní technologie hrozbu či příležitost nejen pro účetní. Dílčím cílem této diplomové práce je analyzovat právní úpravu účetní profese a vnímání účetního veřejností, respektive představiteli daňové a auditorské profese, státu, zástupců samotných účetních jednotek, jakož i vývojářů jednotlivých technologií.

Diplomová práce je **strukturována do pěti hlavních kapitol**, kdy pro pochopení problematiky účetního budoucnosti ve světle digitální transformace a automatizace je třeba nejprve představit obecná východiska, do kterých patří historický vývoj účetnictví a důležité mezníky, které tuto profesi, nejen po stránce elektronizace, ovlivnily, dále význam účetního pro podnik, porovnání účetního jakožto podnikatele s účetním zaměstnancem a samotné vymezení, kdo je chápán jako „účetní“. Druhá, stěžejní, kapitola obsahuje pohled veřejnosti, zástupců státu, představitelů daňové a auditorské profese, jakož i dotazovaných účetních kanceláří na účetního, rovněž na aktuální dění ve světě technologií ve vztahu k účetnictví a popis dovedností, kterými by měl účetní disponovat. Třetí kapitola přibližuje téma samotných technologií, přesněji řečeno vývoj a trendy v moderních technologiích a zda je vnímat jako hrozbu či příležitost pro podnik. S tím souvisí i digitální gramotnost v České republice a legislativní podpora digitalizace, automatizace potažmo robotizace. V této části práce je rovněž poukázáno na možná rizika spojená s digitální transformací. V poslední kapitole diplomové práce jsou definovány organizace zastřešující účetní profesi v České republice, jejich význam a s tím související kvalifikace, respektive certifikace účetních. Do celého textu práce je zpracován výsledek dotazníkové šetření mezi účetními kanceláři Komory certifikovaných účetních, které bylo zpracováno na téma jejich vnímání vývoje a trendů v účetnictví a na to, jak představitelé těchto

kanceláři vidí sami sebe, jakožto účetní, v budoucnu. Dále jsou do celé diplomové práce zapracovány názory odborníků na danou problematiku, které jsem pro účely zpracování tohoto tématu oslovila. Na základě těchto poznatků je vypracována poslední kapitola, která nese název *Účetní budoucnosti* a tvoří výstup všech získaných poznatků z rozhovorů, dotazníkového šetření i dostupné literatury.

Chtěla bych podotknout, že vzhledem k rozsahu zvoleného tématu práce **nepojednává** o základních aspektech a pojmech z účetnictví, celém historickém vývoji účetnictví, nýbrž jen o vybraných relevantních oblastech, dále práce abstrahuje od hlubší problematiky informačních technologií. Závěrem je shrnutí získaných poznatků a výstupů, které podporují či vyvrací stanovenou hypotézu.

Hypotéza stanovená pro tuto diplomovou práci zní takto:

*„Lze předpokládat zásadní změnu v povaze účetní profese v důsledku rozvoje nových technologií, digitalizace a automatizace, ovšem **pozice účetního** bude stále podstatnou součástí podniku, změní se však **charakter pracovní náplně**, a tedy profil účetního, vyhovující rychlému pokroku moderní doby.“*

Pro splnění výše uvedených cílů této diplomové práce byla použita následující **metodologie**. V první řadě jde především o sběr dat, který zajišťuje dostatek odborného podkladu v podobě prvotních a sekundárních dat z domácích i cizojazyčných zdrojů. Jelikož se jedná o poměrně nové téma diskutující se a hýbající celou světovou ekonomikou, bylo vydáno mnoho článků a výzkumů, uskutečnilo se nespočet konferencí a odborných seminářů, ze kterých bylo v této práci čerpáno. Tato data byla podrobena analýze a vhodně selektována, poté použita pro potřeby této práce. Dále byla použita metoda komparace, a to především v části srovnání účetních s auditory a daňovými poradci na úrovni legislativního uchopení jednotlivých profesí, profesních organizací, vzdělání a působení v daném oboru.

Diplomová práce je rozšířena o názory významných odborníků na vybranou problematiku, a to formou rozhovorů. Pro účely této diplomové práce jsem oslovila 20 odborníků, mezi něž patří **profesorka Ing. Dana Kovanicová, CSc.**, bývalá členka katedry finančního účetnictví a auditingu Vysoké školy ekonomické v Praze, členka

Komise pro akční plán v oblasti účetnictví a auditu, v letech 1964-1967 systémový programátor-analytik ve Výzkumném výpočtovém středisku Ministerstva potravinářského průmyslu (vyhotovila první československý projekt automatizovaného zpracování účetnictví); **doc. Ing. Ladislav Mejzlík, Ph.D.**, děkan fakulty Financí a účetnictví Vysoké školy ekonomické v Praze; **prof. Ing. Bohumil Král, CSc.**, vyučující manažerského účetnictví na Vysoké škole ekonomické v Praze, stál u zrodu Mezinárodních vzdělávacích standardů; **JUDr. David Bauer**, do konce roku 2019 ředitel odboru Regulace a metodika účetnictví na Ministerstvu financí; **Ing. Libor Vašek, Ph.D.**, předseda Komory certifikovaných účetních, z. s.; **Ing. Jiří Pelák, Ph.D.**, viceprezident Komory auditorů České republiky; **Ing. Petra Pospíšilová**, prezidentka Komory daňových poradců České republiky; **Mgr. Ing. Magdalena Králová**, prezidentka Svazu účetních; **Bedřich Max Luft**, generální ředitel DXC Technology; **Ing. Jan Kameníček**, ředitel společnosti Hewlett Packard Enterprise (HPE) v České republice; **Michal Kříž**, technický specialista ve společnosti HandyBot s. r. o.; **Ing. Petr Kříž**, partner ve společnosti PricewaterhouseCoopers; **Denisa Žďárská**, konzultantka na zefektivnění účetnictví ve společnosti Deloitte; **Martina Šmídová**, finanční ředitelka společnosti SAP pro Českou republiku; **MVDr. Milan Vodička**, vedoucí sekce informačních technologií Komory daňových poradců České republiky, člen komise Technology Tax Committee při CFE Tax Advisers Europe; **Ing. Jolana Pražáková**, majitelka společnosti Advanced Accounting s. r. o. a členka Výboru Komory certifikovaných účetních; **Ing. Marcela Lonková**, zakladatelka a majitelka účetní firmy This One s.r.o., **Ing. Lenka Tarabová**, manažerka účetnictví ve společnosti Moore Stephens s.r.o.; **Mojmír Boucník**, finanční ředitel společnosti NEY spotřební družstvo.

Mezi oslovenými byla i **Radka Loja**, psycholožka, lektorka, publicistka a koučka, která byla oslovena poskytnout názor psychologa na možné dopady digitalizace na psychiku zaměstnanců, avšak z časových důvodů byla nucena rozhovor odmítnout. Vzhledem k častému výskytu výše uvedených jmen jsou na řadě míst diplomové práce odborníci dále uvedeni bez titulů.

Při zpracování diplomové práce jsem došla k názoru, že pro závěry mého zkoumání jsou relevantní nejen názory výše uvedených odborníků, ale i samotných účetních

kanceláří, kterých se změny dotknou a týkají nejvíce. Proto jsem připravila **dotazníkové šetření** mezi účetními kanceláři Komory certifikovaných účetních. Vzhledem k rozsahu diplomové práce jsou výsledky průzkumu začleněny do jednotlivých částí práce a není mu tak věnována samostatná kapitola. Ohledně statistické relevance mého zkoumání mohu dodat, že na dotazníkové šetření odpovědělo 46 respondentů, což činí necelých 61 % z celkových 76 účetních kanceláří. Výsledky celého dotazníku jsou uvedeny v příloze.

Diplomová práce vychází z právního stavu k 19. prosinci 2019.

1. Obecná východiska

1.1. Přehled vybrané relevantní literatury a její konsekvence

Předsudky a stereotypizace⁷ zajistila dosavadní vnímání široké veřejnosti o tom, jak vypadá práce účetního, respektive jaká je pracovní náplň, prostředí, ve kterém působí, a jaké postavení ve společnosti zaujímá. Mackie a kol. tvrdí, že „*podobně jako většina sociálních psychologických jevů jsou stereotypy předurčeny*“.⁸ Stereotypy jsou odvíjeny od více procesů a působí na ně kombinované vlivy kognitivních, afektivních, socio-motivačních a kulturních mechanismů působících v sociálním prostředí. Zatímco jiné mechanismy upozorňují na vytváření stereotypů individuálními zkušenostmi, kulturní stereotypy jsou sociálně přenášeny a přijímány v předem určené formě vnímatelem, a proto jsou sociálně naučené. Rodina, přátelé a sdělovací prostředky jsou obecně považovány za nejsilnější vysílače kulturních stereotypů a obsahová analýza médií zdůrazňuje, do jaké míry poskytuje podklad pro získání stereotypů.⁹ To se odráží v následujících studiích, kde bylo zjištěno, že účetní je negativně zobrazen **v reklamě**, kde je povětšinou vyobrazen jako nepružný, pasivní a neobvyklý specialista, který v důsledku těchto vlastností často demotivuje ostatní,¹⁰ **v literatuře**, kde je účetní charakterizován jako nudný, střízlivý a bez výrazu,¹¹ **na internetových stránkách**,¹² **v novinách a časopisech**, kde se objevuje účetní, který poskytuje finanční informace, které jsou minimálně využívány (neužitečné) ve

⁷ Stereotypizace se obvykle vymezuje jako přisuzování určitých vlastností lidem podle určitých znaků, např. podle jejich národnosti, věku, profese, vzdělání, genderu, rasy, které často souvisí se zkreslujícími předsudky a mýty (zdroj: BEDRNOVÁ, Eva, Ivan NOVÝ a Eva JAROŠOVÁ. *Manažerská psychologie a sociologie*.)

⁸ MACKIE, D.M., HAMILTON, D.L., SUSSKIND, J. and ROSSELLI, F. (1996), “*Social psychological foundations of stereotype formation*”

⁹ WELLS, Paul K. (2017) “*A comment on the paper “The Accountant: a Character in Literature” and an agenda for research on the accountant stereotype*”

¹⁰ HOFFJAN, A.H. (2004), “*The image of the accountant in a German context*”

¹¹ STACEY, N.A.H. (1958), “*The accountant in literature*”, *Accounting Review*

¹² ANDREW, R. (2000), “*Funny business*”, *CA Magazine*

fungujícím podniku a v důsledku toho jeho samotná aktivita vede k útlumu,¹³ v **povídkách, románech, hrách a filmech**, kde je postava účetního vyobrazena jako neatraktivního, stereotypního člověka,¹⁴ ale například i v **populární hudbě**, podle které má účetní svoji temnou stránku a zneužívá své důvěry či se přímo stane pachatelem podvodu.¹⁵ Lze se tak domnívat, že toto podvědomí může odradit mnoho nadaných studentů či profesních nadšenců při volbě povolání.

Uvedená tvrzení potvrzuje i fakt, že jsem se při diskuzích se studenty Vysoké školy ekonomické, oboru *Účetnictví a finanční řízení podniku* setkala s názory, že nechtějí být „klasickým účetním“. Co si pod tímto pojmem představují? Kdo je tedy z jejich pohledu tento „klasický“ účetní? Mají na mysli takového účetního, který účtuje faktury a jiné prvotní doklady, třídí dokumenty a zakládá je do šanonů? V zásadě ano, proto jejich žádanou pozicí je spíše pozice účetních metodiků, finančních analytiků, controllerů, manažerů a ředitelů, respektive taková pozice, kde se o účetnictví přemýšlí a řeší se spíše obsah transakce nad formou jejího zachycení.¹⁶

Stejně tak vedení podniku může v kontextu takového povědomí minimalizovat své požadavky na pozici účetního a neuvědomovat si nutnost kvalifikovaného obsazení daného pracovního místa včetně zohlednění morálních kvalit uchazeče a s tím souvisejícího ohodnocení. Přitom se domnívám, že účetnictví je jeden z klíčových aspektů fungování podniku a zásadním předpokladem účinného finančního řízení. Z výzkumů vyplývá, že účetní je v mnoha případech vyobrazěn jako nudný úředník, který je dokonce schopen zneužít svého postavení a důvěry a spáchat podvod. Výzkumy naráží na morální problém neboli **morální odpovědnost účetních**, která

¹³ FRIEDMAN, A.L. and LYNE, S.R. (1997), “*Activity-based techniques and the death of the beancounter*”

¹⁴ CORY, S.N. (1992), “*Quality and quantity of accounting students and the stereotypical accountant: is there a relationship?*”

¹⁵ SMITH, D. and JACOBS, K. (2011), “*Breaking up the sky*” *The characterization of accounting and accountants in popular music*”

¹⁶ Více o tomto tématu v podkapitole 1.2.3. *Pojmy Bookkeeper a Accountant*

tvoří jeden ze zásadních rozměrů účetnictví.¹⁷ Právě účetní skandály dokazují, jak je možné finanční výkazy zkreslit, což ovlivňuje jednání a mnohdy klíčová rozhodování lidí, nejen vedení daného podniku, ale i dalších interních a zejména externích uživatelů. Účetní svojí prací působí na podobu finančních výstupů, které slouží jako podklad pro další rozhodování vlastníků podniku, věřitelů, zaměstnanců, ale i konkurence a finančních orgánů. Současně platí, že účetní profese se v letech vyvíjí a s tím se mění i postavení účetních v daném podniku. Proto si myslím, že je vhodné v následující kapitole shrnout důležité historické mezníky účetnictví.

1.2. Historie a vývoj účetní profese

Účetnictví má velice rozsáhlou historii a datuje se až k počátkům lidské civilizace. Vzniklo jako nástroj sloužící k evidenci, zaznamenávání a sumarizaci obchodních a finančních transakcí, jehož základním cílem je poskytnout uživateli přehled nejen o stavu, ale i o pohybu jeho majetku. Proto v historii sloužilo zprvu jako přehled uskutečněných transakcí pro obchodníky a jako opora paměti. Jak uvádí někteří autoři, *„prvopočátky účetnictví se rodily souběžně s vývojem prvních směnných obchodů, s narůstající mohutností majetku vlastněného jednotlivými členy společnosti.“*¹⁸ Dále dodávají, že z obchodní aktivity pak vznikala potřeba zaznamenávat údaje a důsledky vyplývající z těchto obchodů (pohledávky, dluhy). Účetnictví přispělo k rozvoji peněžního a bankovního systému, ale i k rozvoji měst a obchodu samotného.

Prvopočátky účetnictví však neměly papírovou podobu. Hakalová (2012) k tomu dodává, že *„k záznamům používali naši předkové zářezy do větví či stromů, některé národy využívaly uzlů na šňůrách, které byly zavěšené na tyči či větvi. Později byly využívány hliněné destičky, které byly nalezeny např. v jižní Mezopotámii a na kterých bylo zachyceno tzv. chrámové hospodářství. Později byl využíván k záznamům papyrus.“*¹⁹

¹⁷ Příkladem jsou finanční skandály společností Enron, Worldcom, Sunbeam, Xerox aj. Odezvou na tyto kauzy vznikl v roce 2002 nový americký zákon Sarbanes-Oxley Act, který upravuje v první řadě vnitřní kontrolní systém a odpovědnost a povinnost podnikových manažerů, ale i účetních a auditorů pro společnosti kótované na americkém trhu.

¹⁸ HORA, Michal. Počátky účetnictví. Český finanční a účetní časopis. 2006, roč. 1, č. 3, s. 80–85.

¹⁹ HAKALOVÁ, Jana. Účetnictví podnikatelských subjektů I. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2012.

Jak již bylo uvedeno v úvodu, tato diplomová práce se nezabývá historií účetnictví v detailu, proto jsou v následující podkapitole shrnuty pouze významné historické mezníky, které vývoj účetnictví ovlivnily a jsou vhodné pro uvození obsahu této práce.

1.2.1. Základní historické mezníky ve vývoji účetnictví

Pokud uvažujeme o hlavních historických událostech v oblasti účetnictví, nelze opomenout jméno **Luca Pacioliho**, italského mnicha a matematika, který je považován za „otce účetnictví“. V 15. století vydal první tištěnou knihu o podvojném účetnictví na světě, nazvanou *Summa de arithmetica, geometria, proportioni et proportionalita* (1494), česky *Souhrn znalostí o aritmetice, geometrii, podílech a úměrách*. V jedenáctém oddílu knihy *Tractatus XI. particularis, de computis et scripturis*, česky *Pojednání jedenácté, vyčleněné, o počtech a zápiscích*, popsal jednoduše „metody, které používali obchodníci, známí také jako kupci v Benátkách během italské renesance. Jeho systém pokrýval většinu účetního cyklu tak, jako ho známe dnes. Například popsal, jak se používají účetní deníky a hlavní knihy a upozornil, že by člověk neměl jít spát v noci před tím, dokud se debetní strana nerovná kreditní. Jeho hlavní kniha zahrnovala aktivní (obsahující pohledávky a zásoby), závazkové, kapitálové, výnosové a nákladové účty. Mnich Luca demonstroval závěrkové zápisy a navrhl, aby předvaha byla používána k prokázání vyrovnané hlavní knihy. Dále se zmínil o široké škále témat od účetní etiky po nákladové účetnictví“.²⁰

Další z důležitých událostí byl **vznik prvních akciových společností**. Dá se říci, že první náznaky akciových společností sahají až do období Antiky, kde se již tehdy jednalo o sdružování majetku za účelem podnikání, v nichž výnosy byly rozděleny dle podílů a zároveň se do výše podílů ručilo.²¹ Přesuňme se ale o něco později, do 17. století, blíže do roku 1602, kdy byla založena první Nizozemská východoindická akciová společnost, a to za účelem rozdělení rizika a zisku ze zámořských obchodů.²²

²⁰ SMITH, MURPHY, Luca Pacioli: *The Father of Accounting* (2018), přeloženo autorkou z původního textu

²¹ HUČKA, Miroslav, Eva KISLINGEROVÁ a Milan MALÝ. *Vývojové tendence velkých podniků: podniky v 21. století*.

²² CHAUDHURI, KIRTI N. *The English East India Company: The study of an early joint-stock company 1600-1640*

V rozhovoru vedeném k této diplomové práci paní profesorka Kovanicová uvedla, že právě „*doba vzniku prvních akciových společností, jejichž akcionáři si vyžadovali podrobnější finanční informace o situaci společnosti, je základním mezníkem ve vývoji podvojného účetnictví. Účetnictví přestalo být záležitostí čistě vnitřní, nově se muselo přizpůsobit nutnosti zveřejňování prostřednictvím externího výkaznictví – nejdříve formou rozvahy, později i výsledovky (tento trend pokračuje do současnosti – viz další požadavky na zveřejňování).*“²³,²⁴

K dalšímu rozvoji účetnictví dochází v 19. a 20. století, a to především kvůli rozvoji průmyslu (průmyslové revoluci). Narůstá množství velkých podniků, které začínají pociťovat větší informační potřebu, kterou jim účetnictví do té doby nenabízelo. Vznikaly tedy otázky například jak zjistit skutečně vynaložené náklady a výnosy, jak sledovat produktivitu práce, jak řídit jednotkové náklady produktů nebo jak plánovat výrobu samotnou a porovnávat ji se stavem skutečným. Do konce 90. let minulého století můžeme tedy říci, že finanční a vnitropodnikové účetnictví tvoří jeden celek. Změna nastala v 90. letech 20. století, kdy došlo k **odpojení účetnictví pro vnitřní řízení podniku od účetnictví za podnik jako celek**, přičemž paní profesorka Kovanicová k tomu vysvětluje, že obě oblasti byly až do konce 90. let úzce svázány, „*ať formou spojovacích účtů, analytickým rozvedením apod., a to do té míry, že sumarizace výstupů z účetnictví 2²⁵ se rovnalo výstupům z účetnictví 1²⁶. Účetnictví 2 bylo tedy pojímáno jako zpodrobnění účetnictví 1 (ať už co do vnitropodnikových útvarů, výkonů apod.), bez ohledu na to, jaký název byl v průběhu doby těmto dvěma částem účetnictví v té které době přiřazen, jaký název jim přisoudil právě platný legislativní stav a pod jakou účetní soustavou bylo účetnictví vedeno. Tak jsme po*

²³ Rozhovor s profesorkou Ing. Danou Kovanicovou, CSc.

²⁴ Vznik prvních akciových společností vedl také ke vzniku auditorské profese. „*První zadokumentovaný případ provedení nezávislého auditu společnosti se vztahuje ke krachu Společnosti jižních moří v roce 1720. Tímto prvním nezávislým externím auditem došlo v podstatě k založení auditorské profese ve Velké Británii. První legislativní úprava s moderním přístupem k auditu se objevila právě ve Velké Británii v zákonu o společnostech z roku 1844*“ (Zdroj: MÜLLEROVÁ, Libuše a Vladimír KRÁLÍČEK. Auditing. Vydání 2. přepracované. 2017.)

²⁵ Označuje účetnictví pro vnitřní řízení podniku

²⁶ Označuje účetnictví za podnik jako celek

2. světové válce vedli účetnictví (1) a vnitropodnikový chozrasčot²⁷ (2), následně základní účetnictví (1) a vnitropodnikové účetnictví (2). Profesorka Kovanicová dále upozorňuje na změnu, která nastala koncem 20. století. Došlo k oddělení obou částí účetnictví (nová označení finanční účetnictví a manažerské účetnictví), a to „*natolik, že manažerské účetnictví (2) reprezentuje samostatnou složku, která se mnohdy řídí odlišnými pravidly, neakceptovatelnými ve finančním účetnictví. Důsledky jsou nasnadě: zatímco nyní podléhá závazné právní úpravě jen finanční účetnictví (dnes v zákoně o účetnictví definované jen jako „účetnictví“), dříve regulaci podléhaly obě části – účetnictví 1 i 2.*“²⁸

Ve výčtu historických událostí ovlivňujících vývoj účetnictví nelze opomenout **nástup počítačové techniky** pro osobní účely, které ovlivňují administrativní práce, k němuž došlo v 70. letech 20. století. Prof. Kovanicová k tomu uvádí, že „*první projekt automatizovaného zpracování základního²⁹ i vnitropodnikového účetnictví byl vyhotoven pro Československé čokoládovny, což byl oborový podnik s několika pobočkami po celé republice. Vstupní údaje byly z účetních dokladů (reprezentovaných povětšinou z předzpracovaných agend) děrovány do děrné pásky a odtud zpracovány na počítači Minsk 22 na základě softwarových programů vyhotovených ve strojovém kódu. Doklady obsahovaly identifikační údaje potřebné jak pro základní, tak pro vnitropodnikové účetnictví. Zpracování probíhalo ve výpočetním středisku Ministerstva potravinářského průmyslu. Výstupem byly v základním účetnictví deník, tabulková předvaha propojená s účty hlavní knihy, rozvaha a*

²⁷ Dle zásady č. 107/1985 Sb., zásady vlády Československé socialistické republiky a Ústřední rady odborů o účasti pracujících na tvorbě, realizaci a kontrole plnění pětiletého plánu a ročních prováděcích plánů hospodářského a sociálního rozvoje, schválené usnesením vlády Československé socialistické republiky ze dne 24. října 1985 č. 270 je uplatňováním zásad vnitropodnikového chozrasčotu, kdy plánované úkoly a limity jsou odpovídajícím způsobem rozpracovány na pracovní kolektivy a na jejich zajištění a plnění je závislé odměňování, zvýšen pocit odpovědnosti pracujících za dosahované ekonomické a sociální výsledky při naplňování společenského poslání pracovního kolektivu.

²⁸ Rozhovor s profesorkou Ing. Danou Kovanicovou, CSc.

²⁹ V návaznosti na výše uvedené se dle prof. Kovanicové jedná o dobu, kdy v České republice platila úprava, která označovala účetnictví (1) jako základní a účetnictví (2) jako vnitropodnikové.

výsledovka, ve vnitropodnikovém účetnictví sestavy podle poboček a hospodářských středisek.“³⁰

Blíže je historie techniky a technologií používaných v rámci účetnictví rozebrána v podkapitole 3.3. *Vývoj technologií v účetnictví.*

V roce 1958 vzniká Evropské hospodářské společenství³¹, které si klade za cíl zlepšit fungování a spolupráci v rámci evropských zemí a zabezpečit tak jejich hospodářský pokrok. V rámci těchto změn dochází k vydávání opatření, pomocí kterých dochází k harmonizaci mezi členskými státy. Potřeba **harmonizace vzniká i v oblasti účetnictví**, aby byla pravidla účtování a vykazování v určité míře srozumitelná pro všechny členské státy.³² Proto byly vydány směrnice, tzv. direktivy, které jsou pro členské státy závazné. Jak uvedla Žárová, „*pokud účetní harmonizací chápeme proces celkového sblížení finančního účetnictví a výkaznictví v Evropě, potom můžeme datum prvního vydání směrnice EU pro účetnictví označit jako počátek procesu harmonizace.*“ Tou byla 4. direktiva z roku 1978, která si klade za cíl srovnatelnost účetních závěrek určitých forem společností v rámci členských států. Účetnictví dále upravovala 7. direktiva (1983), zahrnující konsolidovanou účetní závěrku.³³ Tyto směrnice byly od svého vzniku několikrát novelizovány a s účinností od roku 2015 nahrazeny novou Směrnicí 2013/34/EU vydanou Evropským parlamentem společně s Radou Evropské Komise o ročních účetních závěrkách, konsolidovaných účetních závěrkách a souvisejících zprávách některých forem podniků, o změně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES a o zrušení směrnic Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS.³⁴ Jak připomíná profesorka Müllerová, jsou výše uvedené směrnice „*závazné pro všechny členské státy, avšak nemají charakter mezinárodních právních norem*“ a vzhledem k tomu, že se rozvíjí světový kapitálový trh, vzniká zde prostor –

³⁰ Rozhovor s profesorkou Ing. Danou Kovanicovou, CSc.

³¹ Právním nástupcem se v roce 1993 stala Evropská unie

³² KOVANICOVÁ, D. *Finanční účetnictví: světový koncept IFRS/IAS.*

³³ ŽÁROVÁ, Marcela. (2004). *Regulace evropského účetnictví z pohledu mezinárodní harmonizace.*

³⁴ EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉ UNIE. *Směrnice evropského parlamentu a rady 2013/34/EU o ročních účetních závěrkách, konsolidovaných účetních závěrkách a souvisejících zprávách některých forem podniků*

tlak – na harmonizaci účetních pravidel na úrovni světové, respektive směrem k mezinárodním účetním standardům (od roku 2001 Mezinárodní standardy účetního výkaznictví).³⁵

Z vybraných historických mezníků vyplývá, že účetnictví vzniklo právě kvůli potřebám zaznamenávat ekonomické transakce a poskytovat informace o hospodaření subjektů. Tím, jak se mění ekonomický svět v čase, se účetnictví vyvíjí, legislativně upravuje a reaguje na ekonomické změny. Z tohoto vývoje je patrné, že účetnictví je důležitým nástrojem pro řízení podniku a že účetní zastává důležitou pozici v jeho hierarchii.

1.2.2. Význam účetního pro podnik

Již jsem slyšela názor, že účetnictví je pouze „nástroj, jak z podniků vytáhnout daně“ či odborněji informační základnou pro stanovení základu (zejména) korporátní daně. Je ale samozřejmě nepochybné, že účetnictví poskytuje mnoho dalších potřebných informací. Nahlédne-li se do právní úpravy účetnictví v České republice, v souladu s ustanovením § 2 odst. 1 zákona o účetnictví³⁶ je předmět účetnictví vymezen takto: *„Účetní jednotky, které vedou účetnictví v plném rozsahu, nebo ve zjednodušeném rozsahu, účtují podvojnými zápisy o stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků včetně dluhů a jiných pasiv, dále o nákladech a výnosech a o výsledku hospodaření.“* Z toho mimo jiné vyplývá, že v účetních výkazech³⁷ je (zjednodušeně formulováno) zachyceno celé hospodářské dění účetní jednotky, které má další ekonomické důsledky. Tyto výstupy z účetnictví jsou využity nejen vedením podniku či jeho majiteli, ale zejména širokou škálou externích uživatelů, proto aby osoba, která informace poskytované účetnictvím využívá, mohla činit ekonomická rozhodnutí.³⁸ Je tedy nutné dojít ke zcela zásadnímu kvalitativnímu požadavku na účetní výkazy, kterým je, aby prezentované informace podávaly věrný a poctivý obraz o

³⁵ MÜLLEROVÁ, Libuše. 2006. *Proces harmonizace účetního výkaznictví v Evropské unii*. Český finanční a účetní časopis, ročník 1, č. 2

³⁶ Zákon č. 513/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „zákon o účetnictví“).

³⁷ České účetní předpisy používají pojmu účetní závěrka.

³⁸ Takto definovaný cíl účetnictví je vymezen v ustanovení § 7 odst. 1 zákona o účetnictví.

skutečnostech, které jsou předmětem účetnictví, tedy o skutečnostech, které jsou (resp. měly by být) v účetnictví zachyceny.

V literatuře se dále uvádí, že účetnictví plní pro podnik několik základních funkcí, mezi něž patří funkce:

- informační,
- registrační – plní ji vedením soustavných zápisů o podnikových jevech,
- důkazní prostředek – při vedení sporů a ochraně či uznání práv, při komunikaci mezi vedením a manažery,
- základna pro vyměření daňové povinnosti,
- rozhodovací – poskytuje informace pro podnikové rozhodovací procesy.³⁹

Pokud odhlédneme od stereotypů a předsudků, význam účetního pro podnik, jak jsem se snažila nastínit v předchozí kapitole, je tedy nepopiratelný. To potvrzuje i Marcela Lonková v mnou vedeném rozhovoru na téma významu účetního pro podnik: „*Myslím si, že význam účetního pro firmu může být velmi důležitý, až zásadní, a to zejména z pohledu finančního plánování, vyhodnocování výsledků, nebo např. jako vhodný kontrolní článek celé společnosti. Nemalou měrou se také účetní mohou podílet na správném nastavení procesů v účetním a vlastně celém finančním oddělení.*“⁴⁰ Pokud se pokusím tvrzení dále rozšířit, je tedy nepochybné, že účetní je osobou, jež (ze své pozice) pomáhá naplňovat základní cíl finančního účetnictví (vyjádřený zejména v požadavku na poskytování informací pro ekonomická rozhodnutí) a do jisté míry tak jedná „ve veřejném zájmu“ na věrnost a poctivost takových informací.⁴¹

V kontextu uvedeného se domnívám, že aby se daná osoba mohla stát dobrým účetním, je nutné získat nejen vzdělání v oboru, profesní znalosti a praxi, ale také vnímat již zmíněný morální rozměr účetní profese, jakož i znát svoji vlastní hodnotu. Každý člověk by si měl vážit sám sebe, svého času a vloženého úsilí. Je to totiž právě hodnota, která určuje vztah účetního a klienta, respektive zaměstnavatele. Hodnotu lze přitom vnímat ze dvou pohledů. Prvním je vlastní hodnota sebe samého, kterou vnímá účetní (a s tím spojená ochota požadovat adekvátní finanční ohodnocení) a druhou je hodnota, kterou vnímá klient (zaměstnavatel). Teprve pokud se setká poptávka

³⁹ KOVANICOVÁ, Dana. *Abeceda účetních znalostí pro každého*.

⁴⁰ Rozhovor s Ing. Marcelou Lonkovou

⁴¹ Rozhovor s Ing. Liborem Vaškem, Ph.D.

s nabídkou, tedy to, co daný klient či zaměstnavatel vyžaduje s tím, co účetní může dle svých možností nabídnout, může vzniknout přidaná hodnota pro obě strany.⁴²

1.2.3. Pojmy Bookkeeper vs. Accountant

S vývojem účetnictví také souvisí pozice účetních v ekonomickém prostředí a na trhu práce, která se v průběhu let mění. Najít kvalitního účetního, ať už jako externího dodavatele nebo jako zaměstnance⁴³ není v dnešní době vůbec lehký úkol. Účetním se může stát v podstatě kdokoli,⁴⁴ proto se na trhu objevují neseriózní účetní, kteří trh a účetní profesi degenerují. Již v průběhu úvodních subkapitol jsem vznesla otázku, kdo je vlastně účetní a co si pod tímto pojmem představit, protože profese, respektive pozice účetního není na rozdíl od činnosti auditorů nebo daňových poradců zákonně ukotvena. Tuto otázku jsem kladla i při osobních rozhovorech s odborníky, o to více z důvodu, že z anglosaského prostředí známe dva pojmy označující účetního, tedy **pojmy „bookkeeper“ a „accountant“**. Pojem „účetní“ je naproti tomu v České republice chápán dosti široce. Představit si pod ním můžeme osobu, která zpracovává rutinní administrativní práce a o obsahu a pravidlech účetnictví ve své podstatě moc neví, jakož i certifikovanou osobu, která má odbornou kvalifikaci a je schopna nadhledu na účetními výkazy, jejich sestavení a interpretaci.

Dle profesorky Kovanicové *„terminologie ve vztahu k účetní profesi není bohužel zakotvena v zákonu o účetnictví, i když o to již před mnoha lety Svaz účetních usiloval. To má negativní dopad na chápání této profese širokou veřejností. Účetní, který vede dílčí agendu (a nemusí mít představu o účetním systému), tedy „bookkeeper“ a na druhé straně účetní profesionál, tedy „accountant“, se v ČR tudíž jazykově nerozlišují. Tento neblahý stav svého času vyústil do vzniku Komory certifikovaných účetních. Accountant není de facto (jen) účetní, značí především odpovědnost za věrohodné zobrazení finanční situace a finanční výkonnosti dané entity. Zavést do podmínek ČR výrazy adekvátní anglickým pojmům je obtížné, protože tvrdý překlad je nevyhovující*

⁴² ČEVELOVÁ, Magdalena. Odborná konference *Účetní na trhu práce: Co a jak zlepšit ve své praxi? Sedmero pohádek o cenotvorbě v účetnictví*

⁴³ Více v podkapitole 1.3. *Účetní – zaměstnanec a účetní – podnikatel*

⁴⁴ Více v podkapitole 1.3. *Účetní – zaměstnanec a účetní – podnikatel*

a v dnešních podmínkách už by ani nevyjádřil podstatu věci.“⁴⁵ Souhlasím s paní profesorkou, že zavést a rozlišit tyto pojmy v Českém prostředí je nelehký úkol, avšak domnívám se, že:

(1) zavedení odlišných pojmů by naopak bylo vhodné až žádoucí, aby nevznikaly nesrovnalosti a stereotypy, které již byly zmíněny dříve. V souvislosti s touto problematikou jsem toho názoru, že by pojmy v českém překladu mohly být **„profesní účetní“ (ve smyslu accountant) a „účetní zpracovatel/účtovatel“ (ve smyslu bookkeeper)** jakož i pojem vyskytující se hojně v rozhovorech „přepisovač účetních záznamů“⁴⁶ (ve smyslu bookkeeper) anebo

(2) pokud by po legislativní stránce nebylo možné pojmy vymezit, je nutné alespoň zavést definici „účetního“ do zákona o účetnictví, čímž by došlo k oddělení ostatních administrativních pracovníků (například zmíněných přepisovačů účetních dat).

Při rozhovoru s Liborem Vaškem byla tato problematika také zmíněna, načež reaguje: *„Termín „účetní“ je ekvivalent anglického „accountant“. Slovo „account“ je překládáno jako „účet“, dále „accounting“ jako „účetnictví“ ve smyslu celého toho systému a všech jeho nástrojů.*“⁴⁷ Libor Vašek dále zmiňuje důležitý fakt, kterým je odpovědnost: *„Taky je důležité vnímat slovo „accountability“ jako „odpovědnost“, protože s účetními je spojována jedna jejich hlavní úloha, a tím je působit ve věci „public accountability“ neboli veřejné odpovědnosti.*“ Při tomto výčtu uvádí názorný příklad, kdy účetní zpracovává účetnictví, z něj vyplývající účetní závěrku, a je odpovědnou osobou za tyto výstupy, přičemž výkazy jsou zveřejňovány a pracují s nimi další uživatelé a zároveň tato účetní závěrka nemusí být obecně povinně auditována. V tomto kontextu se pak účetní ocitá v roli odpovědné osoby, protože přímo ovlivňuje obsah i podobu výstupů a také je jeho úlohou „mírnit“ podnikatele a management od nevhodných postupů. Podle Libora Vaška je *bookkeeper* osoba, která například vystavuje či zpracovává faktury, vede pokladnu anebo spravuje evidenci majetku čili obsahem jeho činnosti je pouze určitá část zpracování účetních dat. V takovém případě *„nelze mluvit o účetním, ač se tak v českém prostředí děje. Taková osoba nemusí umět ani účtovat, umí a zná postupy, jak v systému vystavit fakturu nebo*

⁴⁵ Rozhovor s profesorkou Ing. Danou Kovanicovou, CSc.

⁴⁶ Rozhovor s Ing. Petrou Pospíšilovou

⁴⁷ Rozhovor s Ing. Liborem Vaškem, Ph.D.

jak vypočítat odpisy majetku a provést inventuru majetku, ale zaúčtovat úvěr a s ním související úroky nebo sestavit účetní závěrku už nedokáže. Souvisí s termínem „bookkeeping“ neboli „účtování“, tj. zaznamenávání jednotlivých operací. Ubíráme se poté k tomu anglickému slovu bookkeeper neboli „ten, kdo uchovává knihy“ – je to pěkný doslovný překlad, ale přesně o tom to je. Bookkeeper má v poslední době v češtině označení jako „přepisovač dat“, což také nemusí být nejvýstižnější výraz.“⁴⁸ Magdalena Králová také uvažuje o výše uvedených pojmech: „ačkoli je český jazyk jeden z nejbohatších, bohužel hledáme těžko odlišné překlady uvedených dvou slov. V praxi je tak, dle našich průzkumů vnímán „účetní“ jako odborník cca ve středu zpracování účetních dat. Panelové diskuse, které proběhly na Svazu účetních, doporučily jít spíše opačným směrem a říci si, kdo účetní není. Účetním dle těchto názorů není osoba, která je tak někdy označována, ale zpracovává jen dílčí věcnou agendu dokumentace, stručně řečeno jen pořizuje data. Zavádějící je tak např. označení skladový účetní apod. V praxi se již pozice bookkeeper pomaličku začínají jinak nazývat – často např. fakturant, asistent účetního oddělení, někdy junior účetní.“⁴⁹

1.3. Účetní – zaměstnanec a účetní – podnikatel

Poskytování účetních služeb v České republice je nepřeborným trhem možností a nabídek, kde panuje vysoká konkurence, přičemž samotné účetní služby mohou být poskytovány na interní či externí bázi neboli můžeme mluvit o účetních – zaměstnancích a účetních – podnikatelích. Velikost trhu a objem poskytovatelů účetních služeb je bezesporu ovlivněn tím, že za posledních 30 let došlo k rozmachu ekonomických subjektů, na něž se vztahuje potřeba (povinnost) vést v určitém rozsahu účetnictví. Vedení účetnictví bylo určitou dobu jedním z nejpopulárnějších rekvalifikačních oborů a bez pochyb mezi ně stále patří. Do profese účetních tak vstoupilo velké množství osob bez hlubších odborných znalostí a dostatečných praktických zkušeností.

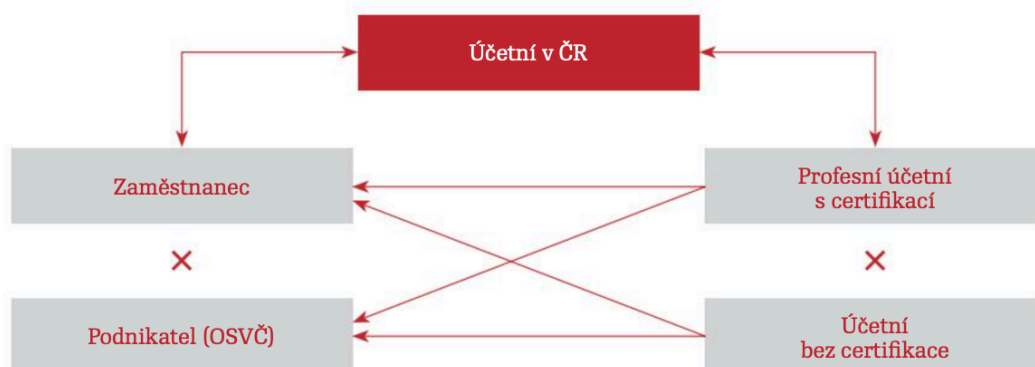
V projektu Komory certifikovaných účetních nazvaném *Rozvoj lidských zdrojů v oblasti certifikovaných účetních* jsou zmíněny rekvalifikační kurzy, které mají relativně negativní dopad na účetní profesi, protože generují velké množství

⁴⁸ Rozhovor s Ing. Liborem Vaškem, Ph.D.

⁴⁹ Rozhovor s Mgr. Ing. Magdalenou Královou

„účetních“, kteří jsou prakticky bez praxe.⁵⁰ Ač byl projekt realizován v letech 2013–2014, tj. již před nějakou dobou, jeho závěry jsou poplatné i v současnosti. Přesto, že existuje profesní certifikace, vstup do účetní profese není v současné době nijak zásadně omezen. Následující obrázek shrnuje formy, kterými lze vykonávat pozici „účetní“ v České republice a je dále rozšířen o myšlenku certifikace účetní profese.⁵¹

Obrázek 1 - Účetní – zaměstnanec a účetní – podnikatel v České republice

Zdroj: Komora certifikovaných účetních, Metodika podpory a služeb pro certifikované účetní:

Rozvoj lidských zdrojů v oblasti certifikovaných účetních (2014)

Každý, kdo má ze zákona povinnost vést účetnictví či se tak rozhodně dobrovolně, stojí před rozhodnutím, zda vést účetnictví pomocí interních lidských zdrojů nebo tuto část přenechat na externího dodavatele služeb. „Zákon o obchodních korporacích dává přímo statutárnímu orgánu povinnost zabezpečit vedení účetnictví. Judikatura pak posunula výklad o kousek dál, a to zabezpečit tuto povinnost pomocí kvalifikované osoby. Požadavky na tuto kvalifikaci již ale ani soud zatím stále nedal.“⁵²

Tak či onak, ten, kdo účetnictví zpracovává, by měl mít přehled o dané účetní jednotce, měl by být schopen reagovat na legislativní změny, a to nejen účetní, ale i s přesahem do daňové problematiky, právní či obchodní jakož i mít odbornou způsobilost a zkušenosti tuto činnost vykonávat.

⁵⁰ KOMORA CERTIFIKOVANÝCH ÚČETNÍCH. *Metodika podpory a služeb pro certifikované účetní: Rozvoj lidských zdrojů v oblasti certifikovaných účetních*, červen 2014

⁵¹ O certifikaci účetních více v kapitole 4. *Profesní kvalifikace účetních*

⁵² Rozhovor s Mgr. Ing. Magdalenou Královou

1.3.1. Interní účetní (zaměstnanec)

Interní účetní neboli zaměstnanec je dle zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „zákoník práce“) v tzv. pracovněprávním vztahu. Jedná se o vykonávání závislé práce v pracovním poměru, jakož i na základě právního vztahu založeném dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr – dohoda o provedení práce a dohoda o pracovní činnosti, kdy na jedné straně je účetní jakožto zaměstnanec a na straně druhé zaměstnavatel. Jejich vztah se řídí právy a povinnostmi upravenými výše uvedeným zákonem, z čehož vyplývá, že je pouze na rozhodnutí a odpovědnosti zaměstnavatele, kdo pozici „účetního“ v daném podniku obsadí, a to bez ohledu na jeho zkušenosti, odbornou způsobilost a kvalifikaci. Domnívám se – a vyplývá to i z judikatury zmiňované Mgr. Ing. Královou, že na výběr a obsazení této pozice by měl brát zaměstnavatel zřetel, neboť za vedení účetnictví v souladu s právními předpisy nese odpovědnost právě daná účetní jednotka, respektive její statutární orgán, nikoli výlučně samotný účetní. Ten může být postižen až zprostředkovaně „pouze“ v rámci odpovědnostního vztahu vyplývajícího ze zákoníku práce, kde je odpovědnost zaměstnance obecně limitována.⁵³

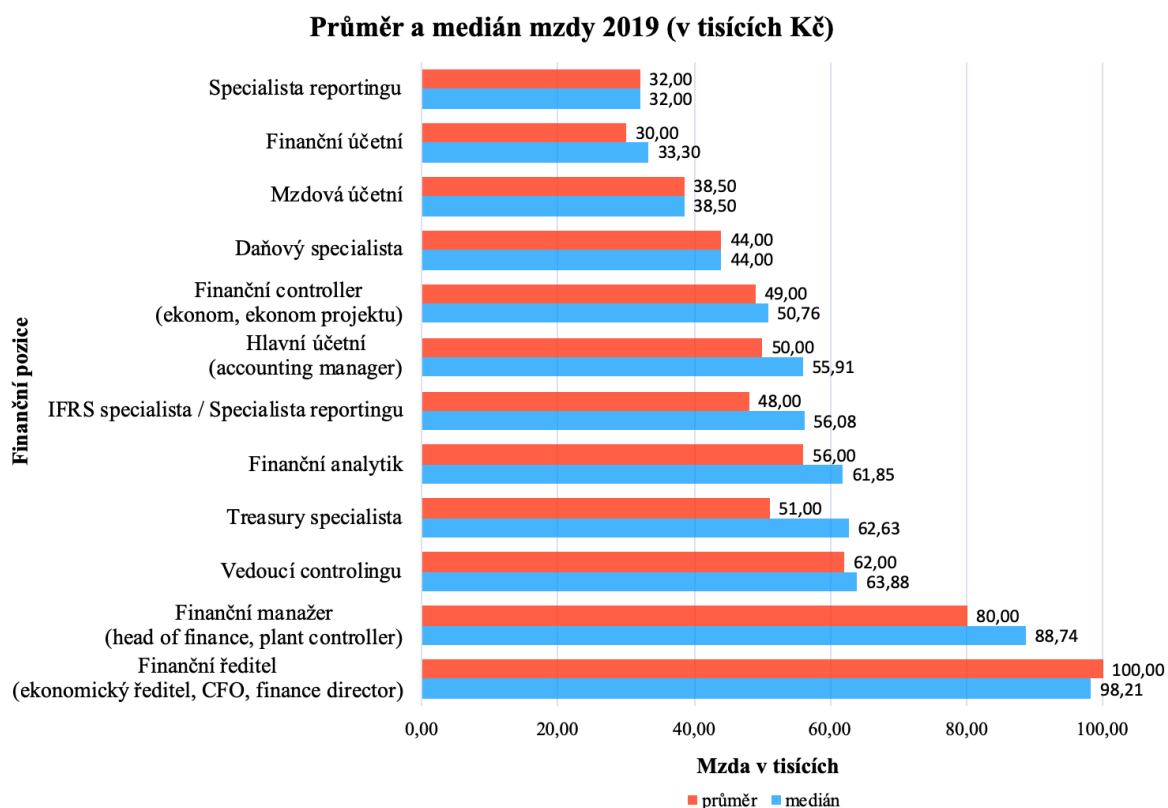
Jednou z výhod vedení účetnictví interně v rámci účetní jednotky může být pro daného zaměstnance jistota v podobě mzdy, pracovního zázemí a vybavení potřebného k vedení účetnictví. Současně platí, že jeden z nejčastěji poskytovaných benefitů vedle mzdy je, že zaměstnavatel zajišťuje i vzdělávání svých zaměstnanců, které je realizováno nejčastěji prostřednictvím různých školení. Naopak výhodou pro zaměstnavatele může být fakt, že zaměstnanec je k dispozici ve sjednané pracovní době a předávání informací je proto v takovém vztahu efektivnější. Lze tak rychleji reagovat na neobvyklé situace, které mohou při vedení dané účetní jednotky nastat.

Právě výše zmíněná mzda je v dnešní poněkud přehřáté ekonomice diskutovaným tématem, a to nejen v oboru účetnictví. Česká asociace pro finanční řízení (CAFIN) provedla průzkum – platovou studii pracovníků na finančních pozicích pro rok 2019,

⁵³ Dle ustanovení § 257 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, nesmí výše požadované náhrady škody způsobené z nedbalosti přesáhnout u jednotlivého zaměstnance částku rovnající se čtyřapůlnásobku jeho průměrného měsíčního výdělku před porušením povinnosti, kterým způsobil škodu. Toto omezení neplatí, byla-li škoda způsobena úmyslně, v opilosti, nebo po zneužití jiných návykových látek.

kteří si klade za cíl zjistit stav v oblasti finančního ohodnocení pracovníků, kteří pracují na finančních pozicích, a to nejen ohledně výše poskytované mzdy, ale i s tím souvisejících benefitů, které jim zaměstnavatelé nabízí. Cílem průzkumu je také tyto údaje porovnat s předchozími průzkumy z let 2013 až 2019. Této studii se pro rok 2019 zúčastnilo 680 pracovníků na finančních pozicích u českých firem, přičemž 44 % respondentů bylo z Prahy, zastoupeny jsou ale všechny kraje České republiky. Následující graf ukazuje, jaká je průměrná mzda spolu s mediánem na jednotlivých finančních pozicích pro rok 2019. Není překvapivým závěrem, že „nejvyšší příčku“ obsadil finanční ředitel, jehož mzda činí v průměru 100 tisíc korun měsíčně, oproti tomu například hlavním účetním je vyplácena polovina, tedy průměrně 50 tisíc korun.

Graf 1 - Průměr a medián mezd jednotlivých pozic finančních pracovníků 2019

Zdroj: Výzkum České asociace pro finanční řízení, *Platová studie na finančních pozicích pro rok 2019*, zpracování vlastní

Průzkum se také zabýval délkou praxe na jednotlivých pozicích. Zajímavostí je, že dle celkové průměrné délky praxe je nejvíce zastoupena pozice „hlavní účetní“ s praxí více než 20 let, přičemž průměrná délka praxe na aktuální vykonávané pozici je více

než 11 let. Ve srovnání s ostatními se tak jedná o jednu z nejméně obměňovaných pozic v účetních jednotkách. Dle průzkumu tuto pozici zastávají především ženy (81,9 %) s průměrnou mzdou 49 tisíc korun (oproti tomu muži 70 tisíc korun). Celková průměrná mzda v roce 2019 na pozici „hlavní účetní“ činí 52 291 Kč, v porovnání s rokem 2017 můžeme sledovat 12,3% nárůst. Následující tabulka porovnává mzdové ukazatele v jednotlivých letech, po které byla prováděna platová studie, a to pro pozici „hlavní účetní“.

Tabulka 1 - Srovnání mzdových ukazatelů 2013–2019 na pozici Hlavní účetní

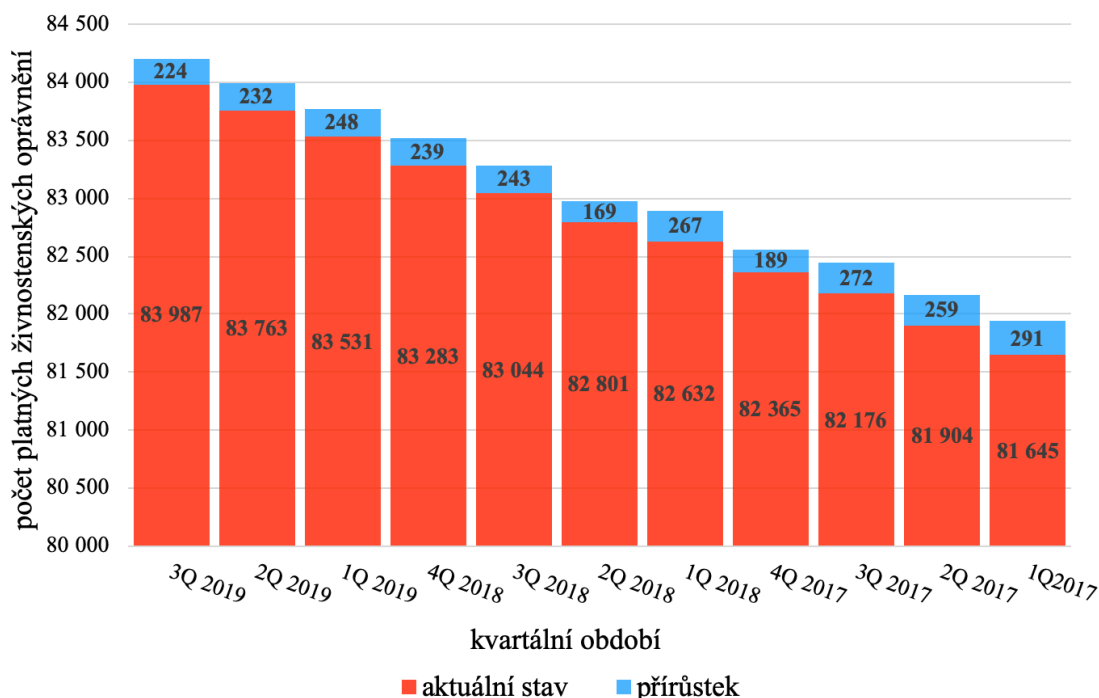
Srovnání mzdových ukazatelů v letech 2013 - 2019 na pozici Hlavní účetní					
Mzdové ukazatele	2013	2015	2017	2019	Progres
Maximum	106 000	133 000	130 000	100 000	-23,10% ↓
Minimum	14 400	16 000	19 500	11 000	-43,60% ↓
Průměr	38 240	46 933	46 551	52 291	12,30% ↑
Medián	35 000	41 500	42 437	48 250	13,70% ↑

Zdroj: Výzkum České asociace pro finanční řízení pracovníků, *Platová studie na finančních pozicích pro rok 2019*, zpracování vlastní

1.3.2. Externí účetní (podnikatel)

Podnikatel jakožto externí dodavatel může poskytovat účetní služby na základě získaného živnostenského oprávnění. V České republice bylo k 30. 9. 2019 vydáno celkem 83 987 živnostenských oprávnění k předmětu podnikání „Činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence“, přičemž průměrný přírůstek za sledované období prvního kvartálu roku 2017 až třetího kvartálu roku 2019 je 239 živnostenských oprávnění za každé čtvrtletí.

Graf 2 - Počet platných živnostenských oprávnění v České republice – Činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence

Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu. Počty živností dle oborů v jednotlivých krajích: 4Q 2016 - 3Q 2019, zpracování vlastní

Výše uvedený předmět podnikání je zařazen mezi živnosti vázané,⁵⁴ tedy vstup do tohoto odvětví je určitým způsobem regulován. Je třeba splnit všeobecné podmínky provozování živnosti dle zákona č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, ve znění pozdějších předpisů, a dále doložit požadovaný stupeň vzdělání a praxe, jejíž délka závisí na dosaženém vzdělání:

- vysokoškolské vzdělání a 3 roky praxe v oboru, nebo
- vyšší odborné vzdělání a 5 let praxe v oboru, nebo
- střední vzdělání s maturitní zkouškou a 5 let praxe v oboru, nebo
- osvědčení o rekvalifikaci nebo jiný doklad o odborné kvalifikaci pro příslušnou pracovní činnost vydaný zařízením akreditovaným podle zvláštních právních předpisů, nebo zařízením akreditovaným Ministerstvem školství, mládeže a

⁵⁴ Jen pro ilustraci lze uvést, že k 30. 9. 2019 činí celkový počet vydaných živnostenských oprávnění v živnosti vázané 220 862, z čehož lze dovodit, že živnost „činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence“ představuje 38 % (83 987) z celkového počtu vydaných živnostenských oprávnění živnosti vázané.

tělovýchovy, nebo ministerstvem, do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována, a 5 let praxe v oboru.⁵⁵

Myslím si, že toto řešení není vhodné, neboť vstup do účetní profese není výrazně omezený. Žadatel o živnostenské oprávnění je sice povinen doložit praxi 3 roky, respektive 5 let v oboru, nicméně další požadavky již nejsou definovány. Věroslav Sobotka, manažer pro legislativu Asociace malých a středních podniků České republiky, k tomu konstatuje: *„Bohužel se opravdu v minulosti nastavil přístup, že účetním může být kdokoliv a rekvalifikace na účetního byly dlouhou dobu jedny z nejvyhledávanějších. Podmínky udělení živnostenského oprávnění pro vedení účetnictví jsou pouze v obecné rovině a doložené praxi, nikoliv však na doložení profesní zkoušky, což v důsledku podnikatelům neprospívá.“*⁵⁶

Jak je patrné z výše uvedeného textu, není třeba skládat žádné zkoušky podmiňující vstup do profese⁵⁷, které by prokázaly způsobilost daného uchazeče vykonávat tuto činnost. Současně – jak vyplývá z neformálních vyjádření zástupců státu na různých odborných konferencích – se ani nic takového zřejmě v dohledné době neplánuje.

Co se týče srovnání obou forem výkonu účetní profese, nelze dle mého názoru obecně uzavřít, která z forem je vhodnější či správnější, neboť každá má zajisté určité výhody a nevýhody. Pozice účetního jako zaměstnance dává určitou jistotu „zázemí“ zaměstnavatele, ať již se to projevuje pravidelně vyplácenou mzdou (která ve srovnání s externím výkonem činnosti často není determinována množstvím zpracovávaných dokladů), zajištěním pracovních podmínek pro výkon práce, mezi něž patří i poskytování IT vybavení, kde je v kompetenci a odpovědnosti zaměstnavatele, zda existuje platná licence k softwaru na zpracování účetnictví, zda je tento software

⁵⁵ Příloha č. 2, část C živnosti vázané k zákonu č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁶ DOSTÁL, Dalibor. *Zaved'te přísná pravidla pro účetní, volají podnikatelé i seriózní firmy z oboru*

⁵⁷ U jiných druhů profesí je vstup do profese podmíněn složením kvalifikačních zkoušek (například dle zákona č. 93/2009 Sb. o auditorech, ve znění pozdějších předpisů, § 4, odst. 1, je auditor povinen složit auditorskou zkoušku a dle zákona č. 523/1992 Sb. o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců České republiky, ve znění pozdějších předpisů, § 4, odst. 2, je daňový poradce povinen složit kvalifikační zkoušky)

správně a včas aktualizován atp. Z hlediska samotného vedení účetnictví může být výhodou pro obě strany, že potřebné informace se většinou k internímu zaměstnanci dostanou rychleji a efektivněji než k externímu dodavateli služeb.

Vztah dodavatel – klient, tedy externí účetní a účetní jednotka však také nese své výhody i nevýhody. Externí účetní je v tomto vztahu charakterizován větší „profesní volností“, která se například projevuje tím, že si může sám vybrat účetní software, který mu vyhovuje a pokryje jeho potřeby. Současně platí, že zejména pro menší účetní jednotky může být varianta externího vedení účetnictví z hlediska vynaložených nákladů výhodnější, neboť jejich výše není determinována fixní mzdou, nýbrž jinak určenou odměnou za poskytnutí externích účetních služeb, která obvykle závisí na množství zpracovávaných dokladů. Je však nutné počítat s tím, že externí dodavatel služeb není trvale přítomen v účetní jednotce, neboť má zpravidla více klientů, proto tok informací mezi účetním a jeho klientem může být pomalejší. Současně je nutné poznamenat, že ve srovnání s interním vedením účetnictví se jedná o odlišnou variantu i z hlediska odpovědnosti externího účetního za případnou škodu, neboť ta v zásadě omezena není a obvykle je i širší, neboť je založena na objektivním základě.⁵⁸ I když to není povinností, z tohoto důvodu se i doporučuje externímu účetnímu uzavřít pojištění odpovědnosti za případnou škodu, aby byl schopen své odpovědnosti dostát.⁵⁹

⁵⁸ Právo rozlišuje dva druhy odpovědnosti – objektivní a subjektivní. Objektivní odpovědnost je odpovědnost za výsledek, za následek nebo protiprávní stav bez ohledu na zavinění. Na druhé straně subjektivní odpovědnost je odpovědnost za zavinění, vyžaduje se tedy, aby vedle příčinné souvislosti mezi jednáním a jeho následkem bylo dáno i zavinění. (Zdroj: TICHÝ, Luboš a Jiří HRÁDEK. *Delikt ní právo*.)

⁵⁹ Dle čl. 2 odst. 10 etického kodexu Komory certifikovaných účetních, který je závazný pro všechny osoby, které prošly systémem certifikace v České republice, si profesní účetní počíná tak, aby byl schopen dostát odpovědnosti za případnou škodu vzniklou při poskytování svých odborných služeb. (zdroj: KOMORA CERTIFIKOVANÝCH ÚČETNÍCH. *Etický kodex*)

2. Budoucnost účetních

2.1. Vnímání účetních

Jak již bylo zmíněno výše, vnímání pozice „účetní“ je ovlivněno určitými stereotypy. Ve světě se provedlo několik výzkumů a pokusů o rozšíření povědomí o účetní profesi, jejího postavení a přínosu pro podnik, nebo náplni práce. Takzvaný „re-branding“ účetní profese navrhli již například Harrison, Nelson, Parker nebo Smith a Briggs v odborném tisku.⁶⁰ Erickson ve snaze čelit problémům dezinformace a neznalosti této profese ve svém výzkumu zjistil, že kontakt studentů s praxí má příznivý vliv na jejich vnímání účetní profese.⁶¹ Žádný z pokusů ale neměl výrazný vliv na odezvu veřejnosti. Jedním z negativních dopadů je pravděpodobně také fakt, že sami účetní udržují svou profesi pod pokličkou jako druh ochrany před konkurencí.

2.1.1. Pohled veřejnosti a účetních kanceláří

Marcela Lonková se zamyslela nad tím, jak je účetní ve firmě vnímán: *„z mého pohledu je profese účetních vnímána, že jsou to opravdu jen přepisovači dokladů a že účetnictví je pro společnost vlastně nutné zlo. Většina rozhodnutí se pak místo ve spolupráci s účetním dělají ve spolupráci s programem Excel, do kterého jsou data duplicitně, a hlavně nepřesně zanesena a podle mého pak i velmi často nedostatečně vyhodnocována.“*⁶² Účetní v budoucnu budou muset být schopni využívat umělou inteligenci pro běžné účetní operace a působit jako poradce pro řešení složitých účetních řešení, kdy nabídne variantní řešení. Jan Kameníček, upozorňuje, *„první tři průmyslové revoluce odstartované vynálezem parního stroje přinesly nahrazení lidské manuální práce a významné zvýšení produktivity práce. Nebude tomu jinak i u čtvrté průmyslové revoluce, charakterizované plnou robotizací a použitím umělé inteligence. V oboru účetnictví se uplatní umělá inteligence, která umožní v začátku automatizovat většinu účetních operací, učit se nové zákonné normy a předpisy a aplikovat je do*

⁶⁰ WELLS, Paul K. (2017) "A comment on the paper "The Accountant: a Character in Literature" and an agenda for research on the accountant stereotype"

⁶¹ ERICKSON, S. (2006), "Student's attitude of accounting as a profession: can the video "Takin' Care of Business" make a difference?", Accounting Instructors' Report Newsletter

⁶² Rozhovor s Ing. Marcelou Lonkovou

praxe. Obecně dojde k tomu, že se bude dále automatizovat rutinní činnost člověka, a to umožní růst dalších oborů a činností vyžadujících kreativitu, v současné době nenahraditelnou výpočetními systémy.“⁶³

Z dotazníku mezi účetními kanceláři Komory certifikovaných účetních vyplynulo, že 50 % dotázaných se domnívá, že účetní bude potřeba vždy bez ohledu na digitalizaci, automatizaci a robotizaci procesů a dalších 37 % si myslí, že bude účetní nahrazen pouze částečně, přičemž tyto výsledky jsou podloženy názory, že nahrazena bude pouze rutinní práce „přepisovačů dat“ a vysoce odborná část účetní práce (poradenství, nastavování procesů, prezentace a analýza postupů) zůstane, protože umělá inteligence neumí zatím přemýšlet na takové úrovni, aby byla schopna nahradit kreativní a vysoce rozhodovací činnost. Zároveň ale pouze 9 % respondentů uvedlo, že již aktivně využívají automatizaci v účetnictví a dále 22 % respondentů se nachází ve fázi implementace. Zároveň 19 % dotázaných tvrdí, že o nových nástrojích (například na vytěžování informací z PDF faktur) uvažují.

Zde je nasnadě polemizovat, zda je možné tyto stereotypy změnit společně s tím, jak se mění samotná profese v důsledku ekonomických změn a jak jsou účetní vnímáni například daňovými poradci, auditory či zástupci státní sféry.

2.1.2. Pohled spřízněných profesí a zástupců státu

Jak jsem již zmínila, jsou tací, kteří vnímají účetnictví pouze jako nástroj plnící informační potřebu pro odvod daní. V tomto kontextu pak jednoduše dojde k omylu, že účetní je i daňovým poradcem a naopak. Je pravdou, že účetní může být zároveň daňovým poradcem a ten zase může spravovat účetní agendu, a to zejména pro malé podniky, které nemají velký objem transakcí a specifické situace. Myslím si ale, že změn v zákonech daňových a účetních a související agendy je tolik, že by se každý z nich měl specializovat na svoji oblast a v té se průběžně vzdělávat. Samozřejmě to ale nevylučuje fakt, že existuje vztah mezi účetním, daňovým poradcem a auditorem. Zatímco účetní a daňový poradce pracují pro klienta a zpracovávají jeho podklady (a do jisté míry jednají v jeho zájmu),⁶⁴ auditor, i přesto, že je klientem placen, v zásadě pracuje pro třetí stranu, respektive pro uživatele účetních výkazů.

⁶³ Rozhovor s Ing. Janem Kameníčkem

⁶⁴ K pojetí účetního a veřejného zájmu viz subkapitola 1.2.2. *Význam účetního pro podnik*

Libor Vašek, předseda **Komory certifikovaných účetních**, se poohlédnul do historie, „*kdy se v ČR formovala úprava profese auditorů, daňových poradců a účetních, byl tu bezesporu zájem vytvořit tzv. trojnožku na podobných základech. Profesi auditorů a daňových poradců se podařilo v legislativě ukotvit, účetní profesi nikoliv.*“⁶⁵

Při rozhovorech s odborníky na danou problematiku a zástupci jednotlivých organizací jsem pokládala otázku, jaký mají oni sami názor na účetní, protože právě oni nejsou, na rozdíl od auditorů či daňových poradců, zákonně ukotveni. Paní Magdalena Králová, prezidentka **Svazu účetních**, reaguje: „*Ukotvení profese v legislativě takto dostačující, dle mého názoru, není. A narážíme na to, kde je pozice účetní použita, aniž bychom měli jasnou právní definici, jako např. AML⁶⁶ právo. Svaz účetních si dal cíl ukotvit účetní do legislativy již před dvaceti lety. Toto není jen o profesní samosprávě, narážíme jak na politickou vůli, tak regulaci, resp. deregulaci napříč Evropou. Připravovaná nová účetní legislativa je ovšem opět minimálně platforma pro diskusi, jak uchopit regulaci účetní profese. Možnosti a vzory, jak profesi v legislativě uchopit, máme na stole různé.*“⁶⁷

Petra Pospíšilová, prezidentka **Komory daňových poradců České republiky**, uvádí: „*Skutečnost, že profese daňového poradce je v České republice regulovaná, dává podle mého názoru daňovým poradcům oproti účetním výhodu. Daňový poradce je ve své oblasti profesionálem, což se ověřuje už při vstupu do profese poměrně přísnými zkouškami, podléhá dohledu Komory daňových poradců, a je ze zákona pojištěn pro případ, kdy by mohl klientovi způsobit svou nekvalitní službou škodu.*“ Zároveň dodává, že u účetních toto není standardem a že účetní profese sama o sobě nezaručuje vysokou míru standardu pro klienta. Tento fakt zdůvodňuje: „*Vstup do profese je velmi snadný, neexistují žádné kontroly, které by ověřily, že ten, kdo dostane živnostenský list na vedení účetnictví, tento obor aspoň v nějakém základu zvládá.*“⁶⁸ Dovolím si

⁶⁵ Rozhovor s Ing. Liborem Vaškem, Ph.D.

⁶⁶ AML zákon neboli zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, ve kterém je uvedeno, že „účetní“ patří mezi povinné osoby pro účely tohoto zákona i přes to, že tento pojem není v účetnictví legislativně ukotven

⁶⁷ Rozhovor s Mgr. Ing. Magdalenou Královou

⁶⁸ Rozhovor s Ing. Petrou Pospíšilovou

však doplnit, že toto obecně platné tvrzení se netýká účetních, kteří prošli systémem certifikace, který určitý standard a další profesní vzdělávání zajišťuje.⁶⁹

Jiří Pelák, viceprezident **Komory auditorů České republiky**, pojal pohled na účetní ze široka z pohledu ekonomické vyspělosti. „*To, že účetní nejsou ukotveni v zákoně, může způsobovat celonárodní ekonomickou zaostalost. Čísla pak nemusí být připravovaná dobře (lidmi, kteří za ně nesou zodpovědnost, mají certifikaci a jsou vzdělání a když něco udělají chybně, mohou o certifikaci přijít), což teoreticky může mít dopad na výběr daní. Ale teď, když účetní udělá chybu, nemá v zásadě žádný postih. Další dopad může být také na produktivitu práce, protože když máte kvalitní administrativní zázemí, tak svému okolí dokážou dávat relevantnější a užitečnější informace. Najednou pak nejde o člověka, který účtuje čísla, kterým nerozumí, ale management má vedle sebe účetní partnery, kteří ví, co se za čísla skrývá a umí přinést podniku přidanou hodnotu.*“⁷⁰ Pelák pokračuje, že v roli učitele Vysoké školy ekonomické, Fakulty financí a účetnictví, by rád vzdělával lidi, které následně čeká certifikace a kteří zároveň ví, kam směřují, protože si poté budou takového vzdělání vážit. Zdůrazňuje také, že zároveň i auditori mají problém, pokud narazí na podnik, ve kterém je zaměstnán neprofesionální účetní, protože auditor je ten, který potřebuje v podniku „partnery“, který mu bude schopen odpovědět na otázky ohledně účetních transakcí a událostí uvnitř podniku. Bohužel je ale mnoho firem, které vnímají účetnictví jen jako administrativní zátěž a jsou řízeny skrz „peníze na účtu“, ne prostřednictvím účetních dat.

K této problematice se vyjádřil a na mé otázky odpověděl i JUDr. David Bauer, ředitel **odboru Regulace a metodika účetnictví na Ministerstvu financí**, přičemž jeho názor je poněkud skeptický. Domnívá se, že regulace účetní profese není momentálně v plánu, ba naopak. Ministerstvo financí odbor Regulace a metodika účetnictví od roku 2020 ruší. „*V rámci jisté gesce Ministerstva financí při regulaci profese účetních dosud nebylo na pořadu dne zavádění povinného certifikování účetních. K rekvalifikaci účetních byl postoj Ministerstva financí spíše zdrženlivý, nicméně*

⁶⁹ Více o systému certifikace v subkapitole 4.2. *Certifikace účetních*

⁷⁰ Rozhovor s Ing. Jiřím Pelákem, Ph.D.

jedná se o volnou živnost⁷¹ a případná regulace by dopadla na úřednický personál živnostenských úřadů. Tyto úřady jsou navíc v gesci Ministerstva průmyslu a obchodu. Z vlastní legislativní zkušenosti vím, že není vůle k zavádění vyšší míry dohledu nad profesí účetních z pohledu živnostenských úřadů.“⁷²

Domnívám se, že z psychologického hlediska má člověk nejen základní biologické, ale i sociální potřeby, které když nenaplní, tak není v životě spokojen. Obecně každý jedinec potřebuje někam patřit, s tím souvisí potřeba bezpečí, jistoty, přijetí, respektu a sounáležitosti. Účetní profese je hodně roztržštěna a ukotvení v zákoně a zavedení povinné certifikace by ji mohlo pomoci semknout. Možná by to pak dalo účetním větší pocit bezpečí (omezený vstup do profese), uznání (profesi vykonávají pouze certifikovaní) a seberealizace (jsou v takovém prostředí schopni uplatnit své dovednosti a lépe se realizovat). Všichni výše uvedení zástupci se shodují v zásadě na tom, že by ukotvení účetní profese prospělo nejen okolním profesím, které s účetními spolupracují, ale i jim samotným, v jejich uznání a úctě a v konečném důsledku i účetním jednotkám, pro něž účetní pracují. Ráda bych v tomto kontextu upozornila na Komoru certifikovaných účetních, která vznikla právě z důvodu sdružovat účetní, kteří prošli systémem certifikace, tzn. do jisté míry zaručují nejen odborné znalosti a zkušenosti podložené požadovanou praxí, ale tvoří jakési zázemí pro účetní, kteří se mezi sebou setkávají na akcích pořádaných Komorou certifikovaných účetních a vyměňují si názory. Tito účetní jsou pod dohledem disciplinární komise a jiných orgánů Komory, jsou povinni dodržovat etický kodex Komory, který obsahuje mimo jiné povinnost dostát případné škodě a jiné. Systém certifikace, respektive Komora certifikovaných účetních, která je však nyní založena na dobrovolnosti, tak dle mého názoru splňuje výše uvedené požadavky odborníků z hlediska vstupu do profese, dohledu orgánů, nebo zmíněné povinnosti dostát případné škodě aj. Tyto požadavky by však měly být vyžadovány především od klientů či zaměstnavatelů samotných, kteří by si měli uvědomit, komu hospodaření podniku svěřují, respektive pokud by

⁷¹ K tomu upřesňuji, že z hlediska terminologie živnostenského zákona se jedná o živnost vázanou – viz subkapitola 1.3.

⁷² Rozhovor s JUDr. Davidem Bauerem

výše uvedené požadavky byly vyvolány potřebami trhu, mohlo by se postavení účetních změnit.⁷³

2.2. Vlastnosti a dovednosti účetních

Abych mohla dále zhodnotit názory oslovených odborníků a vyprofilovat účetního budoucnosti, je třeba si nejprve vhodné vlastnosti a dovednosti vymezit a přiblížit, co tyto pojmy znamenají. Vlastnosti z pohledu psychologie ovlivňují pracovní výkon a schopnost učit se. Zahrnují nejen výkonové charakteristiky osobnosti, ale i motivaci, charakter, temperament a postoje jedince. Dovednosti jsou souborem schopností⁷⁴, které můžeme uplatnit v praxi a rozvíjí se učením (učením získané dispozice pro výkon určité činnosti). Každý z nás se tak hodí na jiný typ práce, a proto je dobré své schopnosti a dovednosti znát. Ty nás částečně předurčují pro určitý druh profese, kde je lze nejlépe uplatnit a jsou tak jednou z klíčových věcí při výběru budoucího povolání. Může se jednat o komunikační dovednosti, prezentační, vyjednávací, technické, obchodní a mnoho dalších. Jako příklad uvedu, že pokud je člověk zdatný v komunikačních dovednostech a zároveň je empatický (jedinec, který je schopen se vcítit do druhých), má vysoké předpoklady stát se psychologem, mentorem či koučem. Tím chci dojít k závěru, že každá pracovní pozice má určitý soubor předpokladů, které jsou vyžadovány pro její úspěšné zvládnutí a které se nepochybně v průběhu let mění s vývojem společnosti.

V počátcích účetnictví, kdy se využívaly k zápisům jednotlivých transakcí tužka a papír, patřily mezi nezbytné předpoklady účetních přesnost v počítání, spolehlivost a pečlivost při zapisování účetních záznamů. Ale ovládat krasopis, pomocí něhož byly transakce zaznamenávány ještě v nedávné minulosti, se již dnes jako jedna z podstatných dovedností dobrého účetního nevyžaduje. Tuto dovednost nahradilo psaní na stroji, později na počítači. Postupně tedy mluvíme kupříkladu o technických dovednostech, bez kterých se účetní již neobejde. Automatizace a digitalizace procesů přináší nejen změny v náplni práce, odlišují se i nároky (potřebné vlastnosti a dovednosti) na výkon profese.

⁷³ Více o systému certifikace účetních a Komoře certifikovaných účetních v kapitole 4. Profesní kvalifikace účetních a jejích subkapitolách

⁷⁴ Schopnosti jsou určitým souborem dispozicí nutných pro úspěšné vykonávání dané činnosti.

2.2.1. Mezinárodní vzdělávací standardy

Potřebu vydefinovat určitý soubor dovedností profesních účetních pocítila i Mezinárodní federace účetních (IFAC), respektive její Výbor pro vzdělávání, který se po určitých jednáních z roku 2001 rozhodl vytvořit **Mezinárodní vzdělávací standardy** (anglicky International Education Standards for Professional Accountants, IES), které vznikly v roce 2003 z již dříve sepsaných tzv. Mezinárodních vzdělávacích směrnic (International Education Guidelines, IEG). „*Do té doby měly dokumenty Vzdělávacího výboru v nejvyšší úrovni závaznosti pouze charakter tzv. směrnic (Guidelines), které jsou v interních předpisech IFAC vymezeny jako dokumenty, které poskytují návod a inspiraci národním institucím k tomu, jak dosáhnout žádoucích výsledků.*“⁷⁵ Oproti tomu standard je závazný pro všechny členy, profesní organizace, Mezinárodní federace účetních. Dochází tedy k určitému zvratu, celosvětové harmonizaci v oblasti vzdělávání finančních profesionálů, přičemž jsou vydefinovány požadavky nejen na vzdělávání, ale i na „*dovednosti, zkušenosti a odbornou intuici těch, kteří jsou odpovědní za jejich obsah.*“⁷⁶ K tomu je nutno podotknout, že pojem „accountant“ nezahrnuje pouze účetní, jak je tomu v českém prostředí, ale například i auditory a finanční analytiky. Mezinárodní vzdělávací standardy jsou zastřešovány Radou pro mezinárodní účetní vzdělávání (International Accounting Education Standards Board, IAESB) a obsahují osm samostatných standardů, ve kterých jsou shrnuty požadavky na profesní rozvoj a vzdělávání účetních (ve smyslu accountant):

- IES 1 – Požadavky pro vstup do programu profesního účetního vzdělávání,⁷⁷
- IES 2 – Počáteční profesní rozvoj – technická způsobilost,⁷⁸
- IES 3 – Počáteční profesní rozvoj – profesní dovednosti,⁷⁹
- IES 4 – Počáteční profesní rozvoj – profesní hodnoty, etika a postoje,⁸⁰

⁷⁵ KRÁL, Bohumil. Mezinárodní vzdělávací standardy profesionálních účetních přijaty. (2004)

⁷⁶ KRÁL, Bohumil. Mezinárodní vzdělávací standardy profesionálních účetních přijaty. (2004)

⁷⁷ Entry Requirements to a Program of Professional Accounting Education (2014)

⁷⁸ Initial Professional Development – Technical Competence (2015)

⁷⁹ Initial Professional Development – Professional Skills (2015)

⁸⁰ Initial Professional Development – Professional Values, Ethics, and Attitudes (2015)

- IES 5 – Počáteční profesní rozvoj – praktické zkušenosti,⁸¹
- IES 6 – Počáteční profesní rozvoj – hodnocení profesních způsobilosti,⁸²
- IES 7 – Kontinuální profesní vzdělávání (rozvoj),⁸³
- IES 8 – Profesní způsobilost pro partnery odpovědné za audit účetní závěrky.⁸⁴

IAESB je nezávislým orgánem, jehož cílem je rozvíjet a nastavovat kvalitu mezinárodních vzdělávacích standardů, čímž přispívají k posílení důvěry veřejnosti v oblasti účetnictví. Vytváří mezinárodní vzdělávací standardy, materiály na podporu implementace a aplikační pokyny pro členské státy IFAC, ale i ostatní poskytovatele vzdělávání, budoucí účetní, školy, vládní úřady a jiné. Jedním z vydávaných materiálů je příručka mezinárodních vzdělávacích standardů, jejichž poslední aktualizace vyšla v listopadu roku 2019 a jsou v ní popsány základní principy, koncepty a definice jednotlivých výše uvedených standardů, které zlepšují vzdělávání účetních.

Obsah jednotlivých standardů je velice obsáhlý, proto se zaměřím na standard IES 3 (**IES 3 - Initial Professional Development – Professional Skills**), který zahrnuje profesní dovednosti. Standardy IES 2 - technické dovednosti a IES 4 - profesní hodnoty, etika a postoje dále rozvíjí, respektive specifikují oblasti dovedností. Standard IES 3 vymezuje pět základních oblastí dovedností, kterých musí profesní účetní dosáhnout, přičemž mezi ně patří:

- Intelektuální dovednosti, týkající se schopností účetních řešit problémy, rozhodnout se a vykonávat odborný profesionální úsudek,
- mezilidské a komunikační dovednosti, zahrnující schopnost profesních účetních pracovat a efektivně interagovat s ostatními,
- personální dovednosti (osobní postoje a chování profesních účetních), a

⁸¹ Initial Professional Development – Practical Experience (2015)

⁸² Initial Professional Development – Assessment of Professional Competence (2015)

⁸³ Continuing Professional Development (2014)

⁸⁴ Professional Competence for Engagement Partners Responsible for Audits of Financial Statements (2016)

- organizační dovednosti, tedy schopnost profesních účetních pracovat efektivně v rámci organizace pro získávání optimálních výsledků, které profesní účetní integruje do technických kompetencí a profesních hodnot, etiky a postojů k prokázání odborné způsobilosti.

Profesor Bohumil Král, který byl u zrodu těchto standardů, jejich vznik a přínos hodnotí velice pozitivně: „Mezinárodní vzdělávací standardy jednoznačně dávají standard toho, co by měl účetní znát. Je fakt, že dnes je čím dál více zřejmé, že je třeba oblasti požadavků na jednotlivé profese více diverzifikovat. Něco jiného by měl znát auditor, něco jiného hlavní účetní nebo finanční ředitel. Základní zaměření je až příliš obecné a nejdále je ve zpřesňování požadavků, dle mého názoru, auditorská profese.“⁸⁵

2.2.2. Účetní budoucnosti dle průzkumu ACCA

Mezinárodní federace účetních není jediná, která otázku dovedností účetních řeší. ACCA⁸⁶ provedla průzkum mezi roky 2014 a 2015, do kterého se zapojilo více než 2000 účetních odborníků a hlavním tématem bylo, jak bude vypadat budoucnost účetních do roku 2025. Výzkum přináší výsledky v oblasti hlavních hybatelů změn v účetnictví, mezi které patří regulace a správa, majíce podle výzkumu jeden z největších dopadů, digitální technologie a automatizace procesů, očekávání, která se mění se změnou a vývojem podnikání (očekává se, že všichni účetní budou schopni se dívat „za hranice“ čísel) a globalizace, protože rozvoj technologií umožní růst nadnárodních společností, ve kterých budou třeba kulturně rozmanité týmy. Dále z výzkumu vyplývá sedm podstatných oblastí dovedností, které budou muset odborníci v účetní profesi získat, aby onu změnu zvládli:

- technické a etické dovednosti, které jsou stále jádrem souboru dovedností účetních a jsou vykonávány při zachování nejvyšších standardů integrity, nezávislosti a skepticismu,

⁸⁵ Rozhovor s prof. Bohumilem Králem

⁸⁶ ACCA (Association of Chartered Certified Accountants) je organizace založena v roce 1904 se sídlem ve Velké Británii, která zajišťuje mezinárodně uznávanou profesní kvalifikaci účetních

- inteligence, jako schopnost získávat a využívat znalosti myšlení, rozhodování a řešení problémů,
- kreativita či schopnost využívat stávající znalosti v nových situacích jakož i navazovat kontakty, zkoumat potenciální možnosti a vytvářet nové nápady,
- digitální dovednosti, které zahrnují povědomí a používání digitálních technologií,
- emoční inteligence, schopnost rozpoznat své emoce a emoce druhých, vhodně je využít a aplikovat při úkolech, ale i řídit a regulovat své emoce,
- vize, respektive schopnost předpovídat budoucí trendy a vyplnit mezery na trhu inovativním myšlením, a
- zkušenosti tvořit přidanou hodnotu a splnit požadované výsledky.⁸⁷

Z výše uvedených skutečností vyplývá, že profesní účetní by měl mít určitý soubor dovedností, který je schopen uplatnit v praxi. Chtěla bych podotknout, že zaměření dovedností je nejen na odborné znalosti a způsobilost, ale především na měkké dovednosti, jakými jsou například komunikace, chování, schopnost efektivně řešit problémy a mnoho dalších. Od profesních účetních se vyžaduje analyzovat data a vyvozovat z nich výsledky, schopnost interpretovat výstupy z účetnictví, přizpůsobovat se daným situacím a reagovat na změny. Myslím si, že dovednosti, které se po účetních vyžadují v dnešní době, mění jejich roli na konzultanty neboli partnery, kteří tvoří „převodní můstek“ mezi účetními daty a vedením společnosti. Tento můj názor potvrzuje i skupina odborníků z oblasti personalistiky. Andrew Setchell, ředitel obchodu a průmyslu ve společnosti Robert Walters, uvádí, že: „Účetní musí být co nejprizpůsobivější. Pracujeme na neustále se měnícím trhu, a to ovlivňuje jednotlivé role, strategie i firmy. Kandidáti musí být ochotni vyhrnout si rukávy a vyzkoušet si všechny aspekty, s nimiž je jejich práce spjata, nezaměřovat se jen na své úzce vymezené povinnosti. Firmy hledají přizpůsobivé lidi, jimž nečiní problém se adaptovat ve stále se vyvíjejícím prostředí.“⁸⁸ Phil Sheridan, řídící osoba ve společnosti Robert Half VB, také uvádí, že důležité schopnosti profesních účetních a jejich role se mění: „Role účetních a finančních profesionálů se posunula do pozice

⁸⁷ ACCA. *Professional accountants – the future: Drivers of change and future skills*. červen 2016

⁸⁸ CASTELLÓN, Petra. *Schopnosti žádané ve světě finančních odborníků*. 9. května 2016

strategických partnerů, a kromě technických schopností jsou stále důležitější i tzv. měkké dovednosti. Dnes se od vrcholových účetních a finančních profesionálů očekává, že mají (nebo alespoň rozvíjejí) zkušenosti s vedením, schopnost komunikovat s klíčovými akcionáři a schopnost interpretovat a vyvozovat závěry.“⁸⁹

Tato práce je zaměřena na profil budoucího účetního ve světle digitalizace a automatizace, proto nedílnou součástí tvoří i kapitola o technologiích samotných a jejich vývoji.

⁸⁹ CASTELLÓN, Petra. *Schopnosti žádané ve světě finančních odborníků*. 9. května 2016

3. Technologie v digitální éře

3.1. Technologie jako hrozba nebo příležitost

Změny trhu, které v současnosti vidíme, jsou mnohem rychlejší než kdykoliv v minulosti. Finanční týmy společností musí být mnohem agilnější a adaptabilnější na rychle se měnící ekonomiku a obchodní podmínky. Pro finanční sféru je nejen povinnost být součástí digitální transformace, ale do určité míry i příležitostí transformaci řídit. Finance jsou součástí všech obchodních procesů, zaměstnanci ve financích musí tedy rozumět toku informací ve společnosti (*value flow*), kontrole nákladů (*cost controlling*), znát prodejní strategie (*go-to-market*), změny v prodeji spolu s předpokládanými výnosy (*revenue expectation*). Toto jsou všechno znalosti potřebné v digitální éře.⁹⁰

Podnikání ve světle současného společensko-ekonomického vývoje potřebuje digitalizaci a automatizaci procesů. Podnikatelé jsou tvořiví, mají dravost posouvat své aktivity kupředu a být rychlejší než konkurence. Stále více mají zájem využívat ke své činnosti různá chytrá řešení a současně narážejí na limity běžných zdrojů, zejména pak pracovních.⁹¹ Podnikání je stále u mnohých společností závislé na lidech, kterých je však nedostatek. Lidé jednak mění svůj osobní přístup k životu a oproti minulosti více kombinují práci s osobním, současně si uvědomují svoji vzácnost a tlačí na růst mezd. V kontextu nedostatku pracovní síly je snahou společnosti si zaměstnance udržet a dochází ke spirále, která roztáčí růst osobních nákladů, načež tento koloběh nelze udržet do nekonečna. Prvním pohledem je tedy nahradit digitalizací a automatizací, potažmo robotizací takové procesy, které chytré technologie obstarají a nebude pak vždy třeba člověka. Druhý pohled na digitalizaci je naopak lidem práci usnadnit. Dát jim možnost realizovat se ve věcech, které je baví, rozvíjí je dál a jsou kreativní a ubrat jim rutinní práci, která nepřidává jim ani dané společnosti žádnou hodnotu. Z psychologického hlediska je dobré si uvědomit, že člověk stráví v práci

⁹⁰ Rozhovor s Martinou Šmídovou

⁹¹ Pro třetí čtvrtletí roku 2019 je dle Českého statistického úřadu obecná míra nezaměstnanosti 2,1 %, zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zaměstnanost, nezaměstnanost: 3. čtvrtletí 2018–3. čtvrtletí 2019*

většinu svého života, a tak náplň práce, kterou vykonává, by měla být zábavná a uspokojovat jeho potřeby.

Dalším faktorem této transformace společností je to, že nelze digitalizovat za všech okolností. Jsou pozice, které je obtížné převést do digitální podoby a je nutné pečlivě přemýšlet nad tím, pro jakou populaci jsou nástroje chystány. Přeci jen je to do určité míry právě pracovní síla, která musí umět nástroje ovládat, rozumět jim, pracovat s nimi a obsluhovat je, pokud je třeba. Technologie by jim neměly práci zkomplikovat či je vystresovat, ale naopak ulehčit a pomoci od rutinních procesů, jak jsem již zmínila. Z toho vyplývá, že digitalizaci je třeba dobře připravit a načasovat. Samotná implementace ale v závěru celého procesu nebývá nejnáročnější částí. Důležité je ty, kterých se oblast digitalizace dotkne, vzdělávat (nabytí tzv. *digi skills*, tedy zkušeností s digitálními technologiemi).

Aby bylo možné propojit lidský kapitál s technologiemi a nastolit přijetí nových změn, je třeba vysvětlit, co je důvodem digitální transformace. Je primárním důvodem snižování nákladů a pracovní síly? Michal Kříž na tuto otázku odpověděl, že pokud si stanovíme ušlechtlejší cíle, jako je například zvýšení efektivity a využití stávajícího pracovního potenciálu, který již máme v našem týmu zastoupen lidmi, kterých si vážíme pro jejich silné stránky, tak to je za jeho společnost HandyBot správná cesta, a právě touto cestou své klienty vedou. Dále dodává, že obecně lze určit tři hlavní důvody či cíle digitalizace a automatizace procesů uvnitř korporace:

- redukce pracovních míst,
- zafixování pracovního týmu – příprava na sezonní výkyvy, a
- zvýšení efektivity / konkurenční výhody / zjednodušení života / péče o pracovníky / snížení stresu.

Pokud se společnosti, které implementují nové technologie do svých procesů, budou držet druhého a třetího bodu, pak bude mít s vysokou pravděpodobností digitalizace a automatizace obecně prospěšný cíl, pro který mohou získat podporu pracovního týmu. Uvolněné kapacity pak lze dále využít pro interní vzdělávání, zaučení juniorních kolegů, zvýšení efektivity, řešení nestandardních situací, které vyžadují rozhodnutí s rozvahou. Tento krok poté může danou obchodní společnost dovést do situace, že jí technologie ušetří čas a náklady, které by musela vynaložit na rutinní práce pomocí

lidských zdrojů. Michal Kříž debatu uzavírá s tím, že digitalizaci a automatizaci lze vnímat jako zbraň, záleží jen na nás, jak s ní budeme nakládat.⁹²

Společnosti v digitálním věku potřebují automatizovat svoje procesy, včetně finančních, až do extrému (tzv. hyperautomation). Potřebují využít všechna data napříč společnostmi a tím získat přehled za hranicemi klasického reportingu. To vyžaduje silný transformační program, kde finance můžou sehrát klíčovou roli.

Martina Šmídová v rozhovoru dále uvádí, že v SAPu začala digitální transformace financí mezi lety 2003 a 2004, tedy v čase, kdy ještě nikdo o digitalizaci ani nemluvil. Tehdejší transformace měla za cíl standardizaci účetních procesů a efektivnost nákladů. „*S přechodem na cloudová⁹³ řešení se SAP musel sám změnit v „chytrou“ společnost⁹⁴ a porozumět chování a zkušenostem svých zákazníků. Zároveň s tím bylo potřeba přeradit rychlost i ve financích (myšleno samozřejmě i účetnictví a controlling) a zaměřit se méně na efektivitu s udržením nízkých nákladů a více na činnosti s vyšší přidanou hodnotou a řízení společnosti v digitální éře.*“ Šmídová dále dodává, že digitalizace průmyslu dříve či později ovlivní všechny profese. Jde o podobný trend jako při průmyslové revoluci v 18. a 19. století.⁹⁵

Úroveň digitální gramotnosti jednotlivých zemí má velký vliv na její tržní prostředí, tedy i obor účetnictví, proto v následující kapitole shrnuji, jak si Česká republika v této oblasti stojí mezi členskými státy evropské unie.

3.2. Česká republika ve světě technologií

3.2.1. Digitální gramotnost v České republice

Digitální změny, které probíhají napříč celým ekonomickým prostředím, představují příležitost pro mnoho zemí. Nové technologie mění strukturu ekonomiky a otevírají možnosti pro vznik nových odvětví a firem ve všech oblastech hospodářství. Samozřejmě ruku v ruce s tím přináší digitalizace nové výzvy i v oblasti politiky,

⁹² Rozhovor s Michalem Křížem

⁹³ Pronájem internetového úložiště dat

⁹⁴ Intelligent Enterprise znamená automatizované operativní procesy umožňující lepší interakci s dodavateli, zákazníky, zaměstnanci atd. (zdroj: rozhovor Martina Šmídová, společnost SAP)

⁹⁵ Rozhovor s Martinou Šmídovou

regulace a napříč společnostmi. Úroveň digitalizace je obecně ve světě oproti České republice dále, protože ji využívá primárně více nadnárodních firem. A informovanost výrobců robotizačních platforem byla také více orientována na trhy, které měly světový potenciál. Z toho důvodu některé země v automatizaci pokročily výrazně kupředu.⁹⁶ Dle Pilného bude v oblasti vzdělávání kladen důraz právě na digitální dovednosti, přičemž upozorňuje, že 90 % pracovních míst bude určitým způsobem vyžadovat schopnosti porozumění a práce s informačními technologiemi.⁹⁷

Evropská komise sleduje od roku 2015 digitální konkurenceschopnost členských států evropské unie a každý rok vydává zprávu, která nese název *Index digitální ekonomiky a společnosti* (tzv. DESI – The digital Economy and Society Index). Tato zpráva je vydávána za jednotlivé země, přičemž sleduje pokrok, kterého daná země v oblasti digitalizace dosáhla. Její obsah a cíl zkoumání je rozdělen do pěti kapitol:

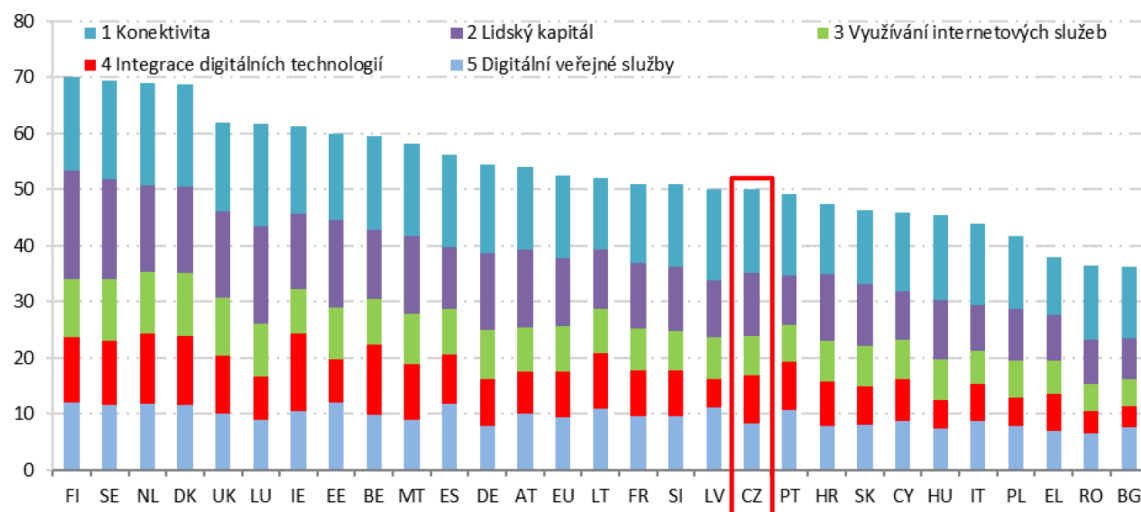
- konektivita (pevné a mobilní širokopásmové připojení a jejich ceny),
- lidský kapitál (využívání internetu a základní a pokročilé digitální dovednosti),
- využívání internetových služeb (využívání obsahu, komunikace a online transakcí občany),
- integrace digitálních technologií (digitalizace podniků a elektronické obchodování), a
- digitální veřejné služby (elektronická veřejná správa, tzv. eGovernment a elektronické zdravotnictví).⁹⁸

⁹⁶ Rozhovor s Michalem Křížem

⁹⁷ PILNÝ, I. *Digitální ekonomika : žít nebo přežít*. Brno: BizBooks, 2016.

⁹⁸ EUROPEAN COMMISSION. *The Digital Economy and Society Index: DESI 2019*

Graf 3 - Pořadí členských států EU podle indexu digitální ekonomiky a společnosti pro rok 2019

Zdroj: EUROPEAN COMMISSION. *The Digital Economy and Society Index: DESI 2019* [online]. [cit. 2019-12-04]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/de>

Z výše uvedeného grafu je patrné, že Česká republika obsadila 18. místo z 28. členských států. Například při srovnání s rokem 2015 se Česká republika propadla o tři příčky.

Tabulka 2 - Porovnání České republiky a průměrem evropské unie v oblasti digitální ekonomiky a společnosti pro rok 2019

	Česko		EU
	pořadí	skóre	skóre
DESI 2019	18	50,0	52,5
DESI 2018	17	47,6	49,8
DESI 2017	15	45,3	46,9

Zdroj: EUROPEAN COMMISSION. *The Digital Economy and Society Index: DESI 2019* [online]. [cit. 2019-12-04]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/de>

Podle zprávy Evropské komise se Česko umístilo nejvýše v oblasti integrace digitálních služeb, kde získalo vysoké bodování za elektronické obchodování a nakupování online. U digitálních veřejných služeb došlo oproti minulému roku ke zlepšení, avšak tento posun stále nedosahuje průměru evropské unie. Zpráva o indexu digitální ekonomiky a společnosti pro rok 2019 upozorňuje na to, že v České republice je nedostatečná úroveň digitálních dovedností lidského kapitálu. Digitalizace podniků

nepostupuje tak rychle, jako tomu je například ve Finsku, Švédsku, Dánsku a Holandsku. Tyto závěry potvrzují i výsledky mého průzkumu mezi účetními kanceláři, neboť 24 % dotázaných odpovědělo, že pracují výhradně s papírovými doklady. Z 48 % respondenti využívají elektronické doklady, které jsou stále doplněné doklady v papírové podobě. Zároveň ale 59 % dotázaných uvedlo, že stále využívá šanony na úschovu těchto dokladů a pouze 17 % respondentů používá cloudové úložiště nebo jiný digitální archiv.⁹⁹

Jak je patrné z uvedené zprávy Evropské komise, digitalizace není tématem pouze v České republice, ale je možné dojít k závěru, že se jedná o světový trend. Například podle švýcarského institutu IMD a jeho průzkumu IMD World Digital Competitiveness Ranking 2019, který zkoumá a hodnotí digitální konkurenceschopnost jednotlivých zemí, skončila Česká republika na 37. místě z 63 zemí (2018: 33. místo z 63 zemí).¹⁰⁰ Pokud se zaměříme na **oblast účetnictví**, která je předmětem této diplomové práce, z rozhovorů s odborníky vedených pro účely této práce vyplývá, že digitalizace a automatizace v účetnictví v České republice je na samém počátku.

David Bauer se k pokroku České republiky vyjadřuje: „Česká republika udělala poslední větší krok v letech 2007 až 2010, když v rámci vytváření účetnictví státu připravila a zprovoznila Centrální systém účetních informací státu. V té době byla na špici celé Evropy v oblasti veřejného účetnictví, a pokud by na tuto aktivitu navázala, mohla dnes probíhat tvorba, výměna, úschova či archivace účetních záznamů a související účetní procesy na úrovni státu skutečně v digitální podobě. Na tuto digitalizaci mohly navázat i racionalizace, příp. automatizace či robotizace kontrolních procesů a postupů. Nic z toho se však nestalo. Není to však o odborné nezpůsobilosti a o nedostatku koncepčních návrhů, je to čistě otázka v politické rovině. Není zkrátka „populární“ něco na úrovni státu koncepčně měnit, přináší to otázky a problémy a ty se v rámci nepřetržité volební kampaně nehodí.“¹⁰¹ Tento rozhovor otevřel otázky připravenosti státu při komunikaci s účetními, kteří začínají moderní

⁹⁹ Zbýlých 24 % dotázaných využívá kombinaci cloudového úložiště či jiného digitálního archivu a šanonů.

¹⁰⁰ INTERNATIONAL INSTITUTE FOR MANAGEMENT DEVELOPMENT (IMD). *The IMD World Digital Competitiveness Ranking 2019 results*.

¹⁰¹ Rozhovor s JUDr. Davidem Bauerem

technologie využívat. Chtěla bych ještě dodat, že proces digitalizace státní správy a služeb ovlivňuje velké množství faktorů, od politických zaměření a priorit země, její legislativní rámec, smýšlení a směřování obchodních korporací na daném trhu, ochota občanů tzv. e-slужby využívat a jejich digitální gramotnost až po důvěru v ochranu jejich osobních údajů a dalších dat, které jsou do digitální podoby převedeny. Tyto faktory pak způsobují značné rozdíly mezi jednotlivými zeměmi a celý proces je tak do jisté míry unikátní. Když jsem vedla rozhovor s Milanem Vodičkou, stav digitalizace v České republice shrnul následovně (a obdobně jako David Bauer otevřel téma připravenosti státní správy na digitální éru). „*Digitalizace je nesporným faktem, postupuje velmi pomalu a hlavní brzdou jsou roztržitost systémů státní správy a neschopnost se dohodnout na koordinaci, dále překotná, a tedy nepřesná a v praxi obtížně aplikovatelná, tudíž vymahatelná legislativa a pak prostě i lidský faktor, jako např. nelogická preference papírových písemností coby věrohodnějšího zdroje.*“¹⁰²

3.2.2. Komunikace s orgány veřejné moci (eGovernment)

Účetní jsou Ti, kteří jsou povinni neustále komunikovat s finančními úřady, úřady sociálního zabezpečení a zdravotními pojišťovnami a často zastupují své účetní jednotky při kontrolách prováděných příslušnými úřady. Orgánů veřejné moci, se kterými probíhá interakce, není málo. Jak tato komunikace ale probíhá?

Správa věcí veřejných za pomoci elektronických nástrojů (neboli eGovernment) si klade za cíl zefektivnit, zrychlit a zpřístupnit občanům veřejnou správu. Jelikož pojem eGovernment obsahuje mnoho legislativních změn, používání datových schránek, Portálu občana, portálu e-Identita, čipových občanských průkazů (e-občanka), elektronické podpisy a razítka a s tím související práva a povinnosti ze stranu občanů a státu,¹⁰³ shrnuji v této podkapitole pouze vybrané oblasti komunikace s orgány veřejné moci. David Bauer do rozhovoru otevřeně vnáší svůj pohled na fungování státu v digitální éře a vyjadřuje se především k úrovni digitalizace v oblasti účetnictví. „*Přístup státu je podle mého názoru takový, že oficiálně se o digitalizaci hovoří jako o samozřejmosti a vhodném nástroji pro potřeby státu, ale fakticky se nedělá téměř nic. V oblasti účetnictví, zejména v oblasti digitalizace účetních záznamů (dokladů,*

¹⁰² Rozhovor s MVDr. Milanem Vodičkou

¹⁰³ Rozhovor s MVDr. Milanem Vodičkou

listin), se stát omezil pouze na předávání účetních výkazů v elektronické podobě do Centrálního systému účetních informací státu.“ Bauer dále upozorňuje, že v případě podnikatelských subjektů je jedinou aktivitou státu (elektronická) evidence tržeb a elektronické kontrolní hlášení pro potřeby DPH. *„Jinými slovy, v době, kdy podnikatelské prostředí, a to jak jednotlivé podniky, tak poskytovatelé účetních, daňových nebo auditorských služeb, řeší otázku robotizace rutinních úkonů v oblasti účetnictví, stát považuje za přijetí faktury v elektronickém formátu to, že fakturu přijatou v .xml nebo PDF3 formátu vytiskne a pošle do papírového oběhu dokladů.“*¹⁰⁴ Dotazník mezi účetními kanceláři k tomu přináší pohled účetních, kteří z 52 % uvedli, že státní správa elektronicky funguje dobře a dalších 30 % se domnívá, že lze elektronicky komunikovat pouze částečně, zbylých 18 % respondentů má s komunikací se státní správou v elektronické podobě negativní zkušenosti.

Jiný pohled na digitalizaci státu přináší společnost PricewaterhouseCoopers, která vydala v roce 2019 výsledky průzkumu názorů generálních ředitelů mimo jiné na stav státní správy a to, jak její digitalizaci vnímají právě generální ředitelé. *„Průzkum ukazuje, že čeští generální ředitelé vnímají digitalizaci veřejné správy jako zásadní podmínku pro další rozvoj ekonomiky. Za důležitý považují každý bod agendy digitální veřejné správy a polovina témat dokonce dostala hodnocení „velmi důležité“. Vypovídá to o neustálém očekávání a naléhavosti, s jakou by lídři českého byznysu tyto změny přivítali. Nejvyšší prioritu má podle průzkumu propojení jednotlivých úřadů (76 %), druhým nejpálčivějším problémem je dostupnost všech služeb státu na jednom místě (71 %) a třetí v pořadí je zajištění bezpečnosti pro jednotný digitální trh (60 %)“.*¹⁰⁵

Podle některých autorů *„digitální transformace ČR, ostatně jako v řadě dalších zemí, probíhá ve dvou rovinách. Tou první je privátní sektor, který realizuje různé, ve většině případů však dílčí aplikace. Tou druhou jsou vládní organizace, které jednak realizují část aktivit související s digitalizací veřejné správy, a jednak vyvíjejí řadu programů na podporu rozvoje v ČR.“*¹⁰⁶ Jedním z takových programů je i **Digitální Česko**. Vláda

¹⁰⁴ Rozhovor s JUDr. Davidem Bauerem

¹⁰⁵ PRICEWATERHOUSECOOPERS. *Český průzkum názorů generálních ředitelů 2019*

¹⁰⁶ VEBER, J. *Digitalizace ekonomiky a společnosti: výhody, rizika, příležitosti*. 2018. s. 56

České republiky si je vědoma rychlých změn v oblasti technologií a především toho, že digitalizace veřejné správy je důležitou součástí pro další rozvoj ekonomiky, proto schválila 3. října 2018 program *Digitální Česko* neboli strategický dokument, který obsahuje dlouhodobé předpoklady pro ekonomický růst České republiky v kontextu digitalizace hospodářství a společnosti a jejich možné dopady. Tento dokument obsahuje tři hlavní cíle, které pokrývají „*oblasti od interakce České republiky v Evropské unii v digitální agendě, přes digitální veřejnou správu, až po přípravu a interakci společnosti a ekonomiky ČR na digitalizaci.*“¹⁰⁷ V úvodním dokumentu k *Vládnímu programu digitalizace České republiky 2018+* je vymezen stručně obsah jednotlivých cílů. Česko v digitální Evropě, jak je přesně pojmenován první cíl/pilíř tohoto projektu, si klade za cíl sjednotit přístup České republiky v problematice digitální agendy na úroveň Evropské unie. Druhý pilíř představuje digitální veřejnou správu (eGovernment) neboli informační koncepci České republiky a zaměřuje se na digitalizaci a budování informačních systémů veřejné správy na úrovni národní. Koncepce Digitální ekonomika a společnost si klade za záměr podpořit pozitivní aspekty těchto změn, a především minimalizaci negativních dopadů, například na pracovní trh. Obsahuje dále pojmy jako jsou elektronické zdravotnictví, elektronické vzdělávání, průmysl 4.0., Smart city a jiné. Všechny tyto cíle je třeba vnímat dohromady, protože se vzájemně doplňují a ovlivňují. Tento program upozorňuje kromě pozitivních dopadů na státní rozpočet, mezinárodní konkurenceschopnost České republiky, podnikatelské prostředí, územní samosprávné celky, životní prostředí, na sociální stránku zmíněných změn, které se promítnou do vytvoření vhodných podmínek pro realokaci pracovních sil, „*kde dojde k nahrazování administrativní a rutinní práce digitálními technologiemi a umožní využití takto uvolněných pracovních sil v existujících, často poddimenzovaných oblastech, nebo v nových oborech činností, které budou vznikat s narůstající nabídkou digitálních služeb a využívání moderních technologií. Narůstající využívání digitálních a moderních technologií bude přinášet nároky na další vzdělávání pracovníků a na tvorbu nových vzdělávacích programů ve školském systému.*“¹⁰⁸ Vladimír Dzurilla, vládní zmocněnec pro digitalizaci, se domnívá, že Česko je digitální už nyní, ale ve státní

¹⁰⁷ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, odbor strategie 71300. *Program Digitální Česko*

¹⁰⁸ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, odbor strategie 71300. *Program Digitální Česko*

správě a samosprávě je třeba v oblasti digitalizace dohnat to, co se podařilo v soukromé sféře. Dále dodává, že digitální transformace veřejné správy není jen o informačních technologiích, ale i o změnách v oblasti personální, procesní, manažerské a legislativní.¹⁰⁹ V souvislosti s digitalizací České republiky a její státní správy je vhodné zmínit, že v době, kdy tuto práci píší, Poslanecká sněmovna jakož i Senát schválily¹¹⁰ návrh **zákona o právu na digitální služby**, který byl dne 19. 12. 2019 také podepsán prezidentem České republiky. Tento zákon definuje poměrně revoluční změnu,¹¹¹ že uživatel (občan) má právo využívat digitální službu a orgán veřejné moci má povinnost ji poskytovat. Mimo jiné to například přináší požadavek, že pokud je předložen uživatelem služby dokument v elektronické podobě, orgán veřejné moci nemá právo ho odmítnout a žádat dokumenty v listinné podobě.¹¹² V praxi by tento zákon měl fungovat tak, že pokud neexistuje racionální důvod, aby nějaký úkon nebylo možné provést elektronicky (jakožto například převzetí osobních dokladů), pak musí stát zajistit, že tento úkon bude elektronicky proveditelný na bázi volby uživatele, ne však nutnosti. S tím souvisí i povinnost státu zajistit si propojitelnost svých systémů tak, aby nevyžadoval každou informaci nebo doklad několikrát, pokud je již někde eviduje. „*Schéma je připojit se na internet, věrohodně se identifikovat a státní systémy si už posbírají všechno, co vědí a já pouze případně doplním, co vědět nemohou a řeknu, co chci – například podat žádost, stížnost, nahlédnout do spisu, vyžádat si ověřenou kopii, hlasovat ve volbách atd. Cesta k tomu bude ale obávám se delší než těch 5 let, které v novém zákonu jsou jako přechodné období.*“¹¹³

¹⁰⁹ DOSTÁLOVÁ, Veronika a Gabriela MĚSÍCOVÁ. *TA.DI – Magazín Technologické agentury České republiky, Svět 4.0.: Digitální Česko, rozhovor s Vladimírem Dzurillem.*, s. 22-23.

¹¹⁰ 3. čtení Poslanecké sněmovny proběhlo 8. 11. 2019 na 35. schůzi, kde byl návrh zákona **schválen** Poslaneckou Sněmovnou (usnesení č. 788), dále byl zákon projednán dne 11. 12. 2019 na 14. schůzi Senátu a také byl schválen (usnesení č. 286) (zdroj: www.psp.cz)

¹¹¹ K tomu je nutné uvést, že se předpokládá, že zákon nabývá účinnosti patnáctým dnem po jeho vyhlášení s výjimkou některých ustanovení, které nabývají účinnosti později.

¹¹² Rozhovor s MVDr. Milanem Vodičkou

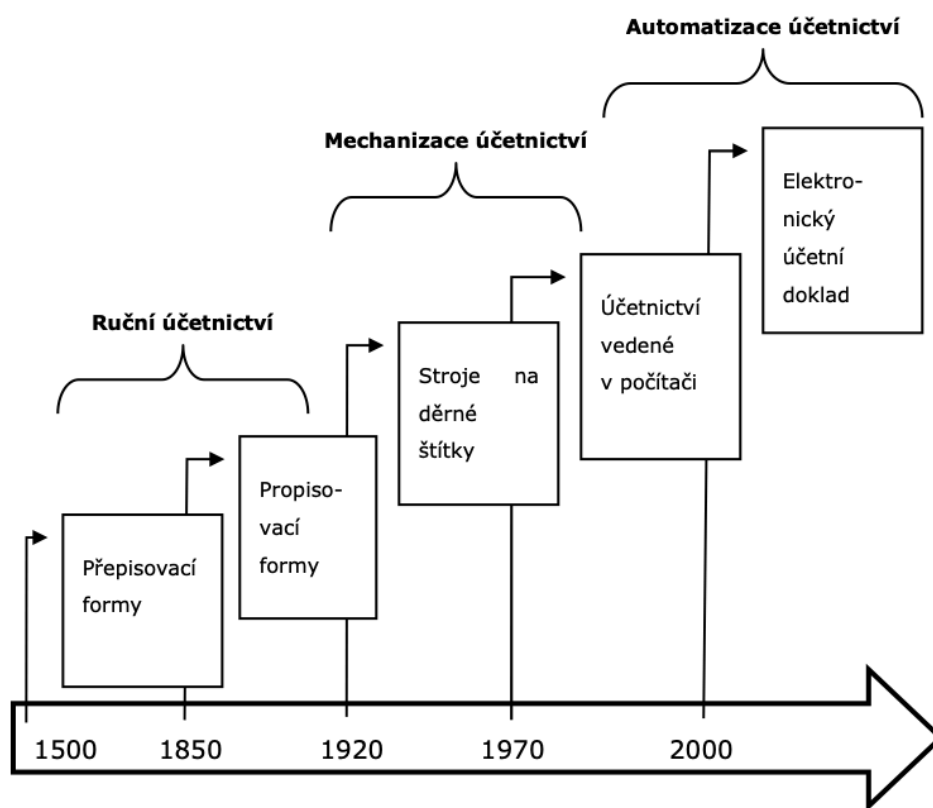
¹¹³ Rozhovor s MVDr. Milanem Vodičkou

3.3. Vývoj technologií v účetnictví

Historie účetnictví sahá až k počátkům lidské civilizace, o čemž jsem se již zmínila v kapitole historického vývoje účetnictví. Čemu jsem se ale v této práci ještě doposud nevěnovala, je vývoj technologií v účetnictví. Domnívám se, že pojem, který se s digitálním děním dnešní doby spojuje – revoluce – je nepřesný. Už stovky let dochází k posunu civilizace směrem k určité automatizaci procesů, dle mého názoru jde spíše o postupný vývoj – evoluci. A protože si myslím, že s vývojem účetnictví a technologií používaných k zaznamenávání účetních záznamů se významně mění i postavení a role účetního, krátce v této kapitole shrnuji vybrané vývojové milníky v oblasti technologií v účetnictví. *„Stejně tak jako se po staletí vyvíjela konstrukce účetního modelu po obsahově-metodické stránce (jakými postupy a co v účetnictví zachytit a vykázat), tak se vyvíjela i technologie zpracování účetních informací (formy a techniky vedení účetnictví). Jestliže hlavním hybatelem vývoje v oblasti metodických principů a předmětu účetnictví byly požadavky na strukturu, obsah a vypovídací schopnost informací poskytovaných účetnictvím pro externí uživatele účetních výkazů, pak hybatelem vývoje účetních norem a technik byla snaha o co nejefektivnější realizaci dané účetní soustavy v konkrétních podmínkách dané účetní jednotky“*¹¹⁴ Podle Mejzlíka lze proces vývoje technologií v tomto odvětví rozdělit na tři hlavní etapy: tzv. ruční účetnictví, mechanizace účetnictví a automatizace účetnictví, přičemž jednotlivé fáze jsou zobrazeny na následujícím obrázku.

¹¹⁴ MEJZLÍK, Ladislav. *Účetní informační systémy: využití informačních systémů a komunikačních technologií v účetnictví*. 1. vyd. Oeconomica, 2006, s. 16

Obrázek 2 - Časová osa zásadních změn v technologii vedení účetnictví

Zdroj: MEJZLÍK, Ladislav. *Účetní informační systémy: využití informačních systémů a komunikačních technologií v účetnictví*. Vyd. 1. Oeconomica, 2006, 173 s. ISBN 80-245-1136-3., s. 18

Dle Mejzlíka lze v etapě ručního přepisování uvést především **přepisovací formy**, které byly poměrně složitým systémem ručních záznamů vedených ve vázaných knihách, které bylo nutné přepisovat několikrát, jakož i jejich následná agregace zpět. Důsledkem zaznamenávání dat vznikalo mnoho chyb, které měly zásadní vliv na „základní principy vnitřní integrity účetnictví, jako je úplnost účetnictví, dodržení podvojnosti, či vazbu analytické evidence na syntetické účty apod.“¹¹⁵ V této době byl kladen velký důraz na dovednosti účetního, jakožto přepisovače dat, v podobě krasopisu, čtení, přesnosti a spolehlivosti. Vzhledem k výše uvedeným nedostatkům vznikaly postupně kontrolní mechanismy, mezi kterými lze zmínit obratovou předvahu. Výsledek tohoto procesu byl ještě větší, v zásadě neudržitelný, chaos. A

¹¹⁵ MEJZLÍK, Ladislav. *Účetní informační systémy: využití informačních systémů a komunikačních technologií v účetnictví*. Vyd. 1. Oeconomica, 2006, s. 19–20

právě v té době přichází na řadu jednoduchá myšlenka založená na tzv. **propisovacích formách**. Myslím si, že v této fázi dochází k relativně revolučnímu řešení, protože přináší odlišný pohled na účetní knihy, které byly do té doby každá unikátní (a samozřejmě díky tomu chybová). Jak napovídá samotný název, údaje, které byly v zásadě totožné a dříve přepisované několikanásobně, začaly být propisovány přes propisovací papíry. Znamenalo to značné urychlení celého procesu, protože stačilo údaje napsat jednou a ty se přes papír propisaly do všech dalších knih, jakož i výrazné snížení chybovosti, způsobené přepisováním záznamů. Jak uvádí Mejzlík, vedlejším efektem propisování byla skutečnost, že *„průpis nebylo prakticky možné provádět do tradičních vázaných knih, ale bylo nutno přejít na účetní knihy v podobě volných listů.“*¹¹⁶

Na první pohled se tato změna nezdá jako nijak zásadní, ale opak je pravdou, protože dala možnost provádět zápisy mechanicky. Další etapou je pak **mechanizace účetnictví**, kdy jako první byl využíván psací stroj. Zde bych chtěla upozornit, že dochází i ke změně požadavků na účetní. Už není třeba umět dobře a pokud možno bez chyb ručně psát, ale hledali se tací účetní, kteří uměli psát na stoji. Pro potřeby účetnictví se psací stroj postupně upravoval¹¹⁷ tak, až vznikl tzv. účtovací stroj. S každou novou formou zpracování účetnictví se objevovaly nové nedostatky. Účtovací stroj bylo nutné stále obsluhovat lidským faktorem, a tak bylo potřebné zajistit, aby byl lidský zásah co nejvíce omezen, proto vznikly tzv. děrné štítky¹¹⁸ (děrnostítkové stroje). Aby bylo možné účetní údaje, které byly převedeny do podoby děr, přečíst, byly zpět vytištěny na papír. A přes to, že s postupným vývojem docházelo k zamezení vzniku chyb v důsledku přepisování dat lidským faktorem, a tedy i snížení

¹¹⁶ MEJZLÍK, Ladislav. *Účetní informační systémy: využití informačních systémů a komunikačních technologií v účetnictví*. Vyd. 1. Oeconomica, 2006, s. 19–20

¹¹⁷ „Zejména se jednalo o zvětšení šířky válce, uzpůsobení odděleného vkládání tří listů spolu s úhlovým papírem, přidání mechanických počítadel, které počítaly a tiskly průběžné kumulativní součty na nastavitelných pozicích (sloupcích) zakládáných listů, přidání elektronického pohonu apod.“ (zdroj: MEJZLÍK, Ladislav. *Účetní informační systémy: využití informačních systémů a komunikačních technologií v účetnictví*. Vyd. 1. Oeconomica 2006)

¹¹⁸ Děrné štítky byly strojově čitelná podoba, do které byly zakódovány údaje (vysekávány díry), a ty pak mechanicky čitelné

potřeby zásahu lidí do procesu zpracování účetnictví, byla jen otázka času, kdy dojde k **automatizaci účetnictví**.

Důležitým posunem je zde vynález počítače, který rapidně změnil nejen účetnictví a jeho vedení, ale i roli a náplň práce účetních. Hlavním rozdílem oproti mechanické éře byla „*existence programu, který je strojovým vyjádřením algoritmu určujícího sled operací prováděných automaticky počítačem*.“¹¹⁹ Nově je po účetním vyžadováno, aby byl schopen a rozuměl práci na počítači. Dle Křížové se etapa používání počítačů, a to především malých personálních, nazývá **etapa interaktivních systémů**.¹²⁰ Zde vzniká prostor pro informačně komunikační technologie (ICT), které s sebou přináší elektronický doklad. S etapou automatizace vznikají i otázky způsobu zabezpečení dat, výběr vhodného programu či jeho implementace.

V dnešní době již mluvíme o pokročilém využívání moderních technologií, přičemž hlavním tématem je **vytěžování dokladů**. Přijetí faktury a její ruční přepisování do účetního softwaru zabere mnoho času, který lze věnovat užitečnější činnosti. O to více, když se většinou jedná o rutinní práci. U společnosti, která takto obdrží pár faktur měsíčně, se nejedná o takový problém, jako u středních a velkých společnostech, kde lze mluvit o stovkách až tisíci faktur měsíčně. Proto je logicky nasnadě přejít právě k vytěžování faktur, které v praxi funguje tak, že účetní jednotce je doručena faktura v elektronické podobě (například na e-mailovou adresu), speciální software ji automaticky rozpozná, aniž by musel být email otevřen a identifikuje a přepíše údaje, které jsou třeba k zanesení do účetního systému (Helios, SAP, Money, Abra apod.). Současně pokud se jedná o obvyklou transakci, systém ji sám i zaúčtuje.¹²¹

Zde bych ráda upozornila, že systémy se samy učí s každým novým vytěženým dokladem, a to jak co se týče odlišné podoby jednotlivých faktur (různá umístění potřebných údajů), tak i způsobu zaúčtování. Denisa Žďárská popisuje, jak takový robot na vytěžování faktur ve společnosti SAP Česká republika funguje. „*Máme vyvinutého robota, který účtuje samostatně přijaté faktury, je to end to end řešení.*

¹¹⁹ MEJZLÍK, Ladislav. *Účetní informační systémy: využití informačních systémů a komunikačních technologií v účetnictví*. Vyd. 1. Oeconomica, 2006, s. 22

¹²⁰ KŘÍŽOVÁ, Zuzana. *Účetní systémy na PC*. Brno: Masarykova univerzita, 2005

¹²¹ Samozřejmým předpokladem je, že daný doklad musí být před jeho zaúčtováním věcně schválen.

*Fakturu robot vezme z místa přijetí (email, složka, cloudové úložiště apod.), vytěží ji, vyhodnotí dle businessových pravidel, případně zašle do elektronického workflow¹²² a schválenou fakturu zaúčtuje včetně všech položek. “¹²³ Zásah účetního je potřeba ve chvíli, kdy se objeví nová nebo neobvyklá transakce, se kterou si neumí systém poradit. V tuto chvíli již přichází na řadu **umělá inteligence**, která – jak jsem již zmínila výše – je schopna se postupně sama učit.*

V dotazníkovém průzkumu mezi účetními kanceláři jsem se zajímala o názor, kdy budou reálně začleněny moderních technologie jakožto běžná součást účetnictví, přičemž 37 % respondentů si myslí, že tomu nastane v rozmezí 3–5 let. Příklad moderního nástroje/robota je tzv. Elis od společnosti Rossum. „*Podstatou naší technologie je takzvané kognitivní vytěžování dat. To funguje úplně jinak než tradiční technologie na trhu, kde se typicky setkáte s nutností ručně vytvářet šablony a pravidla pro jednotlivá pole. My jsme vyvinuli neuronové sítě, které napodobují způsob, jakým hledá informace v dokumentu člověk. Nezáleží jim na konkrétní šabloně dokladu a místo ručního nastavování se samy učí z příkladů.*” vysvětluje Petr Baudiš, technický ředitel společnosti Rossum.¹²⁴

Názory na umělou inteligenci se dosti liší, a to především ve vnímání jejího dopadu na pracovní trh a zaměstnanost. Marcela Lonková, která založila společnost This One s.r.o., se svojí společností vyvíjela více než rok aplikaci (This App), která zajišťuje proces vyčítání faktur. Její společnost se stala prvním certifikovaným partnerem společnosti Rossum se systémem Premier.¹²⁵ „*Roboti jsou a budou stále více zasahovat do činností, které se dají popsat a zautomatizovat tak, že není moc potřeba o konkrétních činnostech přemýšlet. Jsou to např. prvotní zadávání dokladů (faktur vydaných, přijatých, pokladen nebo bank), jejich správa a archivace. Dále je možné roboty nahradit pravidelné kontroly např. obrátové předvahy (odpisy, pravidelné náklad jako např. nájemné, aj). Do budoucna očekávám, že činností, které se budou*

¹²² Oběh a zpracování účetních dokladů

¹²³ Rozhovor s Denisou Žďárskou

¹²⁴ SEDLÁK, Jan. Český Rossum spouští systém Elis pro automatické načítání informací z faktur

¹²⁵ Preimer je jeden z účetních programů

moci dělat plně automatizovaně, bude přibývat, ale naopak bude růst potřeba naučit se efektivně tyto procesy kontrolovat.“¹²⁶

Je zcela jistě přirozené, že lidé mají obecně strach z jejich nahrazení robotem a zjišťují, jak si stojí daná profese na trhu. Po dobu, co se o umělé inteligenci a robotizaci mluví, vzniklo mnoho výzkumů, které se snaží kvantifikovat dopady digitalizace na trh práce a vznikají žebříčky nejvíce ohrožených profesí. Zajímavou internetovou stránkou je „**Will robots take my job?**“¹²⁷, z níž vyplývá, že 98 % účetních ve smyslu „bookkeeper“ bude nahrazeno robotem.¹²⁸ Mezi další zveřejněné údaje patří níže uvedená tabulka, kterou představil Chmelař a kol. (2015), obsahující index ohrožení digitalizací na českém trhu práce s výhledem přibližně patnácti let. I tato tabulka obsahuje „úředníky pro zpracování číselných údajů“ na prvním místě ohrožení s 98% pravděpodobností.

Tabulka 3 - Nejvíce ohrožené profese digitalizací v České republice

ISCO-3 Kód	Název profese	Index ohrožení digitalizací
431	Úředníci pro zpracování číselných údajů	0,98
411	Všeobecní administrativní pracovníci	0,98
832	Řidiči motocyklů a automobilů (kromě nákladních)	0,98
523	Pokladníci a prodavači vstupenek a jízdenek	0,97
621	Kvalifikovaní pracovníci v lesnictví a příbuzných oblastech	0,97
722	Kováři, nástrojaři a příbuzní pracovníci	0,97
441	Ostatní úředníci	0,96
412	Sekretáři (všeobecní)	0,96

Zdroj: CHMELAR a kol., *Dopady digitalizace na trh práce v ČR a EU*. Úřad vlády (12/2015)

Jolana Pražáková podotýká, že „zkušenou účetní, troufám si říci, v dohledné době robot nenahradí. Spousta transakcí se účtuje až po důkladné analýze problému, smluvní dokumentace, komunikace s jednotlivými aktéry – a rozhodnutí, jak na to, musí dát člověk. Pokud tedy mám uvažovat o účetní budoucnosti, jedná se o komplexně vzdělanou osobu, s analytickými schopnostmi, dobrou komunikací a znalostí procesů.

¹²⁶ Rozhovor s Ing. Marcelou Lonkovou

¹²⁷ Will robots take my job? *Bookkeeping and software developers* [online]. [cit. 2019-12-07]. Dostupné z: <https://willrobotstakemyjob.com>

¹²⁸ Zajímavé je, že oproti tomu například vývojáři software patří mezi nejméně ohrožené profese (4 % nahrazení robotem). Data jsou platná k 7. prosinci 2019.

Tomu nemůže robot konkurovat. “¹²⁹ Právě proto, že nad účetními daty se musí do jisté míry uvažovat komplexně a analyzovat je, si myslím, že dopad do účetní profese nebude tak velký, jak průzkumy ukazují. Magdalena Králová dodává, „účetnictví bude o metodice. Digitalizaci ať je sebelepší, musí na počátku nastavit účetní metodik, aby výstupy po zpracování dat byly rychlé a ve struktuře, která bude pro vedení přínosem. Dále je pak o práci s výstupy tak, aby výkaznictví bylo dle účetních předpisů a mělo maximální vypovídací schopnost pro vnitřní i mezinárodní trh. Doufám, že brzo nebude potenciál velmi kvalifikovaných účetních ztracen tím, že budou větší či menší část pracovní doby trávit manuální prací a ušetřený čas budou moci dát jako přidanou hodnotu konzultacím s klienty či managementem. “¹³⁰

Uvažuji, že celý tento vývoj technologií v účetnictví naznačuje, že digitalizace není primárně nástrojem na snižování stavu zaměstnanců, ale procesem, který má usnadnit práci a zvýšit přidanou hodnotu tomu, co účetní dělá a v čem účetnictví spočívá (a je v tuto chvíli irelevantní, zda jde o umělou inteligenci nebo děrný štítek). Podstatou účetnictví totiž není to, jakým způsobem jsou záznamy zaneseny, ale jak jsou vyhodnoceny. V tomto momentě je důležité si uvědomit, jak již bylo zmíněno, že účetní budoucnosti? není v roli přepisovače dat, ale toho, kdo je schopen je vhodně analyzovat, kriticky se nad daty zamyslet a vidět souvislosti. „*Role účetních se vyvinula z transakční a compliance management role¹³¹ do business partner a digital transformation agent¹³² role. Se změnou rolí je potřeba i změnit zaměření a myšlení zaměstnanců, proto má SAP interní „Global Finance & Administration Academy (GFA Academy)“, pomocí které dostává veškeré informace týkající se digitální ekonomiky a transformace ke svým zaměstnancům ve financích. “¹³³*

¹²⁹ Rozhovor s Ing. Jolanou Pražákovou

¹³⁰ Rozhovor s Mgr. Ing. Magdalenou Královou

¹³¹ Compliance je všeobecný název pro soulad s pravidly. Z hlediska podnikání podnikové sféry rozumíme slovem compliance zejména jednání společnosti, zaměstnanců a vedení v souladu s právními předpisy a vnitropodnikovými směrnici. (zdroj: www.wikipedia.com)

¹³² Agent digitální transformace

¹³³ Rozhovor s Martinou Šmídovou

3.4. Rizika spojená s digitalizací

Technologický pokrok s sebou nese mnoho příležitostí, ale i určitá rizika. Nadnárodní korporace se shodují, že bez moderních technologií nelze do budoucna uspět. Inovace v oblasti digitální sféry se staly klíčovým faktorem v odlišení se od konkurence. Petr Kříž se domnívá, že *„účetní v této situaci nejsou rozhodně sami, tyto trendy probíhají paralelně ve všech oborech a ve všech vyspělých zemích. Dopady na jednotlivé profese jsou různé. Lékaři se musí učit provádět některé operace prostřednictvím robotů, řidiči aut a metra přijdou o práci po zavedení samo říditelných automobilů a souprav, fakturanti přijdou o práci automaticky čitelnými podklady a elektronickou komunikací účetních systémů, informátory již ve většině případů nahradili počítačové aplikace, e-shopy vytlačují kamenné obchody z trhu, roboti ve výrobě nahrazují lidskou pracovní sílu.“*¹³⁴

Napříč všemi rozhovory, které jsem k této diplomové práci vedla, se odborníci shodovali, že jde o pozitivní posun kupředu, kladli ale i velký důraz na to, že digitalizace s sebou přináší nepoznané oblasti, které mohou být rizikové. První z nich je samotné porozumění informačně-technologickým nástrojům ze strany uživatelů, protože obsluha těchto nástrojů vyžaduje do jisté míry znalost IT. Druhým, často zmiňovaným negativním faktorem, je neznalost zaměstnanců a jejich strach o místo. Zde je důležité dbát na to, co jsem již zmínila v textu výše, a to na pečlivé vysvětlení důvodů a možných konsekvencí, proč k digitalizaci v dané obchodní korporaci dochází a co to pro zaměstnance znamená. Nemalou měrou zde přispívá vzdělávání zaměstnanců v oblasti informačních technologií. Přece jen se jedná o velké změny, a to je období, kdy zaměstnanci potřebují oporu svého nadřízeného/manažera, který by jim měl být k dispozici a schopen odpovědět na otázky. Problém, které se také týká lidského faktoru, je neochota měnit zavedené postupy. Denisa Žďárská uvádí názorný příklad: *„úskalí, se kterým se často setkáváme, je přesvědčit stávající osazenstvo účtárny, že je to skutečně krok dobrým směrem. Nedůvěra stávajících účetních v nové technologie je často největší problém. Při přechodu na nový proces plýtvá většina*

¹³⁴ Rozhovor s Ing. Petrem Křížem

z nich svou energii vysvětlováním, proč to nejde a proč to nemůže jít. Jedná se tedy o psychologický problém než technický.“¹³⁵

Pokud odhlédnu od **lidského faktoru**, který je mnohdy nepředvídatelný, lze dojít ke druhé skupině problémů týkajících se finančních prostředků, výběru vhodného zařízení (umělé inteligence/nástroje), jeho životnosti a v neposlední řadě zabezpečení dat, u kterých dochází k digitalizaci a způsobu jejich uložení (archivace). Počáteční výdaje na digitalizaci společnosti mohou být nákladné, není to však pravidlem. Proto se doporučuje vyhotovit analýzu, kolik **implementace**, nákup zařízení a jeho provoz bude konkrétní společnost stát a za jakých podmínek. Ceny se liší od velikosti dané obchodní korporace a také objemu dat (například počtu faktur za měsíc, dat uložených na cloudovém úložišti aj.). Existuje mnoho tzv. startupů a dalších společností na trhu, které služby digitalizace nabízí za přijatelných podmínek.¹³⁶ Bedřich Max Luft k tomu tvrdí, že „*stávající RPA¹³⁷ technologie jsou již dnes z hlediska nákladů 4x levnější než pracovní síla v ČR. Problémem je rychlá implementace a standardizace procesů v organizacích. Navíc se budou objevovat služby „Robot as a service“¹³⁸, které to učiní ještě dostupnější pro menší firmy.*“¹³⁹ I přesto se v dotazníku vyjádřilo více jak 30 % dotázaných, že implementace nových technologií je drahá.

Zabezpečení dat je samozřejmě neodmyslitelnou součástí celého procesu digitalizace. Bedřich Max Luft se také domnívá, že bezpečnost dat je velkým tématem a nemůžeme tvrdit, že data jsou dnes zcela zabezpečena. Zároveň ale poukazuje na mnohem větší riziko, kterým je zabezpečení uživatele a jeho neznalost možností

¹³⁵ Rozhovor s Denisou Žďárskou

¹³⁶ Například společnost DigiToo představila na Workshopu *Digitalizace a automatizace v účetnictví* Komory certifikovaných účetních (18. 10. 2019) svoji službu i s dosavadní cenovou politikou, kdy integrace aplikace v balíčku nad 50 účetních jednotek (počet klientů) stojí 37 000,- a udržovací roční poplatek činí 20 % z této částky (7 400,-).

¹³⁷ Robotic proces automatization – robotická automatizace procesů

¹³⁸ Robot jak služba – model podnikání, který slučuje technologie, jako jsou roboti a umělá inteligence, cloudové úložiště a sdílené služby. Z důvodu sdílení této služby s více uživateli dochází k tomu, že služba je levnější a dostupná i menším společnostem.

¹³⁹ Rozhovor s Bedřichem Maxem Luftem

sociálního inženýrství, které hackeri používají.¹⁴⁰ Podle Vebera je také rizikem oblast mobilních telefonů, a to především nedostatečně zabezpečená synchronizace počítače a telefonu.¹⁴¹ Při rozhovoru s Petrem Křížem také došlo na téma bezpečnosti dat: „Ochrana dat nebude definitivně vyřešena nikdy. Je to neustálý proces, kde se na jedné straně stále zlepšují možnosti systémové ochrany dat, na druhé straně se ale též zdokonalují nástroje pro penetraci komplexních systémů. Pro základní ochranu je nutné především dodržování bezpečnostních zásad ze strany všech uživatelů, na druhou stranu úplná ochrana před sofistikovanými útoky není reálná. Co bude reálné je rychle zjistit, o jaký útok se jedná, jak minimalizovat dopady a identifikovat útočníka.“¹⁴² V tomto ohledu jsou zajímavé výsledky výzkumu mezi účetními kancelářemi. Více jak 78 % respondentů z dotazníkového šetření uvedlo, že nástroje na digitalizaci, automatizaci a robotizaci účetnictví jsou bezpečné do té míry, jak jsme schopni a ochotni je zabezpečit a pouze necelých 7 % dotázaných nemá k moderním technologiím důvěru.

Mezi další limity patří také **časová náročnost** implementace nových nástrojů. Lenka Tarabová doplňuje další nedostatky digitalizace, se kterými se ve společnosti Moore Stephens s. r. o. podotýkají: „V tuto chvíli testujeme několik řešení digitalizace. Rádi bychom nasadili vybrané řešení v průběhu roku 2020 na minimálně jednu třetinu našich klientů (cca 200). Bohužel vývoj jde opravdu pomalu a často se zasekáváme na tom, že je nám řada funkcí slibována a nefungují. Krom toho český trh je zahlcen účetními programy, které se příliš neposouvají dopředu, zejména díky složité legislativě. Takže prosadit jakoukoliv změnu v přístupu je někdy velice těžké, a i přes naše poměrně velké postavení na trhu prosazujeme změny velmi pomalu.“¹⁴³

Poslední kategorií jsou nedokonalé a mnohdy zcela nedostatečné právní předpisy, které neumějí řešit nové situace, které generuje digitální svět – jedná se tedy o **legislativní problém**. Patří sem diskuze o podobě digitálních dokumentů a jejich

¹⁴⁰ Rozhovor s Bedřichem Maxem Luftem

¹⁴¹ VEBER, J. *Digitalizace ekonomiky a společnosti: výhody, rizika, příležitosti*. 2018. s. 69

¹⁴² Rozhovor s Ing. Petrem Křížem

¹⁴³ Rozhovor s Ing. Lenkou Tarabovou

možnost (právo) zasílat je orgánům veřejné moci.¹⁴⁴ Dalším podstatným rozměrem je otázka, jak je to například s odpovědností za jednání robota. Je umělá inteligence „věc“ nebo něco jiného, když je schopna se postupně učit a rozhodovat určité úkony bez zásahu člověka? Pokud je robot/nástroj/aplikace/software věc v právním smyslu, což je podle občanského zákoníku¹⁴⁵ vše, co je rozdílné od osoby a slouží k potřebě lidí, měla by se na něj v případě způsobení škody vztahovat tato relevantní pravidla. Kooperace člověka s robotem nemá momentálně jasný právní rámec a je možné pouze usuzovat, jak by se v případě škody postupovalo. Myslím si, že v současné době představuje určitou míru rizika pro zaměstnavatele, pokud robota na pracovišti využije. Vznikají totiž navazující otázky, kdo ponese odpovědnost za škodu, která bude způsobena použitým technologickým nástrojem a jeho úsudkem o dané účetní transakci, která navíc může mít například daňové konsekvence?

Podobným ilustrujícím příkladem může být využití robotů v automobilovém průmyslu, kde jsou testovány a využívány samořídící automobily. V případě škody tímto automobilem vznikají otázky, kdo je za škodu odpovědný. Řidičem je v takovém případě robot. Nese tedy odpovědnost právě robot, majitel auta, nebo automobilka, která auto vyrobila a naprogramovala? Jan Kameníček potvrzuje, že umělá inteligence bude mít velký dopad „*na řízení dopravy a rozvoj autonomních dopravních prostředků, na automatizaci řízení dodávek komponentů, výroby a distribuce finálních výrobků (supply chain), v oblasti jako je účetnictví nebo právo budou možná vznikat specializovaní asistenti (obdoba Alexy od Amazonu)*“¹⁴⁶, poskytující právní nebo účetní názor na běžnou právní či účetní problematiku.“¹⁴⁷

Evropská unie si určitý legislativní nedostatek při pokroku robotizace uvědomuje. Tato skutečnost dala za vznik Usnesení Evropského parlamentu upravující doporučení

¹⁴⁴ Více v podkapitole 3. 2. 2. *Komunikace s orgány veřejné moci (eGovernment)*

¹⁴⁵ Zákon č. 89/2012 Sb.

¹⁴⁶ Umělá inteligence v podobě hlasového asistenta (reproduktoru), který slouží k ovládání domácnosti, respektive pomocí hlasových příkazů například přehraje hudbu, sdělí čas, telefonuje, čte audio knihy, nastaví budík a mnoho dalších (AMAZON. *What is Amazon Echo? Artificial Intelligence Alexa*

¹⁴⁷ Rozhovor s Ing. Janem Kameníčkem

Komisi o **občanskoprávních pravidlech pro robotiku**¹⁴⁸ ze dne 16. února 2017. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) toto usnesení podporuje, a to především v oblasti „*etických zásad (bezpečnosti osob, zdraví a bezpečnosti, svobody, soukromí, integrity a důstojnosti, sebeurčení a nediskriminace, ochrany osobních údajů a transparentnosti, potřeby modernizace právního rámce Evropské unie s pomocí etických zásad, které jsou v souladu se složitostí robotické problematiky) a vzdělávání a zaměstnanosti (výzva Komisi, aby poskytovala značnou podporu rozvoji digitálních schopností ve všech věkových skupinách bez ohledu na pracovní status, potřeba probudit ve více mladých ženách zájem o kariéru v digitálním oboru, nutnost začít důsledněji monitorovat a analyzovat střednědobé a dlouhodobé trendy v oblasti zaměstnanosti a zdůraznění důležitosti předvídaných změn ve společnosti – zejména z hlediska uplatnitelnosti na trhu práce a flexibility dovedností – a také uznání velkého potenciálu robotiky a umělé inteligence v řadě oblastí)*“.¹⁴⁹

¹⁴⁸ V usnesení je Komise vyzvána k vypracování legislativního nástroje upravujícího právní vývoj a využití robotiky a umělé inteligence v příštích 10-15 letech, jakož i k vypracování nelegislativních nástrojů, jako například pokynů a etických kodexů. Usnesení mimo jiné obsahuje návrh na vytvoření Evropské agentury pro robotiku a umělou inteligenci, která by měla na starosti mimo jiné systém povinné registrace pokročilých robotů. Usnesení dále řeší otázky bezpečnosti či ochranu osobních údajů. (Zdroj: EVROPSKÝ PARLAMENT. *Občanskoprávní pravidla pro robotiku: Usnesení Evropského parlamentu ze dne 16. února 2017 obsahující doporučení Komisi o občanskoprávních pravidlech pro robotiku (2015/2103(INL))*)

¹⁴⁹ EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR. *Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Sociálně udržitelná koncepce pro zvyšování životní úrovně, podporu růstu a zaměstnanosti a zajištění bezpečnosti občanů v digitální éře: Úřední věstník Evropské unie C 237. 6. července 2018*

4. Profesní kvalifikace účetních

4.1. Organizace zastřešující kvalifikaci účetních

Poskytování služeb v oblasti účetnictví je do jisté míry dáno legislativní povinností vedení účetnictví. Na postavení účetních má tedy nepopiratelný vliv právě regulace účetnictví. Již v úvodu této práce jsem popsala rozdíl mezi externími a interními účetními a v této části se věnuji certifikovaným jakož i necertifikovaným účetním, kteří představují značně větší část nabídky na trhu účetních služeb. Momentálně jsou na trhu účetnictví nabízeny různé způsoby kvalifikace, kdy první z nich jsou **rekvalifikace**, zastřešené Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy (MŠMT) a certifikace, tzv. systém certifikace účetních¹⁵⁰. Nelze ale také opomenout například střední školy ekonomického zaměření, které zahrnují výuku účetnictví, potažmo i maturitní zkoušku z tohoto předmětu a po splnění požadavků na praxi je možné na žádost získat živnostenské oprávnění v oboru účetnictví.

Vrátím-li se k rekvalifikaci, MŠMT na žádost schvaluje a vydává akreditaci těm, kteří chtějí rekvalifikační kurzy provozovat, přičemž samotné kurzy mají předepsanou hodinovou dotaci, kterou musí účastník kurzu splnit, aby získal certifikát o absolvování dané rekvalifikace. Například pro rekvalifikace „účetnictví s využitím výpočetní techniky“¹⁵¹ je třeba splnit 280 hodin bez konkrétního požadavku na vzdělávání, respektive 160 hodin s minimálně ukončeným středoškolským vzděláním (při garanci znalosti základní obsluhy osobního počítače lze akceptovat 140 hodin výuky).¹⁵² Uvažuji, zda je možné za 140 hodin, což činí při 8hodinových výukách 17 a půl dne, pojmout komplexně problematiku účetnictví tak, aby se z účastníka rekvalifikace stal odborník (necertifikovaný účetní), který je schopen samostatně vést účetnictví a odborně radit klientům či svému zaměstnavateli. Stejně tak jako většina oslovených odborníků si myslím, že ukotvení účetní profese v zákoně a její regulace

¹⁵⁰ Více v podkapitole 4.2. *Certifikace účetních*

¹⁵¹ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Minimální hodinové dotace vybraných rekvalifikačních kurzů*

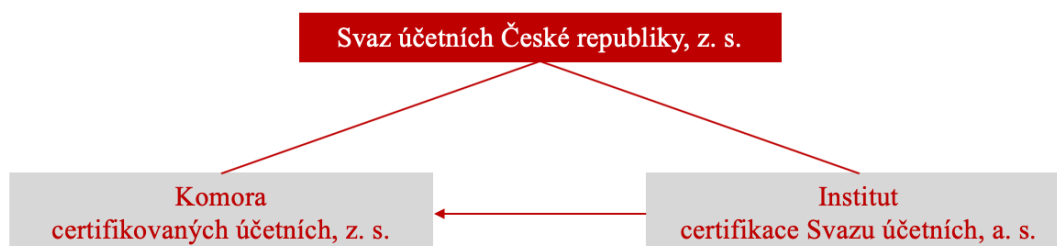
¹⁵² Hodinový rozsah aktualizován MŠMT a je platný od 3. 12. 2019 (zdroj: www.msmt.cz)

by mohlo pomoci ke zvýšení důvěryhodnosti účetních, ale i společnostem, které si najímají účetní a mnohdy nevědí, co od nich požadovat za dovednosti.

V zákoně o účetnictví se doposud neobjevila definice „účetního“, ovšem z předchozích kapitol a rozhovorů s odborníky vyplývá, kdo by jím měl být. Jednoduše řečeno odborník, který je schopen komplexně pojmout problematiku účetnictví, kriticky zhodnotit situaci, vyhodnotit související konsekvence a vhodně informace předat vedení podniku. Myslím si, že výše uvedené tvrzení potvrzuje fakt, že **certifikovaný účetní** má povinnost procházet kontinuálním profesním vzděláváním (KPV) podobně jako tomu je u auditorů, přičemž jeho hlavním cílem je soustavně prohlubovat odborné znalosti v dané problematice, respektive udržovat se u zdroje aktuálních informací a vývoje profese. S kvalifikací účetní profese v České republice souvisí tři organizace:

- Svaz účetních České republiky, z. s. (SÚ, dále také Svaz účetních, Svaz), sdružuje příznivce účetní profese,
- Institut certifikace Svazu účetních, a. s. (ICSÚ, dále také Institut), organizačně zajišťuje systém certifikace účetních v České republice, a
- Komora certifikovaných účetních, z. s. (KCÚ), sdružuje certifikované účetní a zajišťuje kontinuální profesní vzdělávání účetních v České republice.

Obrázek 3 - Organizace zastřešující účetní profesi v České republice

Zdroj: vlastní zpracování

Svaz účetních České republiky byl po tomto názvem založen roku 1990 jako dobrovolná, nezávislá a nezisková profesní organizace sdružující účetní, auditory, daňové poradce a ostatní zájemce, kteří splňují podmínky členství Svazu, a to prostřednictvím členských spolků. Momentálně má Svaz 14 členských spolků, mezi něž patří i zmiňovaná Komora certifikovaných účetních. SÚ navazuje na činnost

Českého svazu účetních a statistiků z roku 1969. Nejvyšším orgánem SÚ je Sněm delegátů, který se schází nejméně jednou za čtyři roky. Dalším orgánem je rada Svazu, kde má každý člen SÚ jednoho zástupce a schvaluje plán činnosti a hospodaření za každý rok. V současnosti má dále Svaz dva volené orgány, mezi které patří výkonný výbor v čele s paní prezidentkou Mgr. Ing. Magdalenou Královou jakož i dalšími dvěma viceprezidenty a dvěma členy a revizní komise zastoupena předsedkyní Ing. Julií Kukanovou. Svaz účetních České republiky drží ochranou známku nad užíváním názvu „*Komora certifikovaných účetních*“.¹⁵³

Institut certifikace Svazu účetních je vzdělávací agenturou, která organizuje a zabezpečuje vzdělávání v oblasti účetnictví a dalších souvisejících oblastí, které jsou předmětem zkoušek systému certifikace účetních, dále organizuje zkoušky v rámci certifikace a administruje účastníky certifikace. V České republice působí od roku 2002 a v současné době je 100% dceřinou společností Svazu účetních.¹⁵⁴

Komora certifikovaných účetních byla založena v roce 1999 jako samostatná organizační složka Svazu účetních a sdružuje absolventy systému certifikace účetních v České republice nebo i jiného obdobného systému vzdělávání členské organizace IFAC. Nejvyšším orgánem KCÚ je Sněm, statutárním orgánem je výbor Komory v čele s předsedou Ing. Liborem Vaškem, Ph.D., dvěma místopředsedy a třemi členy. Dalšími volenými orgány jsou disciplinární komise, která sleduje dodržování profesních norem a rozhoduje o (ne)porušení těchto předpisů, dozorčí komise jakožto orgán dohlížející na plnění usnesení sněmu a kontrolující činnost výboru, hospodaření Komory, plnění kontinuálního profesního vzdělávání a předkládající návrhy norem a etická komise, která vydává stanoviska k etickému kodexu a obdobným normám a navrhuje jejich případné úpravy.¹⁵⁵

¹⁵³ SVAZ ÚČETNÍCH. *Představení Svazu účetních České republiky*

¹⁵⁴ Institut certifikace Svazu účetních, a. s. se stal 100% dceřinou společností Svazu účetních České republiky, z.s. od 26. dubna 2019 (zdroj: MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Veřejný rejstřík a Sbirka listin: Úplný výpis z obchodního rejstříku Institut certifikace Svazu účetních, a.s.*, B 7449 vedená u Městského soudu v Praze)

¹⁵⁵ KOMORA CERTIFIKOVANÝCH ÚČETNÍCH. *Informace Komory: Komora se představuje; orgány Komory*

V tomto výčtu nelze opomenout další organizaci, která zajišťuje profesní kvalifikaci nejen v České republice, ale je mezinárodně uznávanou profesní kvalifikací a jejíž zkoušky jsou v systému certifikace účetních uznávány¹⁵⁶, ACCA (Association of Chartered Certified Accountants), která byla založena již v roce 1904.¹⁵⁷

4.2. Certifikace účetních

4.2.1. Systém certifikace účetních

V roce 1997 byl spuštěn systém certifikace účetních, který měl tři stupně – účetní asistent, bilanční účetní a účetní expert a jehož hlavním cílem bylo posílit kvalifikaci v oblasti účetní profese v České republice. Svaz účetních tento „projekt certifikace účetní profese v ČR“ zpracoval ve spolupráci s ACCA, přičemž projekt splňoval „všechny parametry požadované pro výkon účetní profese v rozvinutých ekonomikách ve světě“¹⁵⁸ Systém certifikace také splnil požadavky IFAC, a proto Svaz účetních zažádal o členství v IFAC, které mu bylo v roce 1998 schváleno s podmínkou, respektive závazkem, že bude založena Komora certifikovaných účetních, která bude sdružovat pouze certifikované účetní tak, jak vyžaduje IFAC po členských organizacích.

Jak jsem již zmínila, Komora certifikovaných účetních byla založena rok po vstupu do IFAC, tedy v roce 1999. Součástí Svazu účetních je Komitét pro certifikaci účetních, který byl založen jakožto vrcholný orgán certifikace a určuje celkovou strategii certifikace, určuje obsah a zaměření zkoušek, ale například i schvaluje zadání zkoušek, jmenuje zkušební komisaře a kontroluje průběh zkoušek samotných. Následující obrázek poukazuje na jednotlivé vztahy všech zúčastněných stran, kdy mezi Svazem účetních a Komorou certifikovaných účetních je partnerský vztah. Komitét pro certifikaci a vzdělávání dohlíží na činnost Institutu certifikace Svazu účetních. Po absolvování systému certifikace účetní profese může absolvent dobrovolně vstoupit do Komory certifikovaných účetních a dále se vzdělávat. V roce 2008 byl systém

¹⁵⁶ Dále jsou také uznávány zkoušky Komory auditorů České republiky, a to dle pravidel certifikace

¹⁵⁷ ACCA: our history [online]. [cit. 2019-12-10]. Dostupné z:

<https://www.accaglobal.com/hk/en/about-us/our-history.html#d-1900>

¹⁵⁸ LOUKA, PhDr. Jaroslav a Ing. Ladislav ZEMÁNEK. *Historie Institutu certifikace Svazu účetních*

certifikace upraven a od té doby má pouze dva stupně – certifikovaný účetní, kde došlo ke sloučení původních stupňů účetní asistent a bilanční účetní, a účetní expert.¹⁵⁹

Obrázek 4 - Systém certifikace účetní profese v České republice
– vztahy zastřešujících organizací

Zdroj: KOMORA CERTIFIKOVANÝCH ÚČETNÍCH: Výroční zpráva Komory 2018: *Rok 2018 v Komoře certifikovaných účetních*. <https://www.komora-ucetnich.cz/cze/informace-komory/o-komore>

První stupeň systému certifikace – *certifikovaný účetní* – obsahuje osm zkoušek:

1. účetnictví – principy a techniky, zahrnující vymezení podstaty, postavení, potřeby a vývoje účetnictví, finanční účetnictví včetně účetní závěrky a základy vnitropodnikového účetnictví,
2. právo, respektive základní zákony používané podnikateli a základní principy práva Evropské unie,
3. kvantitativní metody – IT neboli informační technologie, finanční a pojistná matematika a statistické metody v účetnictví,
4. manažerská ekonomika, obsahující mikroekonomii, makroekonomii, logistiku, výrobu a investice, podnikovou ekonomii a řízení výkonnosti podniku,
5. daně, přímé a nepřímé, správa daní a poplatků a základy mezinárodního zdanění,
6. finanční účetnictví a výkaznictví, účetní závěrka podle české účetní legislativy a podle Mezinárodních standardů účetního výkaznictví, vybraná pravidla IFRS a jejich porovnání s Českými účetními standardy, konsolidovaná účetní závěrka dle IFRS, audit účetní závěrky a finanční analýza,

¹⁵⁹ Rozhovor s Ing. Liborem Vaškem, Ph.D.

7. profesní chování a komunikace, správa a řízení organizace, etika a chování, historie a role účetní profese v podnikání, vedení a řízení lidí, komunikace a psychohygiena, a
8. manažerské finance, funkce finančního řízení, hodnocení projektů, podnikové finance, oceňování podniků.

Na tomto stupni certifikace jakož i na druhém stupni je nutné splnit požadavek minimálního vzdělání (úplné střední vzdělání ukončené maturitní zkouškou). Pro první stupeň certifikace dále platí doložení požadované praxe (a) řízené v minimálním rozsahu 2 roky nebo (b) předchozí v minimálním rozsahu 4 roky.¹⁶⁰ Po vstupu do certifikace je možné ihned vstoupit do Komory certifikovaných účetních jakožto aspirant členství s omezenými právy.¹⁶¹

Druhý stupeň certifikace – účetní expert – obsahuje pět navazujících zkoušek:

1. manažerské účetnictví, jeho základní východiska a pojmy, kalkulace, plány a rozpočty, řízení nákladů, strategicky orientované manažerské účetnictví,
2. Mezinárodní standardy účetního výkaznictví (IFRS) zahrnující koncepční rámec, konsolidovanou účetní závěrku včetně výkazu peněžních toků a výkazu o změnách vlastního kapitálu a aplikace IFRS při sestavování účetní závěrky,
3. finanční řízení neboli jaká je role a odpovědnost vůči akcionářům, řízení rizik a hodnocení projektů, fúze a akvizice,
4. podnikový management, základní pojmy, manažerské funkce, strategické, operativní, procesní, znalostní, inovační, projektové řízení, řízení IT systémů,
5. auditing a vnitřní kontrola, podstata auditu a jeho cíle, právní úprava, odpovědnost, etika, zpráva auditora, auditorské postupy, dokumentace, interní audit a vnitřní kontrola.

¹⁶⁰ INSTITUT CERTIFIKACE SVAZU ÚČETNÍCH. *Pravidla a principy certifikace: dva stupně kvalifikace*

¹⁶¹ Aspirant členství je bez práva být volen do orgánů Komory a volit na sněmu (zdroj: KOMORA CERTIFIKOVANÝCH ÚČETNÍCH. *Stanovy Komory certifikovaných účetních: článek 9 - Aspirant členství*)

Kromě požadovaného minimálního vzdělání, které jsem již zmínila, je také podmínkou splnění zkoušek předchozího stupně *certifikovaný účetní* a také požadovaná praxe (a) řízená, minimálně jeden rok, přičemž tuto praxi lze zahájit až po dokončení prvního stupně a je ověřena pohovorem nebo (b) předchozí, která je však uznávána pouze auditorům zapsaným v Komoře auditorů České republiky a je také ověřena pohovorem. Lhůta pro dokončení všech zkoušek je 15 let včetně praxe a běží od první složené nebo uznané¹⁶² zkoušky.¹⁶³

Účetní by měl po splnění všech zkoušek a požadované praxe, ať už prvního či druhého stupně certifikace, dosáhnout takového vzdělání, které mu umožní zvládnout situace, které ho v účetní profesi čekají a nabyté vědomosti v praxi uplatnit.

Podrobný popis organizací zastřešující účetní profesi v České republice a výčet jednotlivých zkoušek jsem do diplomové práce zahrnula proto, že budoucí účetní by měli dosáhnout požadovaného vzdělání a znalostí, které jsou dále kontinuálně prohlubovány a doplňovány. Z průzkumu mezi účetními kanceláři také vyplynulo, že 89 % dotázaných si myslí, že by měl být účetní ukotven v zákoně a vstup do účetní profese by měl být legislativně omezen, což by potažmo mohlo obnášet povinnost absolvovat vhodnou kvalifikaci (certifikaci). I přes to, že SÚ, respektive KCÚ již není členem Mezinárodní federace účetních, systém certifikace účetních je sestaven tak, aby podmínky pro vstup do IFAC splňoval. Proto se domnívám, že by tato certifikace mohla být vhodným vstupem do účetní profese, pokud by byla zákonně ukotvena, a to za předpokladu, že by došlo k její aktualizaci či obsahové revizi reflektující podmínky současného trhu.

Současně se domnívám, že by se certifikace pro splnění požadavků na účetního budoucnosti měla obměnit a zaměřit se i na měkké dovednosti (například schopnost prezentovat účetní data vedení společnosti), ale i na informačně-technologické dovednosti nebo ještě více na etickou stránku účetnictví.

¹⁶² V systému certifikace lze uznat zkoušky například na základě předchozího vzdělávání nebo zkoušky ACCA KAČR, a to podle platných pravidel uznávání zkoušek (zdroj: INSTITUT CERTIFIKACE SVAZU ÚČETNÍCH. *Pravidla a principy certifikace: dva stupně kvalifikace*)

¹⁶³ INSTITUT CERTIFIKACE SVAZU ÚČETNÍCH. *Pravidla a principy certifikace: dva stupně kvalifikace*

Avšak podstatným limitem v této věci je skutečnost, kterou jsem již zmínila, a to, že z rozhovoru s Davidem Bauerem vyplynulo, že Ministerstvo financí zavedení povinného certifikování účetních nezvažuje. Za této situace je tak jediným impulzem „tlak trhu“, tedy že samy účetní jednotky by začaly vyhledávat a na své pozice vyžadovat kvalifikované a certifikované účetní.

Libor Vašek komentuje systém certifikace takto: *„Systém certifikace se vypracoval za 20 let na propracovaný a velmi kvalitní systém profesního vzdělávání s řadou aspektů. Na jeho počátku byla spolupráce se zahraničními partnery, konzultace a zejména pak blízkost k ACCA. Ta i zůstala a doposud byla prostupnost z certifikace – účetního experta – do ACCA systému. Certifikace svým obsahem zasahuje do různých oblastí – ekonomiky, práva, IT, daní, účetnictví, etiky, finančního řízení a přesně zasahuje do rozsahu agendy účetního, který jen neúčtuje. Zdali svým obsahem reaguje na současné trendy je otázka druhá. Nejbližší budoucnost ukáže. Rozhodně jsem názoru, že certifikace musí projít po letech stabilní podoby důkladnějším řezem a změnami. Též jsem názoru a praxe by to uvítala, kdyby byl vytvořen jakýsi předstupeň současnému stupni „certifikovaný účetní“. Vstupní brána obsahující vzdělání a zkoušky z účetnictví, daní, podnikových financí – takový trojboj. Uvidíme, zdali se něco výhledově neobjeví.“¹⁶⁴*

Magdalena Králová upozorňuje na stav certifikace a na připravované změny: *„Systém certifikace účetní profese v České republice je jeden z nejlepších a nejkvalitnějších v Evropě vůbec. Máme nejvyšší prostupnost zkoušek do systému ACCA a zároveň do Komory auditorů české republiky. Tím máme i tak trochu punc státní regulace, na nějž by měl být náš systém certifikace právem hrdý.“* Dále dodává, že struktura zkoušek je velmi dobrá. *“Samozřejmě robotizace a automatizace profese jde dopředu velmi rychle. Po první desítce proběhla velká revize systému certifikace a nyní, po dalším desetiletí, je na stole zase. Právě předměty, které s automatizovaným zpracováním dat souvisejí, doznají ve svých sylabech nejvyšší změny. I za tímto účelem posílil v minulém roce Komitét pro certifikaci právě odborník na informační technologie.“¹⁶⁵*

¹⁶⁴ Rozhovor s Ing. Liborem Vaškem, Ph.D.

¹⁶⁵ Rozhovor s Mgr. Ing. Magdalenou Královou

4.2.1. Organizace ve světě (ACCA, ICAEW)

Jak jsem již uvedla výše, ACCA je jednou z mezinárodních organizací, která zajišťuje kvalifikaci účetních¹⁶⁶ a působí mimo jiné i v České republice, proto k ní mají organizace zastřešující účetní profesi nejbližší. Když vznikl systém certifikace, ACCA byla u jeho zrodu jakožto partner a byla inspirací pro vytvoření zkoušek. Od té doby se ACCA obsahem zkoušek hodně posunula dál a reaguje na potřeby trhu. V systému certifikace popsaném výše oproti ACCA chybí například **etický modul**, i přesto, že čím dál více vzniká tlak na etiku a morální aspekty účetních, které se tak stávají důležitou součástí této profese. Tento modul v ACCA zahrnuje nejen etiku, ale i profesní dovednosti a je rozdělen do deseti oblastí, mezi něž patří například týmová práce, vedení lidí, profesní skepticismus, komunikace, analýza dat, vyhodnocení a řešení problémových situací. ACCA tímto modulem reaguje na požadavky zaměstnavatelů a připravují studenty na reálné situace z praxe pomocí případových studií.¹⁶⁷ Domnívám se, že tato zkouška vystihuje budoucí, respektive již současné požadavky na účetní a jiné finanční profesionály. Další, dle mého názoru, zajímavé pojetí mají **požadavky na praktické zkušenosti**. Aby se student mohl kvalifikovat jako člen ACCA, požaduje tato organizace praxi v minimální délce 36 měsíců, která zajistí studentovi sebevědomí a důvěryhodnost, což se od systému certifikace v České republice neliší. Zajímavostí však je povinnost dosáhnout devíti výkonnostních cílů, z nichž pět jsou základní obchodní dovednosti¹⁶⁸ a minimálně čtyři z řady technických oblastí.¹⁶⁹ Systém certifikace v České republice také požaduje projít při splnění praxe určitými dovednostmi, mezi něž patří například zpracování účetních dokladů,

¹⁶⁶ Dle výroční zprávy 2019 má ACCA v současné době 219 tisíc členů a 527 tisíc studentů (zdroj: ACCA. *Annual report 2019: About ACCA*)

¹⁶⁷ ACCA. *Ethics and Professional Skills module*

¹⁶⁸ Základní požadavky zahrnují: Etiku a professionalismus, řízení vztahů se zúčastněnými stranami, strategie a inovace, řízení, riziko a kontrolu, vedení a řízení lidí (zdroj: ACCA. *Practical experience requirement: Performance objectives*)

¹⁶⁹ Technická část požadavků zahrnuje 17 oblastí, ze kterého je třeba si vybrat minimálně 4 a obsahuje například analýzu a interpretaci finančních reportů, vyhodnocení investičního a finančního rozhodnutí, analýza dat a rozhodovací podpora, příprava a naplánování procesu auditu a jeho ověřování aj. (zdroj: ACCA. *Practical experience requirement: Performance objectives*)

zpracování agendy zásob, zaznamenávání přijatých faktur, zpracování jednoduché účetní závěrky, účtování o leasingu, vyhodnocení auditu, ovládání výpočetní techniky, finanční řízení a mnoho jiných. Domnívám se však, že tyto požadavky jsou zastaralé a velká část bude nahrazena právě umělou inteligencí.

Druhou organizací je **ICAEW** (Institute of Chartered Accountants in England and Wales, Institut autorizovaných účetních znalců v Anglii a Walesu), profesní anglosaská organizace založena v roce 1880, která také působí mezinárodně a propaguje, rozvíjí a podporuje profesní účetní.¹⁷⁰ Její certifikace je rozdělena do čtyř hlavních složek, které obsahují profesní rozvoj (komunikace, rozhodovací proces, **etika a profesionalita**, řešení problémů, týmová práce a technické kompetence), etiku a profesní skepticismus (identifikace etických dilemat, pochopení důsledků, přiměřeného úsudku a chování, jakož i použití profesionálního skepticismu k vybudování důvěry v podnikání), tři až pětiletá praxe (respektive 450 dní prakticky získaných zkušeností) a 15 zkoušek z oblasti účetnictví, financí a obchodu (v rámci tří úrovní kvalifikace – úroveň certifikovaná, profesní a expertní). ICAEW na svých stránkách uvádí, že obsah kvalifikace je neustále přezkoumáván, aby skutečně odrážel životní trendy a technologický pokrok, což je zajištěno úzkou spoluprací se zaměstnavateli, akademiky a jinými. Mimo jiné si tato organizace uvědomuje rychlý technologický pokrok a růst automatizace, s čímž přichází i složitost a určité riziko, proto účetní potřebují rozvíjet své dovednosti pro zvládnutí technologických změn, jakými jsou analýza dat, automatizace a kybernetická bezpečnost.¹⁷¹ Myslím si, že stejně tak jako ACCA, ICAEW reaguje na rychlý pokrok moderních technologií a požadavky trhu, což je patrné z obsahu všech složek. Zajímavostí, která tento fakt potvrzuje, je, že tato organizace ve spolupráci s Deloitte vypracovala projekt *Finance v digitálním světě*¹⁷², **online výukové moduly** pro podporu členů a studentů ICAEW, které mají za cíl rozvíjet povědomí a porozumění digitálním technologiím, a

¹⁷⁰ Dle výroční zprávy ICAEW měl v roce 2018 více než 150 tisíc členů po celém světě (zdroj: ICAEW *Annual review 2018: Membership*)

¹⁷¹ ICAEW. 2020 *ACA syllabus, skills and technical knowledge grids*

¹⁷² Tento modul je zdarma přístupný pro členy a studenty ICAEW (zdroj: ICAEW. *Finance in a Digital World: a suite of online learning modules to support ICAEW members and students*)

především jejich dopadu na finance. Obsahuje témata digitální transformace, automatizace robotických procesů, umělá inteligence a kognitivní výpočetní technika, blockchain, nové analytické techniky a vizualizace, budoucí potřebné dovednosti účetních a změna jejich role, dopad digitalizace na zaměstnance, postupy, které budou potřebné k tomu, aby finance mohly vytvářet hodnotu a jak digitální změny přijmout.¹⁷³ Tyto online výukové moduly jsou, troufám si říci, velkým přínosem pro členy a studenty organizace ICAEW, protože maximálně odráží to, jak se svět technologií mění, a také proto, že obsahují „odpovědi“ na mnohdy neznámá témata, která se v účetní profesi ovlivněné digitální transformací řeší.

V porovnání s certifikací ACCA a ICAEW je systém certifikace v České republice na dobré úrovni, ale souhlasím s názory odborníků, že dlouho neprošel změnou, která by reagovala na požadavky trhu. Systém certifikace sice svým obsahem pokrývá určité požadavky IFAC a ACCA, zaměření na moderní technologie a měkké dovednosti mu ale chybí. Zásadním limitem je, že systém nemá legislativní oporu a v praxi k němu bohužel často není přihlíženo. Zaměstnavatelé sice mají širokou poptávku po účetních, ale sami mnohdy netuší, co od nich vyžadovat.

¹⁷³ ICAEW. *Finance in a Digital World: a suite of online learning modules to support ICAEW members and students*

5. Účetní budoucnosti

Jak již vyplývá z předchozího textu práce, účetní je nedílnou součástí podnikové struktury, přičemž je nepochybné, že jeho postavení se v průběhu let mění. V dnešní době je účetní, zdá se, poněkud mylně vnímán jako administrativní pracovník přepisující velké množství dat, která jsou generována podnikatelským procesem, čímž jim široká veřejnost značně křivdí. Nicméně je třeba si položit otázku, jaký bude profil „účetního budoucnosti“, resp. jak zřejmě bude vypadat účetní profese v horizontu 10 až 15 let.

Všichni odborníci, se kterými jsem vedla rozhovory pro tuto diplomovou práci, se shodují, že v kontextu digitálních technologií, automatizace a robotizace procesů nepochybně dojde ke změně v účetní profesi a z toho vyplývajícím změnám na trhu práce. Marcela Lonková k tomu uvedla, že věří, že je konec době, kdy byl účetní považován pouze za člověka, který pracuje s papíry, přepisuje historická data a generuje sestavy. Profesorka Kovanicová mluví o redukci počtu účetních, neboť vlastní proces zpracování dat bude v budoucnosti zautomatizován. Petra Pospíšilová situaci nevnímá fatalisticky, a i přes to, že připouští, že ke změně dochází, věří, že pozice účetního bude dále existovat. David Bauer v tomto kontextu zmiňuje studie, podle kterých je účetní mezi nejohroženějšími, které zasáhne digitalizace, mluví ovšem pouze o pozicích, kde je vykonávána rutinní práce. Jolana Pražáková podotýká, že již dnes automatizace procesů zasahuje do práce účetního a v budoucnosti nepochybně ubude potřeba „pomocných dělníků“, kteří přepisují účetní záznamy. Libor Vašek také poukazuje na změny, ale věří, že účetní profese nebude plně nahrazena roboty a nezanikne, pouze se změní role účetních. Petr Kříž vnímá, že roboti již nyní nahrazují člověka u rutinních procesů a budou jej postupně nahrazovat též u strukturovatelných rozhodovacích procesů, přesto člověk v roli účetního bude nadále nutný, pouze v jiných oblastech. Magdalena Králová připouští změnu, ale o účetní profesi jako takovou se nebojí. Jan Kameníček se dívá na změnu v roli účetního jako na příležitost, protože ubude rutinní práce a bude se moci realizovat jinde.

Ze všech těchto názorů lze dojít k prvnímu dílčímu závěru, kterým je ten, že profese účetních jako celek nezanikne, nicméně dojde k významné změně ve struktuře profese

v tom smyslu, že v důsledku digitalizace budou v dohledné budoucnosti zautomatizovány rutinní procesy. S tímto závěrem se plně ztotožňuji, závěr současně koresponduje i s převažujícím názorem oslovených zástupců účetních kanceláří. V čem se však již oslovení odborníci ani dostupné zdroje neshodují je to, jak přesně a jak rychle bude tento proces probíhat. Jiří Pelák k tomu podotýká, že finanční sféra celkově vnímá velkou změnu, nikdo však pořádně neví, co bude podstatou této změny a jaké bude mít důsledky. Ladislav Mejzlík také mluví o změně, ale ne ve smyslu revoluce, jak je tato dekáda nazývána, ale o změně ve smyslu evoluce či o postupném vývoji, který se děje již několik let. Sami odborníci připouštějí, že zanikne velké množství pozic, které jsou nyní nazývány jako „účetní“, přičemž se jedná pouze o přepisovače historických dat, nicméně účetního, ve smyslu accountant, bude potřeba stále. Vzniká tedy ale otázka, jak se za této situace změní jeho postavení a role.

Profesorka Kovanicová upozorňuje na nezastupitelnou roli účetního profesionála, dokonce pokud možno certifikovaného, který bude odpovídat za celkové vedení účetnictví a bude součástí vrcholového vedení. Marcela Lonková vidí budoucnost účetního spíše v poradci, který bude odpovědný za nastavení metodiky a za komunikaci s klientem, respektive v tom, že se od účetních bude stále více vyžadovat lidského přístupu, schopnosti vcítit se do klienta, rychle se orientovat a schopnost problematiku vysvětlit. Jiří Pelák tvrdí, že vždy bude třeba dělat taková rozhodnutí, která umělá inteligence nezvládne. Petra Pospíšilová k tomu doplňuje, že účetnictví představuje ekonomický „život“ podniku, přičemž život je neskutečně pestrý tak, jak je člověk kreativní a podnikatelské modely představují živý organismus, který není možné plně zautomatizovat. Mluví také o digitalizaci jako možnosti snadno vyměnit velké množství dat, ale zdůrazňuje, že nakonec budou stále třeba lidé, kteří všemu dají smysluplný obsah. David Bauer vidí digitalizaci v účetnictví jako ulehčení práce, kdy ubyde rutinních procesů a účetní se bude moci soustředit na oblasti, kde zvyšuje svoji odbornost. Vysvětluje k tomu, že roboty a celkovou metodiku bude třeba nastavit a zároveň je kontrolovat. Z účetního se zřejmě stane silný partner vedení společnosti a auditora, protože účetní bude jako jediný schopen výstupy z automatických systémů interpretovat a vysvětlit, proč a jak se ekonomické jevy projevují v účetnictví. Jolana Pražáková v kontextu budoucnosti popisuje robota, jak ho známe nyní, který pouze čte a přepisuje záznamy. Jejím názorem je, že zkušeného účetního v dohledné době

nenahradí, neboť řada transakcí se účtuje až po důkladné analýze problému, smluvní dokumentace, komunikace s jednotlivými aktéry a rozhodnutí, jak danou operaci zaúčtovat a vykázat, musí učinit člověk. Libor Vašek staví účetního budoucnosti do role supervizora, osoby, která bude dohlížet nad automatizovanými systémy, opravovat je a doplňovat. Podotýká k tomu ale také, že jedinec v sobě bude muset nadále pěstovat kreativitu, inovativnost, která bude důležitá pro doplnění činností realizovaných roboty. S ním se shoduje i názor Jana Kameníčka, který zmiňuje, že digitální transformace umožní lidem se lépe realizovat při řešení úloh vyžadujících kreativní pohledy na řešení problému. Martina Šmídová popisuje, že role účetního se již nyní vyvinula z transakční a „compliance management“ role do „business partner a digital transformation agent“ role, tedy budoucnost účetního směřuje k podpoře vedení, metodice a k člověku, který bude schopen nastavovat digitální procesy. Denisa Žďárská podotýká, že díky novým technologiím se účetní bude moci věnovat odborné práci, která mu náleží a bude současně více nucen přemýšlet. Nakonec Petr Kříž vidí roli účetního v oblasti úsudku, v inovativních činnostech a rozhodování za nejistoty, při prezentaci a interpretaci účetních výstupů, při hledání optimální formy reportingu, přizpůsobování systémů měnící se skutečnosti, standardům a novým regulacím a jako racionální hlas při základních rozhodovacích procesech ve svých organizacích. Tedy jako ekonoma, asistenta liniového managementu, jehož těžištěm bude analýza a prezentace informací, které bude muset být schopen komunikovat s vedením.

Z hlediska technologického vývoje Bedřich Max Luft poukazuje na určité limity vývoje, tedy na to, že stávající umělá inteligence je stále založena na jednom základním principu, kdy z velkého množství dat daným způsobem, který stále člověk definuje, odvozuje určité reakce na situace, které nastaly v minulosti. Michal Kříž k tomu poté doplňuje, že účetní budoucnosti by měl samozřejmě znát účetní principy, pravidla a zákony stejně jako nyní, v dohledné budoucnosti by se současně měl zbavit rutinních činností, ale zároveň by měl být schopen převzít roli robota, pokud ten přestane dočasně pracovat.

Z uvedených názorů a z analýzy provedené v této diplomové práci se domnívám, že umělá inteligence nahradí velké množství pracovních pozic, avšak pouze těch, které jsou ve své podstatě založeny na administrativní opakující se činnosti. Umělá

intelligence, jak jí známe nyní, zatím není schopna nahradit lidský úsudek a rozhodnout neobvyklé situace, které v podniku mohou nastat. Proto si myslím, stejně jako oslovení odborníci, že se účetní přetransformuje do role metodika a partnera managementu společnosti, v důsledku úbytku rutinních činností bude mít čas přemýšlet nad podstatou transakcí a nad jejich vykázáním, bude řešit problémy kreativním způsobem, s nadhledem a s přesahem do souvisejících oblastí daňové a právní problematiky. Jak rozhovory naznačují, do popředí se postupně dostanou vedle odborných znalostí také tzv. měkké dovednosti jako je komunikace, schopnost prezentace a porozumění.

V kontextu tohoto závěru je třeba ale položit otázku, jakým způsobem bude muset vypadat vzdělávání budoucích účetních, a to mimo jiné i z toho důvodu, že právě vzdělávání vyplynulo z rozhovorů jako podstatná část úspěchu budoucího účetního. Na zajímavý rozměr upozornil Libor Vašek, který hovoří o nové organizační struktuře podniku, která má nyní podobu pyramidy, přičemž v jejích základech jsou administrativní pracovníci. Tato struktura se ale postupně mění do tvaru diamantu, neboť v důsledku automatizace procesů mizí juniorní pozice účetních. Vysvětluje dále, že v současné době ale přirozeně seniorní pozice rostou z juniorních, tedy na tento vývoj bude muset vhodně reagovat právě vzdělávání a profesní příprava účetních. Obdobně i Petr Kříž shodně poukázal na to, že budoucímu vývoji se musí přizpůsobit též vzdělávání, a to jak v rámci přípravy na práci, tak v jejím průběhu.

Z toho je zřejmé, že z hlediska vzdělávání tedy půjde jednak o přípravu na výkon profese. Petr Kříž vysvětluje, že to nebude jednoduché, ale je nutné kombinovat moderní vzdělávací programy, trénink měkkých dovedností a zkušenosti z rozmanitých zakázek, přičemž nutností bude také větší specializace a tím pádem se bude moci účetní zaměřit na vyšší přidanou hodnotu. Kromě systému středního a vysokého školství se k využití nabízejí také Mezinárodní vzdělávací standardy, o nichž bylo pojednáno v subkapitole 2.2.1 a jejichž pozitivní přínos zmiňuje Bohumil Král. Otázkou ale je, jak jejich aplikaci určující minimální standard znalostí účetního zajistit. Domnívám se, že ideální variantou by bylo, pokud by profese účetních byla v České republice uzákoněna, a to v tom smyslu, že by právní předpisy stanovovaly mimo jiné podmínky vstupu do profese (obdobně tak, jak je tomu například u auditorské a daňové

profese), jinými slovy aby zájemci o výkon profese museli složit příslušné zkoušky (certifikaci). Zároveň by se tak vyřešil i druhý rozměr vzdělávání, a to v průběhu výkonu profese, formou povinného kontinuálního profesního vzdělávání. Na tuto skutečnost koneckonců upozorňuje i Magdalena Králová, která uvedla, že pokračující kontinuální vzdělávání je dnes již nutnost v každé profesi.

Jsem si ale vědoma, že mnou formulovaný názor se neshoduje se všemi názory oslovených odborníků. Na jedné straně sice Jiří Pelák upozorňuje, že skutečnost, že účetní profese není regulována zákonem, může mít dopad na ekonomickou zaostalost země i na výběr daní, přičemž jako další rozměr zmiňuje výkon auditorské profese, která si ze své podstaty přeje (povinnou) certifikaci účetních. S tím souvisí i tvrzení Petry Pospíšilové, že profese účetních nyní sama o sobě vysokou míru standardu pro klienta nezaručuje, neboť vstup do profese je snadný a neexistují žádné kontroly, které by ověřily, že ten, kdo dostane živnostenský list na vedení účetnictví, tento obor alespoň v nějakém základu zvládá. Na druhé straně se ale například Libor Vašek přiklání spíše k liberálnějšímu postoji a jako ideální stav vidí (pouze) dobrovolný vstup do certifikace a existenci všeobecně uznávané profesní kvalifikace, přičemž vstup a absolvování by bylo podporováno trhem (podniky mající zájem o kvalifikované účetní, dávající přednost certifikovaným účetním a oceňující je vyšší mzdou, resp. platem).

V každém případě jsem si však z názorů odborníků a z provedené analýzy vědoma, že povinná certifikace účetních není aktuálním tématem. David Bauer k tomu uvedl, že: *„v rámci jisté gesce Ministerstva financí při regulaci profese účetních dosud nebylo na pořadu dne zavádění povinného certifikování účetních.“*

Z toho je tedy zřejmé, že zajištění povinného vzdělávání v oblasti účetnictví stanovením povinnosti certifikace, které byla věnována 5. kapitola této práce a která by podle mého názoru zajistila dostatečné předpoklady pro výkon profese účetního v budoucnosti, je z pohledu České republiky zřejmě nereálné.

Závěr

Společně s tím, jak se vyvíjí společnost, mění se celý svět. V historii účetnictví se objevují důležité mezníky od první knihy podvojného účetnictví od Luca Pacioliho, kdy hlavní předností účetních byl krasopis a čtení, až po nástup prvních počítačů a prvních technologických dovedností, které mění charakter práce účetních a ovlivňují další budoucí vývoj této profese. Jedná se o ekonomický vývoj, který se dostal do stádia, který se dnes obecně nazývá *Průmysl 4.0.* neboli **čtvrtá průmyslová revoluce**, která mění přístup firem k jejich podnikání, ale i myšlení a charakter pracovní náplně. Nyní již mluvíme o digitalizaci, automatizaci a dokonce i robotizaci, které ovlivňují celé ekonomické prostředí, pracovní trh, zaměstnanost, chování lidí a také strategie a obchodní modely společností. V různých odvětvích budou mít digitální technologie odlišné a nevyrovnané dopady, avšak již teď je z předchozích výzkumů zřejmé, že účetní profese se stane jednou z ohrožených.

Zde je nutné si uvědomit, kdo je vlastně „účetní“, a to zejména proto, že v české legislativě není tento pojem definován. V anglosaské terminologii jsou definováni tzv. „accountant“ a „bookkeeper“, respektive **finanční profesionál**, který je schopen komplexně pojmut problematiku účetnictví, ale i provázanost do dalších daňových, ekonomických, obchodních či právních oblastí, kriticky zhodnotit situaci, vyhodnotit související konsekvence a prezentovat výsledky vedení podniku, a **přepisovač dat**, který má na starosti určitý úsek účetní agendy, většinou se jedná o rutinní a strukturované činnosti s fakturami, šanony a dalšími účetními doklady. V této souvislosti souhlasím s názory oslovených odborníků, kteří se kloní k závěru, že je vhodné začít používat názvosloví pro tyto pojmy, jako například „profesní účetní“ (ve smyslu accountant) a „účetní zpracovatel/účtovatel“ (ve smyslu bookkeeper).

Vykonávání účetní profese není v případě interního vedení účetnictví **legislativně ukotveno** vůbec a zároveň, trůfám si říci, je nedostatečně legislativně omezeno v případě externího vedení účetnictví. Účetní – zaměstnanec je vybírán pouze na základě úsudku zaměstnavatele a účetní – podnikatel musí mít živnostenské oprávnění v živnosti vázané k předmětu podnikání „činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence“, které je podmíněno splněním všeobecných podmínek a doložením dosaženého vzdělání a praxe v rozsahu tří až pěti let v závislosti právě na

dosaženém vzdělání. Domnívám se, že pro vstup do účetní profese by mohl být využitelný v současné době v České republice existující projekt v podobě systému certifikace účetních, se kterým je úzce spjata i Komora certifikovaných účetních, která je založena na dobrovolné bázi a sdružuje účetní, kteří prošli certifikací. Do jisté míry tedy tento projekt naplňuje požadavky zmíněné odborníky na vstup do profese, dohledu disciplinární komise a jiných orgánů Komory, dodržování etického kodexu, kontinuálního profesního vzdělávání, tedy zajištění určité odbornosti, informovanosti a přehledu v oboru účetnictví s přesahem do daňové a právní oblasti a další konsekvence. Z neformálních rozhovorů se zástupci státu však vyplynulo, že regulace účetní profese není zřejmě v dohledné budoucnosti v plánu. Tyto požadavky by tak měly být za současných okolností vyvolány trhem, a to tak, aby se postavení účetních výrazně změnilo.

S pozicí účetního jsou spojeny určité stereotypy, které účetního zobrazují v negativním světle jako nudného, pasivního, nepružného, stereotypního a dokonce nemorálního. Široká veřejnost navíc zastává neodborný názor, že účetnictví je pouze informační základnou pro stanovení základu korporátní daně, ovšem z historického vývoje je patrné, že účetnictví vzniklo (zjednodušeně řečeno) pro potřeby zaznamenávání ekonomických transakcí a poskytování informací o hospodaření účetních jednotek, tedy **význam účetního pro podnik** je zásadní zejména z pohledu finančního plánování, vyhodnocování výsledků a jako informační opora vedení podniku. Účetní se tak ocitá v roli odpovědné osoby, která přímo ovlivňuje obsah i podobu výstupů, které slouží pro další ekonomická rozhodnutí mnoha interních a zejména externích uživatelů. V této souvislosti si tedy kladu otázku, proč je na digitální éru nahlíženo jako na období, které připraví velké množství lidí o práci? Je samozřejmě žádoucí, že jedinec by měl dělat ve svém životě činnosti, které dávají smysl a přidávají hodnotu ať už jemu samotnému, jeho práci nebo okolí. V takovém případě ale nelze mluvit o rutinní práci, která již je, potažmo má být, v brzké budoucnosti nahrazena digitalizací a automatizací procesů. Opakující se činnosti berou lidem, respektive účetním, energii a čas na věci, které jsou hodnotné. V digitalizaci a automatizaci, potažmo robotizaci, vidím přínos především pro ty účetní, které jsem označila pojmem „profesní účetní“, respektive si tróufám říci, že pouze tito odborníci mohou být označeni jako účetní budoucnosti vzhledem k rozsahu jejich činnosti. Takovým **ubyde rutinní práce**

v podobě přepisování historických dat do systému, díky čemuž budou schopni svoji práci zkvalitnit a budou se moci soustředit například na poradenství a komunikaci s klienty, budou mít více času komplexně přemýšlet o dané účetní jednotce a souvisejících konsekvencích a správně nastavit účetní procesy uvnitř podniku. Ostatní, jak jsem již zmínila, zastávají pouze administrativní pozice a práce s tím spojené.

Digitální transformace přináší **nové příležitosti** a s tím, jak budou některé profese založené na rutinní práci zanikat, budou naopak nové, vyžadující kreativní a inovativní rozhodovací procesy, vznikat. Na druhou stranu s sebou přináší nepoznané oblasti, které nesou určitá **rizika**, mezi něž patří bezpečnost digitalizovaných dat a jejich archivace, časová náročnost implementace, neznalost zaměstnanců v informačně technologické oblasti, a především legislativní nedostatky, na které se postupně snaží reagovat například návrh zákona o právu na digitální služby, který byl již podepsán Prezidentem České republiky. Stejně tak je vhodné v tomto kontextu zmínit i počin Evropského parlamentu, který podal návrh Evropské komisi o občanskoprávních pravidlech pro robotiku. Zde je vhodné upozornit, že z výzkumů digitální konkurenceschopnosti jednotlivých zemí v roce 2019 se Česká republika nachází mezi hůře připravenými, kdy například podle zprávy Evropské komise s názvem Index digitální ekonomiky a společnosti se Česká republika nachází na 18. místě z 28. členských států, přičemž v roce 2017 to bylo místo 15. Mezi zmíněnými riziky je i finanční náročnost implementace a následného provozu digitálních technologií, avšak odborníci upozorňují, že je na trhu již nespočet společností, které nabízí nástroje na digitální transformaci v podobě služby, náklady jsou tak podstatně nižší a dostupné i pro menší podniky.

Hypotéza, kterou jsem si v úvodu stanovila, byla potvrzena jak dotazníkovým šetřením mezi účetními kanceláři Komory certifikovaných účetních, tak rozhovory s odborníky, kteří se shodují, že účetní profese se ve světle moderních technologií podstatně mění a vyvíjí, přesto je účetní osoba, která bude v podniku stále potřeba, avšak částečně na odlišné činnosti než doposud. Účetním ubude rutinní práce a místo takzvaných účetních zpracovatelů neboli přepisovačů dat budou vyžadovány kvality profesních účetních. Mění se tedy především charakter pracovní náplně a související profil účetního, který odpovídá potřebám dnešního trhu v kontextu

moderních technologií. Technologický vývoj mění postavení účetního v podniku a zároveň i požadavky na jeho dovednosti, respektive profil účetního. Mezinárodní federace účetních vydala **Mezinárodní vzdělávací standardy**, které jsou závazné pro všechny členy IFAC a které obsahují osm standardů shrnujících požadavky na profesní rozvoj a vzdělávání účetních. Mezi ně patří technická způsobilost, profesní dovednosti, hodnoty, etika a postoje, praktické zkušenosti, hodnocení profesní způsobilosti a kontinuální profesní rozvoj. Profesní dovednosti jsou dále rozděleny na intelektuální, mezilidské a komunikační, personální a organizační a další standard shrnuje technické dovednosti. Průzkum ACCA došel k podobnému výčtu dovedností, které budou muset odborníci v účetní profesi získat, aby změnu digitální transformace zvládli, přičemž mezi ně patří technické a etické dovednosti, inteligence, kreativita, digitální dovednosti, emoční inteligence, schopnost předpovídat budoucí trendy a zkušenosti. Domnívám se, že tento výčet tvoří **obecný rámec profilu účetního**, respektive dovedností, které by měl mít.

Role finančních odborníků se mění z pozice „přepisovače historických dat“ do pozice **strategických partnerů**. Vedle odborných znalostí a dovedností se klade velký důraz především na měkké dovednosti v podobě schopnosti komunikace s vedením podniku a schopnosti předat informace ve srozumitelné formě. Z pohledu „tvrdých“ dovedností se jedná o komplexní pojetí problematiky účetnictví s přesahem do souvisejících oblastí, nadhled nad problematikou a danou účetní jednotkou a především technické/digitální dovednosti, protože právě účetní bude ten, kdo bude muset být schopen nastavit procesy, ať už z pohledu zaúčtování nebo formy zpracování. Umělou inteligenci (zatím) musí někdo řídit, rozhodovat o neobvyklých transakcích v podniku a případně nahradit v případě, že na určitou dobu selže. Trh se rychle mění a vyvíjí, a tak se na pozicích profesních účetních budou vyžadovat přizpůsobiví lidé, kteří nebudou mít problém se rychle adaptovat na změny.

Účetní profese v České republice má dobře připravené zázemí v podobě zastřešujících organizací, kterými jsou Svaz účetních České republiky, Institut certifikace Svazu účetních a Komora certifikovaných účetních, kteří se snaží hájit zájmy účetních, vzdělávat je a celkově profesi posouvat dále a zkvalitňovat. I přesto jsou, bohužel, zástupci státu názoru, že hlubší legislativní ukotvení účetní profese není na pořadu dne.

Seznam použité literatury

1. VODIČKA, Milan. *3D: Data, daně digitálně, aneb, Ajtákem i proti své vůli*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-671-6.
2. DŘÍMALKA, Filip. *Jak připravit firmu k digitalizaci? rozhovor* [online]. 18. červenec 2018 [cit. 2019-03-16]. Dostupné z: <https://zoom.rba.cz/clanky/jak-pripravit-firmu-k-digitalizaci>
3. MICHIGAN TECHNOLOGICAL UNIVERSITY. *What is Mechatronics?* [online]. [cit. 2019-11-11]. Dostupné z: <https://www.mtu.edu/mechatronics/what-is/>
4. MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR, Odbor 31300. *Iniciativu Průmysl 4.0* [online]. 2. 9. 2016 [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/prumysl/zpracovatelsky-prumysl/prumysl-4-0-ma-v-cesku-sve-misto--176055/>
5. NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Průmysl 4.0 a jeho vliv na svět práce: Digitalizace světa práce* [online]. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/vystupy/cast-1-prumysl-4-0-a-jeho-vliv-na-svet-prace>
6. BEDRNOVÁ, Eva, Ivan NOVÝ a Eva JAROŠOVÁ. *Manažerská psychologie a sociologie*. Praha: Management Press, 2012. ISBN 978-80-7261-239-0.
7. OBDRŽÁLEK, Lukáš. *Filip Dřímalka: Digitální transformace začíná digitálně schopnými lidmi: rozhovor* [online]. 18. červenec 2018 [cit. 2019-03-16]. Dostupné z: <https://zoom.rba.cz/clanky/filip-drimalka-digitalni-transformace-zacina-digitalne-schopnymi-lidmi>
8. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ A TĚLOVÝCHOVY. *Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020* [online]. 31. října 2014 [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/uploads/DigiStrategie.pdf>
9. MACKIE, D.M., HAMILTON, D.L., SUSSKIND, J. and ROSSELLI, F. (1996), "Social psychological foundations of stereotype formation", in Macrae, C.N., Stangor, C. and Hewstone, M. (Eds), *Stereotypes and Stereotyping*, Guilford Press, New York, NY.
10. WELLS, Paul K. (2017) "A comment on the paper "The Accountant: a Character in Literature" and an agenda for research on the accountant stereotype", *Meditari Accountancy Research*, Vol. 25 Issue: 1, p. 28-36.

11. HOFFJAN, A.H. (2004), "The image of the accountant in a German context", *Accounting and the Public Interest*, Vol. 4, pp. 62-89.
12. STACEY, N.A.H. (1958), "The accountant in literature", *Accounting Review*, Vol. 33 No. 1, pp. 102-105.
13. ANDREW, R. (2000), "Funny business", *CA Magazine*, Vol. 133 No. 3, pp. 22-27.
14. FRIEDMAN, A.L. and LYNE, S.R. (1997), "Activity-based techniques and the death of the beancounter", *European Accounting Review*, Vol. 6 No. 1, pp. 19-44
15. CORY, S.N. (1992), "Quality and quantity of accounting students and the stereotypical accountant: is there a relationship?", *Journal of Accounting Education*, Vol. 10 No. 1, pp. 1-24.
16. DUŠEK, Jiří. *Vnitropodnikové účetnictví: praktický návod s podklady na jeho zavedení*. Praha: Grada Publishing, 2019. *Účetnictví a daně* (Grada). ISBN 978-80-271-2544-9.
17. SMITH, D. and JACOBS, K. (2011), "Breaking up the sky" The characterization of accounting and accountants in popular music", *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, Vol. 24 No. 7, pp. 904-931
18. ERICKSON, S. (2006), "*Student's attitude of accounting as a profession: can the video "Takin' Care of Business" make a difference?*", *Accounting Instructors' Report Newsletter*
19. WILLIAM, Thomas. *The Rise and Fall of Enron: When a company looks too good to be true, it usually is*. [online]. April 1, 2002 [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: <https://www.journalofaccountancy.com/issues/2002/apr/theriseandfallofenron.html>
20. HORA, Michal. *Počátky účetnictví*. Český finanční a účetní časopis. 2006, roč. 1, č. 3, s. 80–85.
21. HAKALOVÁ, Jana. *Účetnictví podnikatelských subjektů I*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2012. ISBN 978-80-248-2905-0.
22. SMITH, MURPHY, *Luca Pacioli: The Father of Accounting (2018)*. Dostupné z: SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2320658>

23. MÜLLEROVÁ, Libuše a Vladimír KRÁLÍČEK. *Auditing. Vydání 2. přepracované. Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE, 2017. ISBN 978-80-245-2233-3.*
24. HUČKA, Miroslav, Eva KISLINGEROVÁ a Milan MALÝ. *Vývojové tendence velkých podniků: podniky v 21. století. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-198-7.*
25. CHAUDHURI, KIRTI N. *The English East India Company: The study of an early joint-stock company 1600-1640. Vol. 4. Taylor & Francis, 1999.*
26. *Zásady č. 107/1985 Sb.: Zásady vlády Československé socialistické republiky a Ústřední rady odborů o účasti pracujících na tvorbě, realizaci a kontrole plnění pětiletého plánu a ročních prováděcích plánů hospodářského a sociálního rozvoje schválené usnesením vlády Československé socialistické republiky ze dne 24. října 1985 č. 270 [online]. [cit. 2019-12-17]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1985-107>*
27. KOVANICOVÁ, D. *Finanční účetnictví: světový koncept IFRS/IAS. Praha: Polygon, 2005. ISBN 80-7273-129-7.*
28. ŽÁROVÁ, MARCELA. (2004). *Regulace evropského účetnictví z pohledu mezinárodní harmonizace. Acta Oeconomica Pragensia. 2004. 12-21. 10.18267/j.aop.239.*
29. EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉ UNIE. *Směrnice evropského parlamentu a rady 2013/34/EU o ročních účetních závěrkách, konsolidovaných účetních závěrkách a souvisejících zprávách některých forem podniků: Úřední věstník L 182/19, 29/06/2013, [online]. 29.6.2013 [cit. 2019-11-05]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32013L0034>*
30. MÜLLEROVÁ, Libuše. 2006. *Proces harmonizace účetního výkaznictví v Evropské unii. Český finanční a účetní časopis, ročník 1, č. 2*
31. EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉ UNIE. *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002 ze dne 19. července 2002 o uplatňování mezinárodních účetních standardů: Úřední věstník L 243, 11/09/2002 S. 0001–0004 [online]. [cit. 2019-11-12]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32002R1606>*

-
32. *Zákon č. 563/1991 Sb., zákon o účetnictví* [online]. [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: <https://business.center.cz/business/pravo/zakony/ucto/cast1.aspx>
33. KOVANICOVÁ, Dana. *Abeceda účetních znalostí pro každého*. 13. aktualiz. vyd. Praha: Polygon, 2003. ISBN 80-7273-084-3.
34. ČEVELOVÁ, Magdalena. Odborná konference *Účetní na trhu práce: Co a jak zlepšit ve své praxi? Sedmero pohádek o cenotvorbě v účetnictví* [online]. 13.11.2019 [cit. 2019-12-16]. Dostupné z: https://www.komora-ucetnich.cz/cze/informace-komory/konference_materialy/konference2019
35. KOMORA CERTIFIKOVANÝCH ÚČETNÍCH. *Metodika podpory a služeb pro certifikované účetní: Rozvoj lidských zdrojů v oblasti certifikovaných účetních* [online]. červen 2014 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://www.komora-ucetnich.cz/cze/informace-komory/projekt>
36. *Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce* [online]. [cit. 2019-11-15]. Dostupné z: <https://businesscenter.podnikatel.cz/pravo/zakony/zakonik-prace/cele-zneni/>
37. ČESKÁ ASOCIACE PRO FINANČNÍ ŘÍZENÍ. *Platová studie pracovníků na finančních pozicích pro rok 2019* [online]. [cit. 2019-11-20]. Dostupné z: <https://cafin.cz/skupiny-projektu/platova-studie/>
38. MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Počty živností dle oborů v jednotlivých krajích: 4Q 2016 - 3Q 2019* [online]. [cit. 2019-11-12]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/statisticke-udaje-o-podnikatelich/pocty-zivnosti-dle-oboru-v-jednotlivych-krajich--222296/>
39. *Zákon 455/1991 Sb., živnostenský zákon* [online]. [cit. 2019-11-15]. Dostupné z: <https://businesscenter.podnikatel.cz/pravo/zakony/zivnost/fl377280/>
40. DOSTÁL, Dalibor. *Zaved'te přísná pravidla pro účetní, volají podnikatelé i seriózní firmy z oboru* [online]. 15.4.2019 [cit. 2019-11-17]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/zavedte-prisna-pravidla-pro-ucetni-volaji-podnikatele-i-seriozni-firmy-z-oboru-120174.html>
41. *Zákon č. 93/2009 Sb. o auditorech: ve znění pozdějších předpisů* [online]. [cit. 2019-12-17]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-93-2009-sb-o-auditorech-a-o-zmene-nekterych-zakonu-zakon-o-auditorech/>

42. Zákon č. 523/1992 Sb. o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců České republiky: ve znění pozdějších předpisů [online]. [cit. 2019-12-17]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-523>
43. TICHÝ, Luboš a Jiří HRÁDEK. *Delikt ní právo*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-625-8.
44. KOMORA CERTIFIKOVANÝCH ÚČETNÍCH. *Etický kodex* [online]. [cit. 2019-12-17]. Dostupné z: <https://www.komora-ucetnich.cz/cze/informace-komory/normy/eticky-kodex>
45. Zákon č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: ve znění pozdějších předpisů [online]. [cit. 2019-12-20]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-253>
46. KRÁL, Bohumil. Mezinárodní vzdělávací standardy profesionálních účetních přijaty. *Acta oeconomica Pragensia*. vědecký sborník Vysoké školy ekonomické v Praze. 2004. sv. 12, č. 1, s. 140--149. ISSN 0572-3043.
47. ACCA. *Professional accountants - the future: Drivers of change and future skills* [online]. červen 2016 [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://www.accaglobal.com/an/en/technical-activities/technical-resources-search/2016/june/professional-accountants-the-future-report.html>
48. CASTELLÓN, Petra. *Schopnosti žádané ve světě finančních odborníků* [online]. 9. května 2016 [cit. 2019-11-30]. Dostupné z: <https://www.kariera-finance.cz/schopnosti-pozadovane-v-roce-2016/>
49. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zaměstnanost, nezaměstnanost: 3. čtvrtletí 2018–3. čtvrtletí 2019* [online]. [cit. 2019-12-04]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost_nezamestnanost_prace
50. PILNÝ, I. *Digitální ekonomika : žít nebo přežít*. Brno: BizBooks, 2016. ISBN 978-80-265-0481-8.
51. EUROPEAN COMMISSION. *The Digital Economy and Society Index: DESI 2019* [online]. [cit. 2019-12-04]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/desi>
52. INTERNATIONAL INSTITUTE FOR MANAGEMENT DEVELOPMENT (IMD). *The IMD World Digital Competitiveness Ranking 2019 results* [online]. [cit. 2019-12-05]. Dostupné z:

- <https://www.imd.org/wcc/world-competitiveness-center-rankings/world-digital-competitiveness-rankings-2019/>
53. PRICEWATERHOUSECOOPERS. *Český průzkum názorů generálních ředitelů 2019* [online]. [cit. 2019-12-05]. Dostupné z: <https://www.pwc.com/cz/cs/temata/cesky-pruzkum-nazoru-generalnich-reditelu-2019.html>
 54. VEBER, J. *Digitalizace ekonomiky a společnosti: výhody, rizika, příležitosti*. Praha: Management Press, 2018. ISBN 978-80-7261-554-4., s. 56
 55. AMAZON. *What is Amazon Echo?: Artificial Intelligence Alexa* [online]. [cit. 2019-12-16]. Dostupné z: <https://www.amazon.co.uk/Amazon-Echo-2nd-Generation-Smart-Speaker-Alexa/dp/B06Y5ZW72J?th=1>
 56. MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, odbor strategie 71300. *Program Digitální Česko* [online]. 7.2.2019 [cit. 2019-12-05]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/digitalni-spolecnost/program-digitalni-cesko---243487/>
 57. DOSTÁLOVÁ, Veronika a Gabriela MĚSÍCOVÁ. *TA.DI - Magazín Technologické agentury České republiky, Svět 4.0.: Digitální Česko, rozhovor s Vladimírem Dzurillem.*, s. 22-23.
 58. MEJZLÍK, Ladislav. *Účetní informační systémy: využití informačních a komunikačních technologií v účetnictví*. 1. vyd. Oeconomica, 2006. 173 s. ISBN 80-245-1136-3.
 59. KŘÍŽOVÁ, Zuzana. *Účetní systémy na PC*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3904-3.
 60. SEDLÁK, Jan. Český Rossum spouští systém Elis pro automatické načítání informací z faktur [online]. 15. 10. 2018 [cit. 2019-12-07]. Dostupné z: https://www.lupa.cz/aktuality/cesky-rossum-spousti-system-elis-pro-automaticke-nacitani-informaci-z-faktur/?opinionsListing-order=insert_flat&do=opinionsListing-reorder
 61. Will robots take my job? Bookkeeping and software developers [online]. [cit. 2019-12-07]. Dostupné z: <https://willrobotstakemyjob.com>
 62. EVROPSKÝ PARLAMENT. *Občanskoprávní pravidla pro robotiku: Usnesení Evropského parlamentu ze dne 16. února 2017 obsahující doporučení Komise o občanskoprávních pravidlech pro robotiku*

- (2015/2103(INL)) [online]. [cit. 2019-12-20]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0051_CS.html
63. EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR. *Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Sociálně udržitelná koncepce pro zvyšování životní úrovně, podporu růstu a zaměstnanosti a zajištění bezpečnosti občanů v digitální éře: Úřední věstník Evropské unie C 237* [online]. 6. července 2018 [cit. 2019-12-08]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2018:237:FULL&from=ES>
64. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Minimální hodinové dotace vybraných rekvalifikačních kurzů* [online]. platné od 3. 12. 2019 [cit. 2019-12-09]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/minimalni-hodinove-dotace-vybranych-rekvalifikacnich-kurzu-1>
65. SVAZ ÚČETNÍCH. *Představení Svazu účetních České republiky* [online]. [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://www.svaz-ucetnich.cz/predstaveni-svazu-ucetnich/>
66. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Veřejný rejstřík a Sbírka listin: Úplný výpis z obchodního rejstříku Institut certifikace Svazu účetních, a.s., B 7449 vedená u Městského soudu v Praze* [online]. [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=540185&typ=UPLNY>
67. KOMORA CERTIFIKOVANÝCH ÚČETNÍCH. *Informace Komory: Komora se představuje; orgány Komory* [online]. [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://komora-ucetnich.cz/cze/informace-komory/o-komore>
68. ACCA: our history [online]. [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://www.accaglobal.com/hk/en/about-us/our-history.html#d-1900>
69. LOUKA, PhDr. Jaroslav a Ing. Ladislav ZEMÁNEK. *Historie Institutu certifikace Svazu účetních* [online]. [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://www.icu-praha.cz/certifikace/o-nas>
70. INSTITUT CERTIFIKACE SVAZU ÚČETNÍCH. *Pravidla a principy certifikace: dva stupně kvalifikace* [online]. [cit. 2019-12-15]. Dostupné z: <https://www.icu-praha.cz/certifikace/dva-stupne-kvalifikace>

71. KOMORA CERTIFIKOVANÝCH ÚČETNÍCH. *Stanovy Komory certifikovaných účetních: článek 9 - Aspirant členství* [online]. [cit. 2019-12-16]. Dostupné z: <https://www.komora-ucetnich.cz/cze/informace-komory/normy/statut>
72. ACCA. *Annual report 2019: About ACCA* [online]. [cit. 2019-12-15]. Dostupné z: <https://annualreport.accaglobal.com/about-acca>
73. ACCA. *Ethics and Professional Skills module* [online]. [cit. 2019-12-15]. Dostupné z: <https://www.accaglobal.com/gb/en/student/ethics.html>
74. ACCA. *Practical experience requirement: Performance objectives* [online]. [cit. 2019-12-15]. Dostupné z: <https://www.accaglobal.com/ie/en/student/practical-experience-per/performance-objectives.html>
75. ICAEW. *Annual review 2018: Membership* [online]. [cit. 2019-12-15]. Dostupné z: <https://www.icaew.com/-/media/corporate/files/about-icaew/who-we-are/annual-review/2018/annual-review-2018.ashx?la=en>
76. ICAEW. 2020 ACA syllabus, skills and technical knowledge grids [online]. [cit. 2019-12-15]. Dostupné z: <https://www.icaew.com/learning-and-development/aca/aca-employers/existing-aca-employers/aca-training-process/15-accountancy-finance-and-business-modules>
77. ICAEW. *Finance in a Digital World: a suite of online learning modules to support ICAEW members and students* [online]. [cit. 2019-12-15]. Dostupné z: <https://www.icaew.com/technical/technology/finance-in-a-digital-world>

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Účetní – zaměstnanec a účetní – podnikatel v České republice.....	27
Obrázek 2 - Časová osa zásadních změn v technologii vedení účetnictví.....	56
Obrázek 3 - Organizace zastřešující účetní profesi v České republice	68
Obrázek 4 - Systém certifikace účetní profese v České republice – vztahy zastřešujících organizací	71

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Srovnání mzdových ukazatelů 2013–2019 na pozici Hlavní účetní.....	30
Tabulka 2 - Porovnání České republiky a průměrem evropské unie v oblasti digitální ekonomiky a společnosti pro rok 2019	49
Tabulka 3 - Nejvíce ohrožené profese digitalizací v České republice	60

Seznam grafů

Graf 1 - Průměr a medián mezd jednotlivých pozic finančních pracovníků 2019.....	29
Graf 2 - Počet platných živnostenských oprávnění v České republice – Činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence	31
Graf 3 - Pořadí členských států EU podle indexu digitální ekonomiky a společnosti pro rok 2019	49

Přílohy

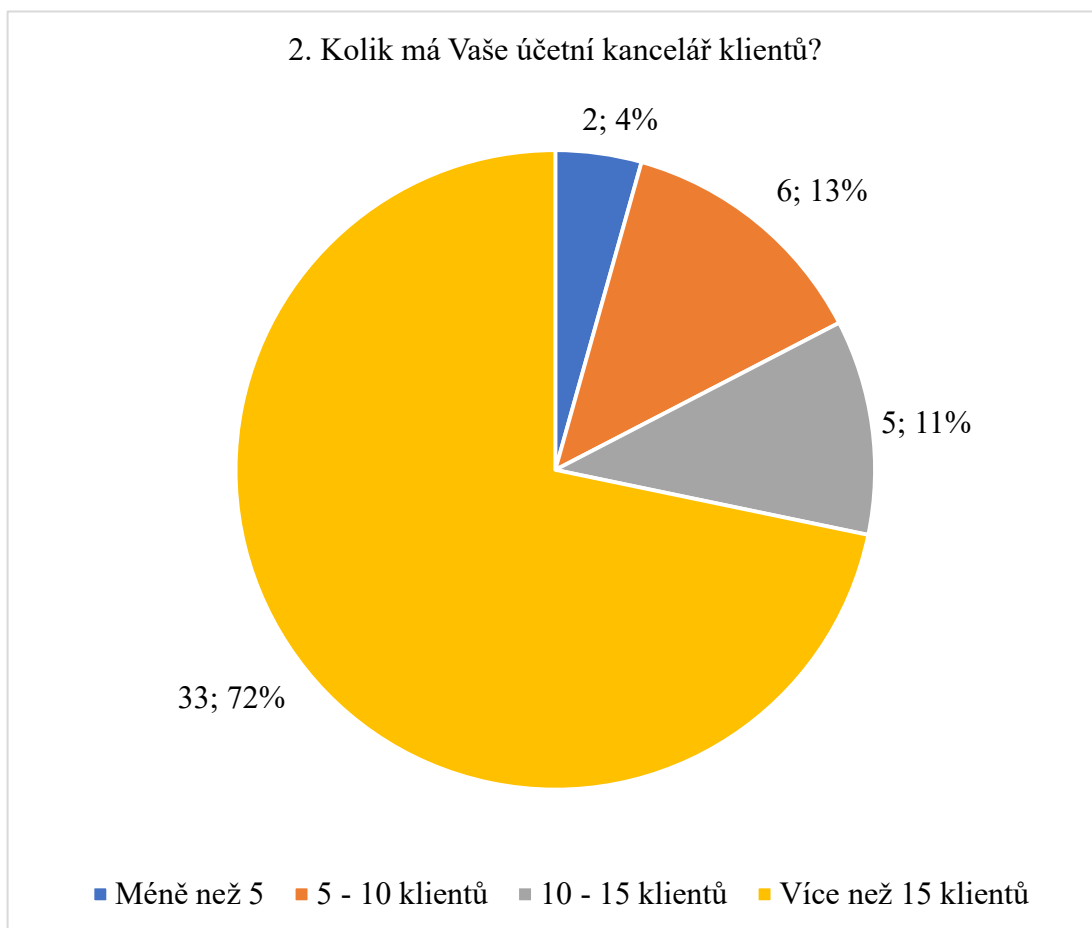
Dotazníkové šetření mezi účetními kanceláři Komory certifikovaných účetních

1. Do jaké kategorie účetních jednotek dle **kategorizace ÚJ** spadáte?
- a. Mikro, případně OSVČ
 - b. Malá
 - c. Střední
 - d. Velká

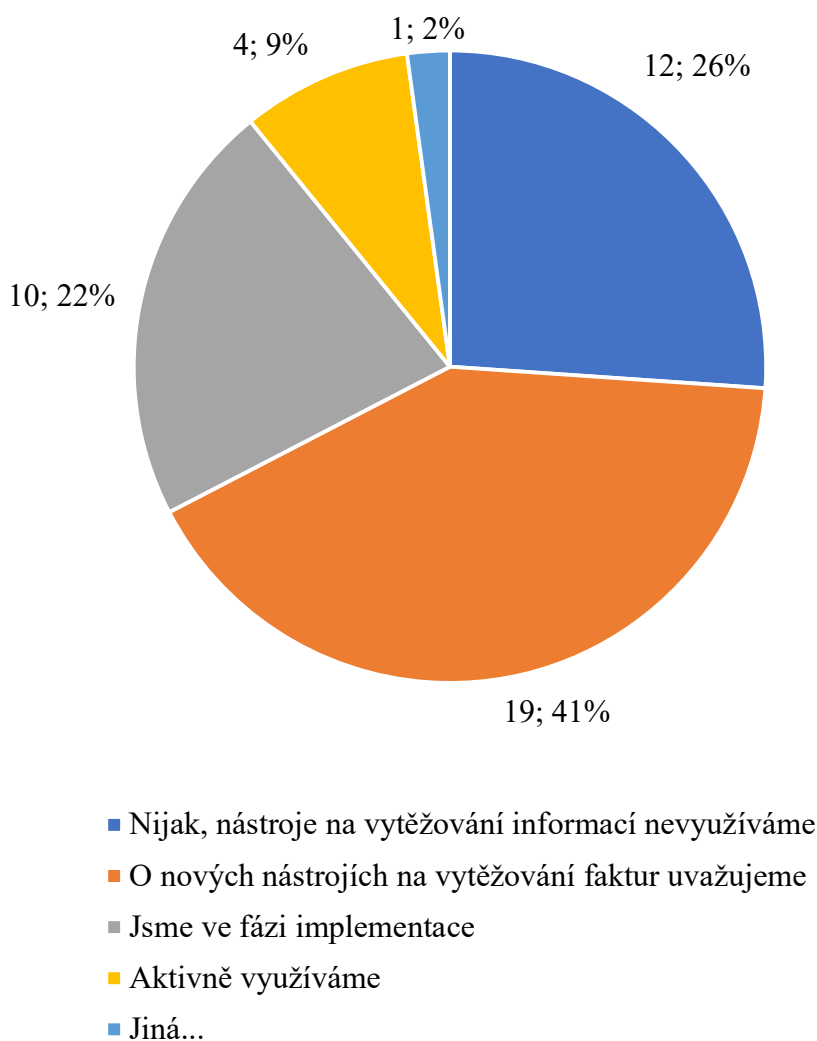
2. Kolik má Vaše účetní kancelář **klientů**?

- a. Méně než 5
- b. 5–10 klientů
- c. 10–15 klientů
- d. Více než 15 klientů

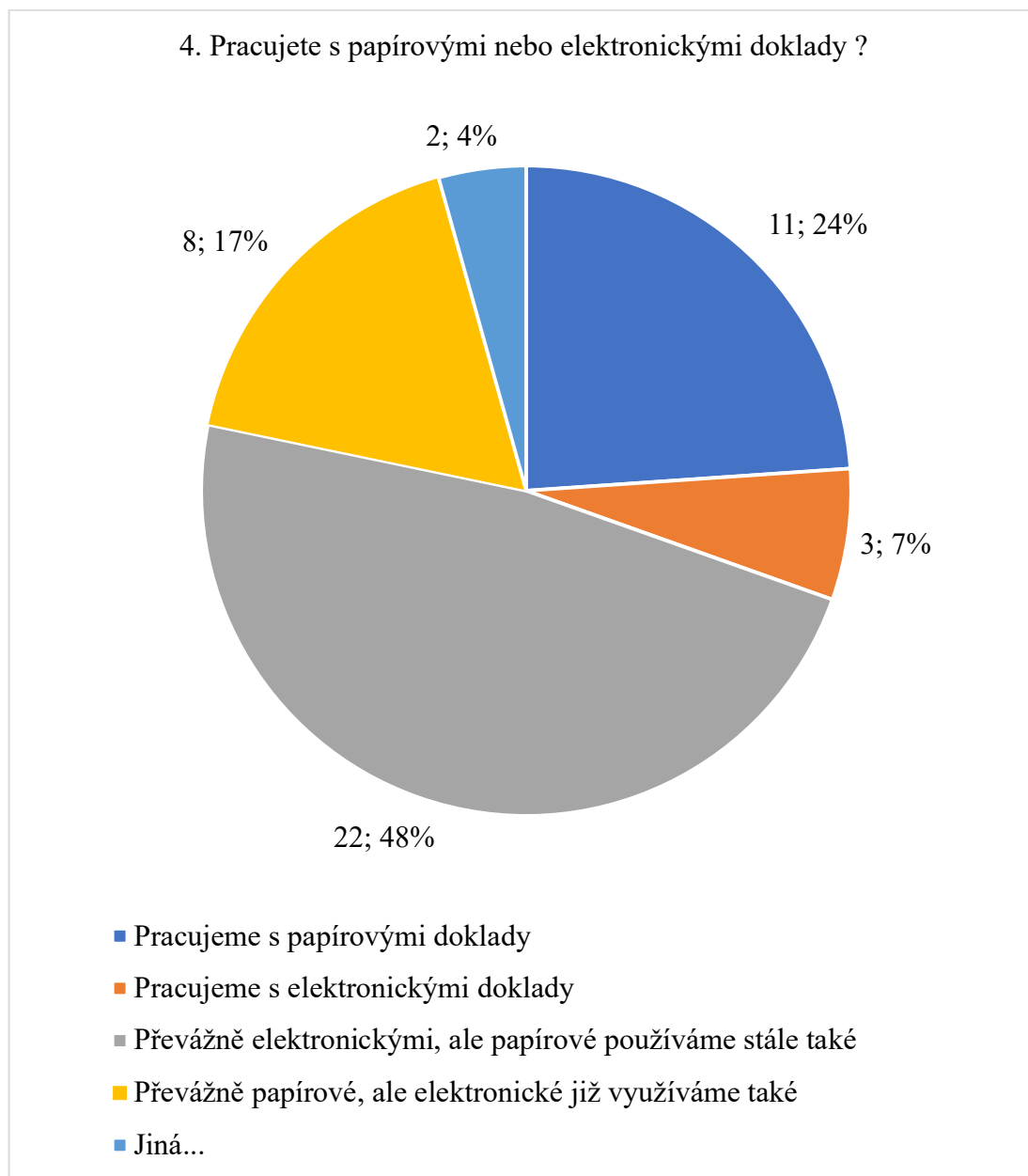

3. O digitalizaci a automatizaci slyšíme na každém kroku, v poslední době se hodně mluví o vytěžování informací z účetních dokladů. Jak je Vaše účetní kancelář na tyto **změny připravena**? Nápověda k otázce: například strojové čtení faktur v PDF formátu
- Nijak, nástroje na vytěžování informací nevyužíváme
 - O nových nástrojích na vytěžování faktur uvažujeme
 - Jsme ve fázi implementace
 - Aktivně využíváme
 - Jiná...

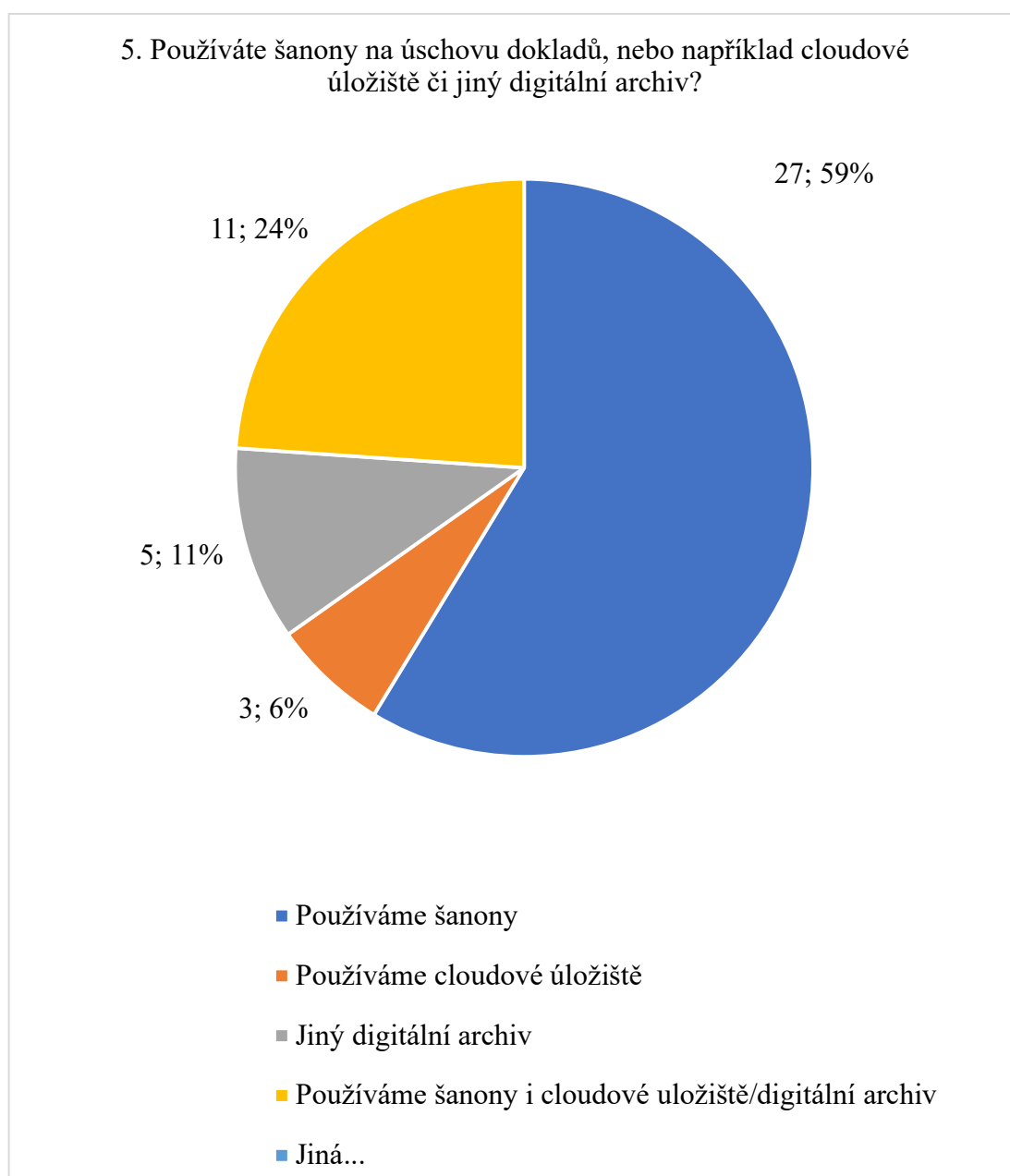
3. O digitalizaci a automatizaci slyšíme na každém kroku, v poslední době se hodně mluví o vytěžování informací z účetních dokladů. Jak je Vaše účetní kancelář na tyto změny připravena?

4. Pracujete s **papírovými nebo elektronickými** doklady?
- Pracujeme s papírovými doklady
 - Pracujeme s elektronickými doklady
 - Převážně elektronickými, ale papírové používáme stále také
 - Převážně papírové, ale elektronické již využíváme také
 - Jiná...

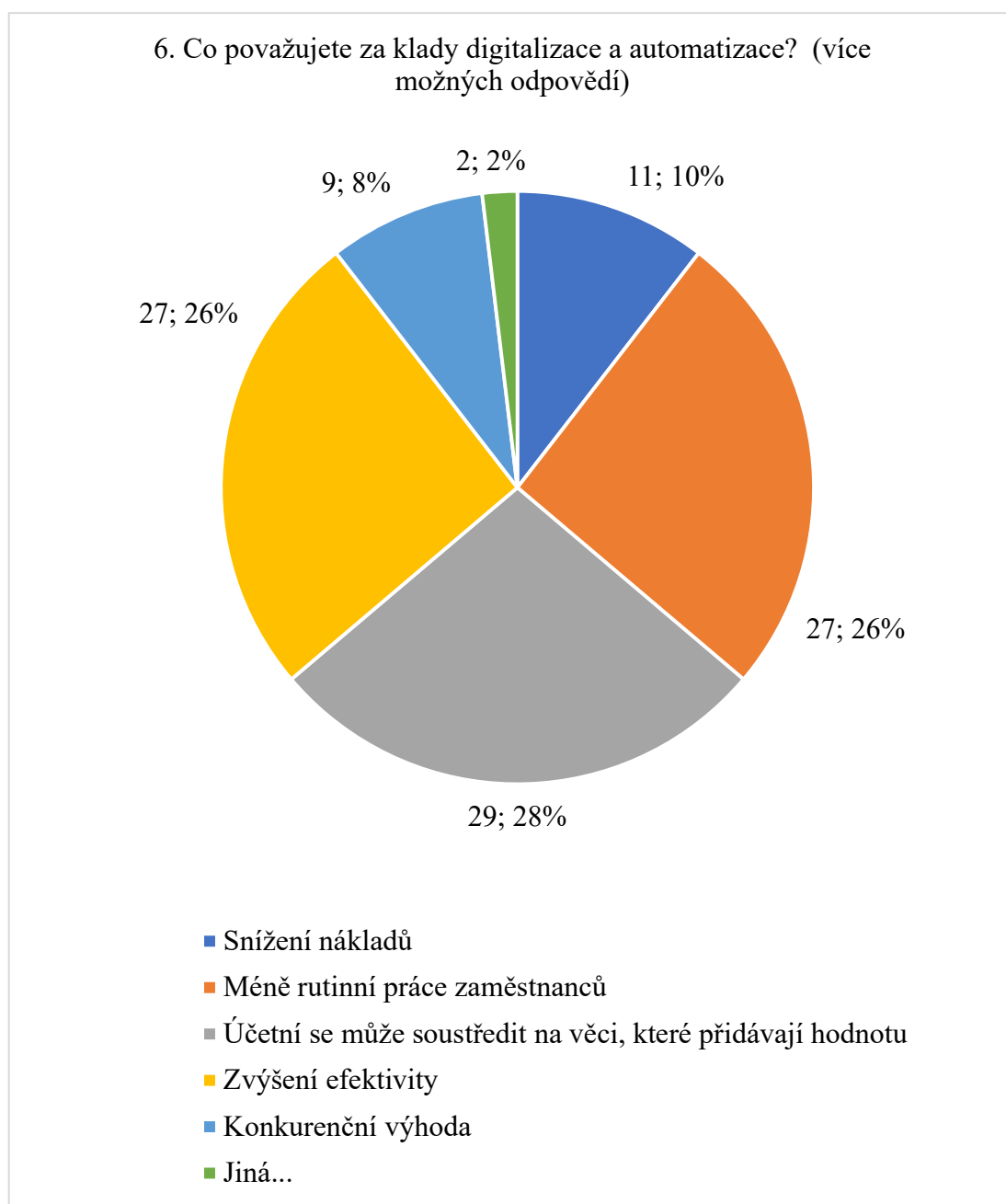

5. Používáte šanony na **úschovu dokladů**, nebo například cloudové úložiště či jiný digitální archiv?
- a. Používáme šanony
 - b. Používáme cloudové úložiště
 - c. Jiný digitální archiv
 - d. Používáme šanony i cloudové úložiště/digitální archiv
 - e. Jiná...

6. Co považujete za **klady digitalizace** a automatizace? (více možných odpovědí)

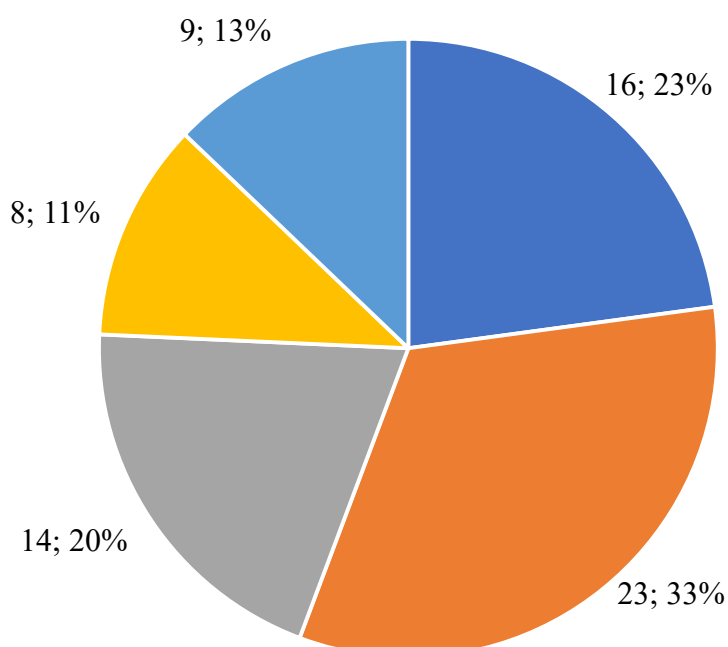
- a. Snížení nákladů
- b. Méně rutinní práce zaměstnanců
- c. Účetní se může soustředit na věci, které přidávají hodnotu
- d. Zvýšení efektivity
- e. Konkurenční výhoda
- f. Jiná...

7. Co považujete za **limity digitalizace** a automatizace? (více možných odpovědí)

- a. Implementace nových nástrojů je drahá
- b. Bojíme se o data, jejich bezpečnost není zajištěna
- c. Účetní by musela rozumět částečně IT
- d. Jsme spíše konzervativní a máme rádi staré postupy
- e. Jiná...

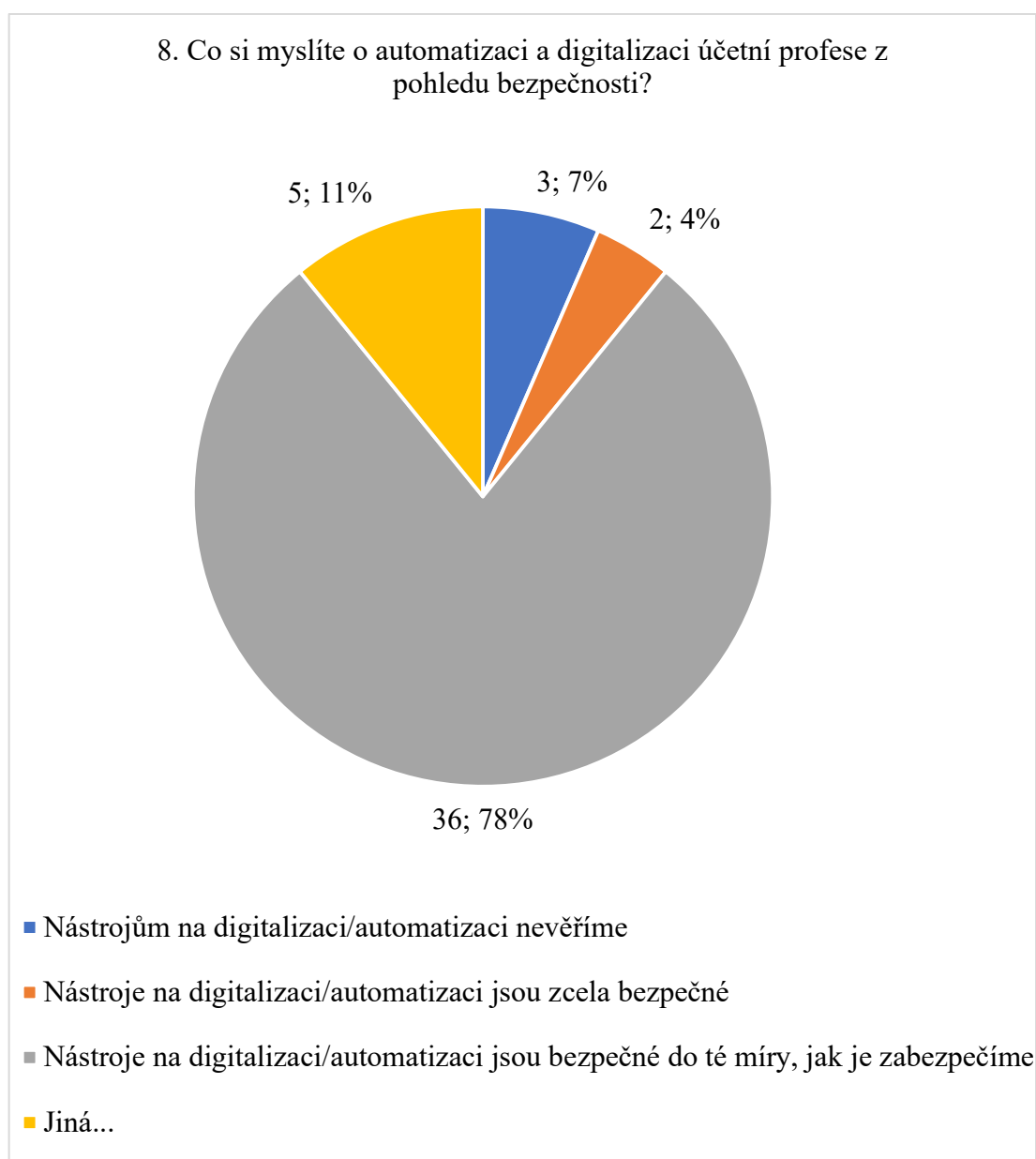
7. Co považujete za limity digitalizace a automatizace? (více možných odpovědí)

- Implementace nových nástrojů je drahá
- Bojíme se o data, jejich bezpečnost není zajištěna
- Účetní by musela rozumět částečně IT
- Jsme spíše konzervativní a máme rádi staré postupy
- Jiná...

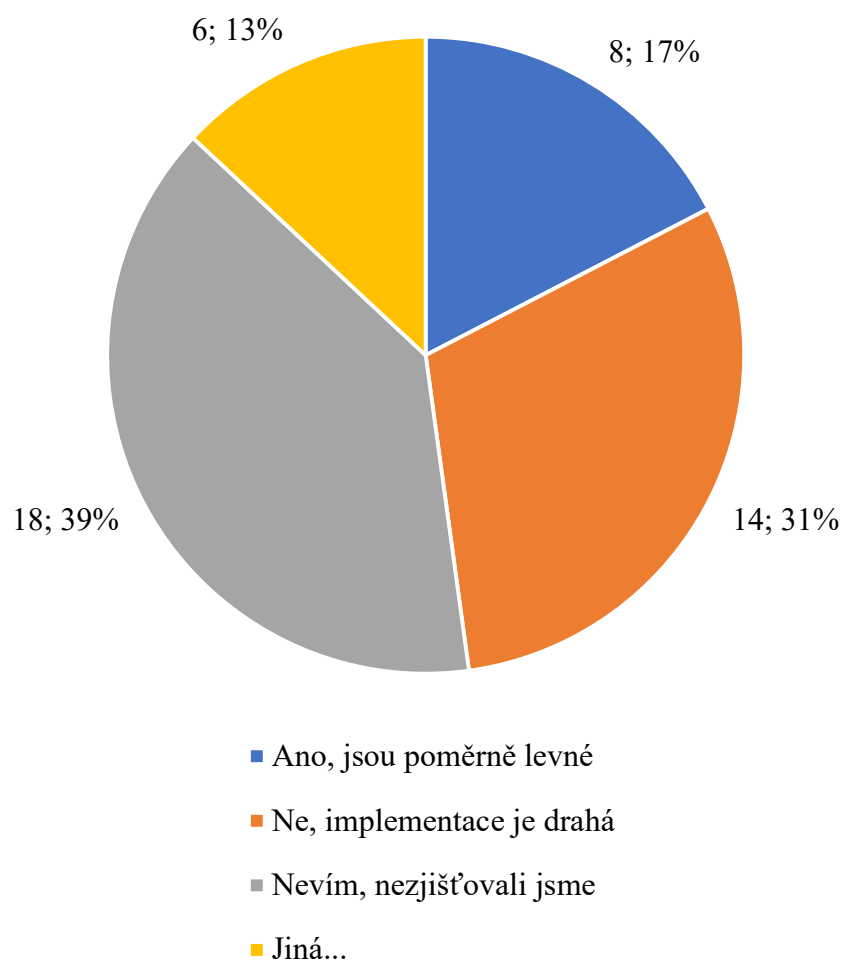
8. Co si myslíte o automatizaci a digitalizaci účetní profese z pohledu bezpečnosti?

- a. Nástrojům na digitalizaci/automatizaci nevěříme
- b. Nástroje na digitalizaci/automatizaci jsou zcela bezpečné
- c. Nástroje na digitalizaci/automatizaci jsou bezpečné do té míry, jak je zabezpečíme
- d. Jiná...

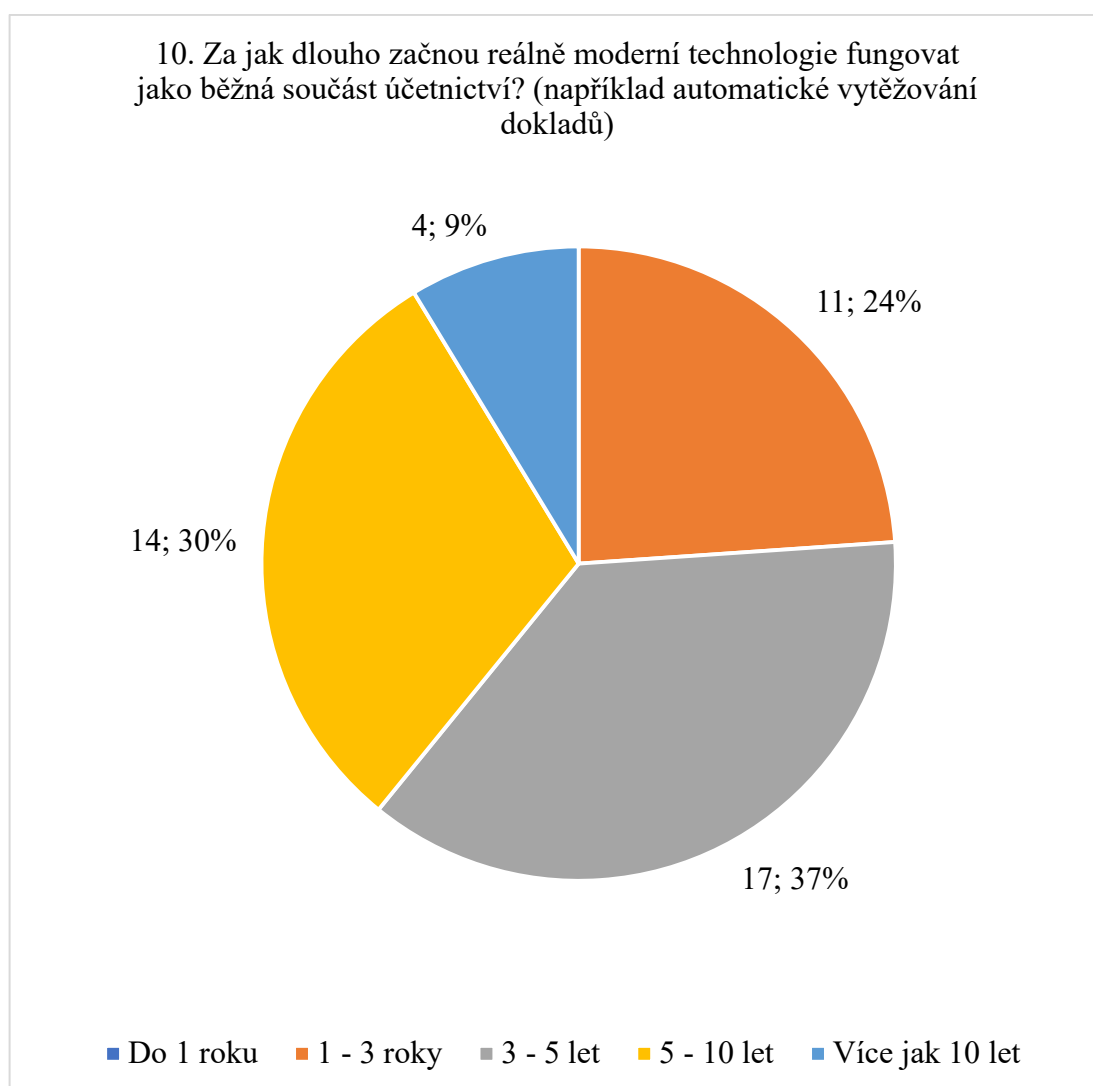
9. Myslíte si, že jsou systémy/nástroje podporující automatizaci a digitalizaci účetnictví **dostupné pro všechny** účetní jednotky?
- a. Ano, jsou poměrně levné
 - b. Ne, implementace je drahá
 - c. Nevím, nezjišťovali jsme
 - d. Jiná...

9. Myslíte si, že jsou systémy/nástroje podporující automatizaci a digitalizaci účetnictví dostupné pro všechny účetní jednotky?

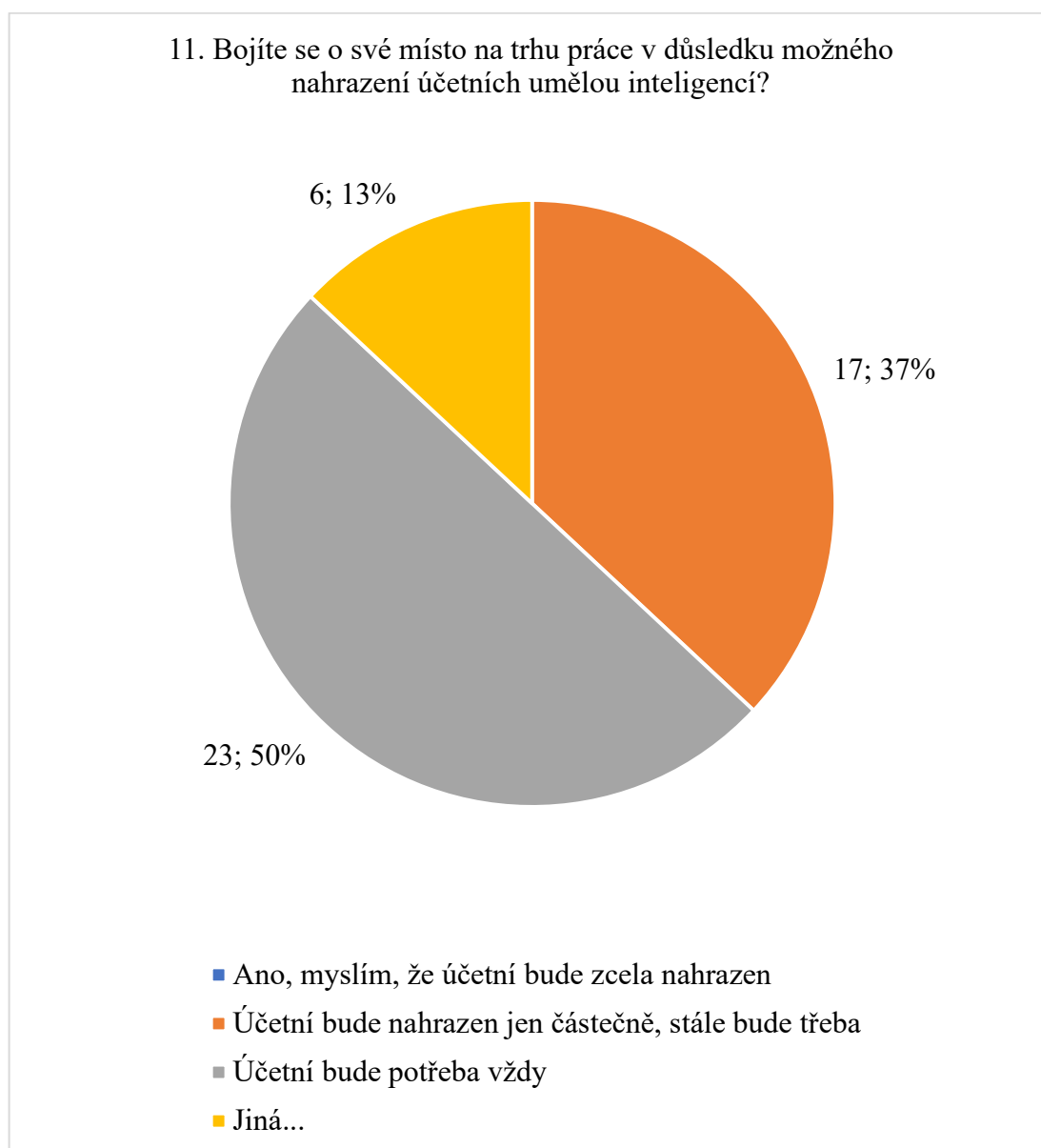
10. Za jak dlouho začnou reálně moderní technologie **fungovat jako běžná součást účetnictví**? (například automatické vytěžování dokladů)

- a. Do 1 roku
- b. 1–3 roky
- c. 3–5 let
- d. 5–10 let
- e. Více jak 10 let

11. Bojíte se o své **místo na trhu práce** v důsledku možného nahrazení účetních umělou inteligencí?

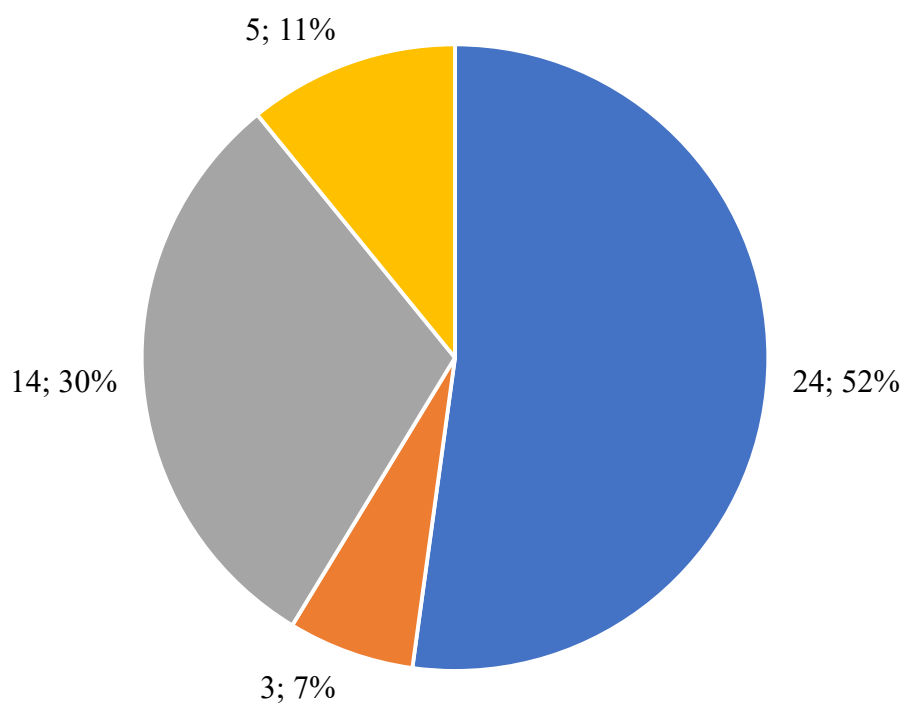
- a. Ano, myslím, že účetní bude zcela nahrazen
- b. Účetní bude nahrazen jen částečně, stále bude třeba
- c. Účetní bude potřeba vždy
- d. Jiná...

12. Komunikujete s **orgány veřejné moci** elektronicky bez obtíží?

- a. Ano, státní správa funguje elektronicky dobře
- b. Ne, státní správa nefunguje elektronicky
- c. Částečně lze elektronicky komunikovat
- d. Jiná...

12. Komunikujete s orgány veřejné moci elektronicky bez obtíží?

- Ano, státní správa funguje elektronicky dobře
- Ne, státní správa nefunguje elektronicky
- Částečně lze elektronicky komunikovat
- Jiná...

13. Účetní profese není na rozdíl od daňových poradců či auditorů zákonně ukotvena, co si o tom myslíte? (volná otázka)

1. *Pamatuji dobu, kdy účetní v podniku byla až, jak se říká na "ocase". Dnes jsou účetní v podniku na 1. místě, přesto však by bylo vhodné mít podporu v zákoně.*
2. *Regulace je hodně potřeba, protože bohužel samotný trh nevyřeší tuto problematiku, kdy účetní profesi vykonávají i lidé absolutně bez potřebné kvalifikace. Firmy účetnictví vnímají jen jako nutné zlo a najmou pak každého, kdo je levný. To se jim sice může značně prodrazit v případě kontroly ze strany finančního úřadu, to ale není úplně časté a většina jich vlastně ani netuší, co mají od účetní očekávat.*
3. *Účetní profese byla vždy bagatelizována. Byla bych velmi ráda, a proto jsem i před 20 lety byla jásající zakladatelkou KCU. Věřila jsem v obrodu našeho oboru. A stále i po 20 letech věřím*
4. *Není to správně. Zákon by měl řešit odbornost minimálně těch, kdo zpracovávají účetní závěrku.*
5. *Je to velmi špatně pro všechny*
6. *Určitě je potřeba účetní profesi v zákoně ukotvit, ale rozumně*
7. *Je to špatně, chtělo by to samozřejmě napravit.*
8. *Velká chyba, nutnost do budoucna, proto byla vytvořena Komora CÚ*
9. *Přivítala bych zákonné ukotvení účetní profese*
10. *Mluví se o tom už cca 30 let a u slov jen zůstalo, bohužel :-(*
11. *Ano, bylo by vhodné legislativně ukotvit*
12. *Nelíbí se mi to, protože je rozdíl mezi "účetní" a "účetní", což ale klient zjistí až při využití služeb levnější účetní, která neporadí, neví, neorientuje se v daňových zákonech apod. V minulosti se rozjela certifikace účetních, ale certifikované účetní jsou stále na stejné tržní pozici, jako účetní z rekvalifikačních kurzů.... :-(*
13. *Rozhodně to není správně, zejména v této fázi, kdy účetní přestanou přepisovat doklady a budou zodpovídat o nastavení systému. Profese se posouvá směrem k IT vzdělání je nutné s tím pracovat*
14. *Není to správně, klienti často neodkází odhalit (nebo možná nechtějí), že jejich účetní není zas až tak účetní. Regulace podobná daňovým poradcům a auditorům by mi vůbec nevadila. Minimálně by byla potřeba nějaká odpovědnost, aby klient nebyl tak často spíš rukojmím své účetní a měl nějaké dovolání v případě, že je poškozen nebo musí s jinou účetní napravovat výsledek práce předchozí účetní. Ale to je možná spíš na osvětu klientů, že mají svá práva a šanci se bránit.*
15. *Účetní supervisor, kvalitní účetní, která je v oboru ve vyšší kategorii by bylo vhodné v zákoně ukotvit. řadové účetní jako fakturantka, skladová účetní, pokladní a podobně by ukotvena být nemusela.*
16. *To je zásadní chyba. Certifikovaný účetní by měl být zákonně ukotven.*
17. *Když můžeme mít za premiéra zloděje, tak asi nepotřebujeme právní úpravu pro výkon činnosti účetní profese. Co kdyby potom ještě více ukazovali na nepořádek v právní soustavě?*
18. *Je to chyba, Komora certifikovaných účetních by měla usilovat a zákonem danou regulaci profese.*
19. *Ano, považovala bych zákonnou regulaci účetní profese za více než vhodnou*

20. *Považuji za dobré, kdyby byla stanovena vyšší úroveň na externí účetní, které zpracovávají UZ, než je jen podmínky splnění živnostenského l.*
21. *V legislativě by účetnictví mělo mít oporu. Jedná se o odbornou práci. Účetnictví nám poskytuje věrný obraz firmy, pokud je vedeno správně a daňová problematika je ve vztahu k platbě daní státu.*
22. *Účetní profesi to degeneruje a účetní nemají takové postavení, jako by měli mít.*
23. *Legislativní podpora účetních již měla být dávno, bohužel se tak nestalo. Certifikovaný účetní by měl mít oporu v zákoně.*
24. *Je to škoda, profese by si zasloužila zákonné ukotvení*
25. *Účetní profese by i zasloužila alespoň částečné zákonné ukotvení*
26. *Toto nepřispívá k postavení a vnímání účetní profese tak, jak by si zaslouhovala*
27. *Jelikož nyní zpracovává účetnictví kdokoliv, třeba i vyučená krejčová, určitě by bylo vhodné, kdyby byla profese účetních regulovaná.*
28. *Legislativní opora by mohla být*
29. *Je to pravda, kdokoli, kdo absolvuje rekvalifikační kurz si hraje na účetní a výsledky jsou tristní*
30. *Legislativní úprava by postavení účetní profese velmi pomohla. Nemusí jít nutně o zákonné ustanovení jako tomu u DP či auditorů, postačila by profesní kvalifikace pro výkon profese. Účetní profese není regulována, účetní "řemeslo" může vykonávat v zásadě kdokoliv, bez profesních zkoušek, přitom jejich počínání může mít zásadní dopady na podnikatele. Pojem účetní je současně plošným označením kohokoliv, kdo pracuje s doklady a často jde i administrativní pracovníky a podstata účetního není vnímána.*
31. *Jednoznačně to není správně. Ráda bych, aby se konečně naplnil záměr cca 20 let starý, tj. že účetní budou mít zákonem danou svou profesní komoru jako daňoví poradci a auditori a stejně tak nebude možné vykonávat tuto profesi bez dosažení akreditace v této komoře, což bude vázáno na systém certifikace. Takto byl systém certifikace i zamýšlen.*
32. *Není to správné, v tomto by se legislativa měla změnit.*
33. *Není to správné. Certifikovaná účetní má stejně náročné zkoušky jako daňový poradce. Certifikovaná účetní by měla mít oporu v zákoně (živnostenský zákon=živnost vázaná na certifikaci, zákon o certifikovaných účetních). Pokud toto není, CÚ nemá takovou přidanou hodnotu, jakou by měla mít.*
34. *Je nutné prosadit KCÚ legislativně a dostat do povědomí veřejnosti*
35. *Je to špatně*
36. *Že je to špatně :-)*
37. *Závěrky určitých kategorií účetních jednotek by měli dělat certifikovaní.*
38. *Není to správně, účetní musí mít znalosti i z daní a dalších navazujících disciplín.*
39. *Účetní profese by měla být definována ze zákona o to s ohledem na povinnosti vyplývající z AML zákona.*
40. *Je to škoda, protože účetních by si pak možná víc vážili*
41. *Nelíbí se na něm to, protože účetní má nějaké povinnosti a měla by být kryta zákonem*

-
42. *Nevím – na jednu stranu myslím, že je dobré účetní profesi zakotvit v zákoně, na druhou stranu i někteří daňoví poradci udělali před lety zkoušky, a zase se tak rozsáhle od té doby nevzdělávají a využívají svoje osvědčení pouze pro plné moci na prodloužení lhůty pro podání daňového přiznání, takže to záleží stejně na konkrétním člověku, a znám spoustu účetních před důchodem, které se vzdělávají a mají dobré znalosti, ale certifikaci by si vzhledem k blízkému odchodu do důchodu nedělali*
43. *Je to správné*
44. *Není to nutné*
45. *Myslím, že účetní profese nemusí být zákonně ukotvena.*
46. *Myslím, že "ukotvení" nepomůže. Stále si spousta podnikatelů a firem myslí, že účetnictví je šikana od státu. Smlouvy dostáváme až po podpisu a mnohdy podle nich nelze účtovat. Neumím si představit, jaký vliv by "ukotvení" mělo na mou práci. Nestudovala jsem zákon o daňových poradcích ani auditorech. Nevím o výhodách a nevýhodách. Jsem prošla jsem certifikací a členské poplatky v komoře platím, ale že by se ke mně chovali lidé hůř nebo líp nepozoruji.*